

Nr 4 • 2005 • årgång 29 • 65 kr

www.sydasien.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

ETT ÅR EFTER TSUNAMIN:

**Sarath
bygger upp
sin dröm
– på nytt**

Låt dem inte dö

□ Vintern har kommit i Kashmir där människorna genom jordbävningen i oktober förlorade allt – barn och andra i familjen, hus, kläder, mat och också sin inkomst för att uppehålla livet. Det saknasmatt, vatten och mediciner för mer än tre miljoner människor. Utan kläder, hus och värme är detta helvetet på jorden. Det finns ingen chans att överleva.

Det är nu vår solidaritet ställs på prov. Ska vi bistå våra medmänniskor i djupaste nöd trots att det inte handlar om några svenskar? Jag hoppas att så är fallet. Alla de stora hjälporganisationerna är på plats: Röda Korset, Röda Halvmånen, Rädda Barnen, Läkare utan Gränser, World Food Programme och många andra, så möjligheterna finns. Låt inte människorna gå under.

Detta nummer tar upp jordbävningsskatastrofen, men vi tar också upp tsunamikatastrofen för ett år sedan. John Seneviratne och Oscar Anderberg har återbesökt det hårt drabbade Sri Lanka, och rapporterar om vad som hänt sedan dess – och om vad som inte hänt. Låt oss ta lärdom av de erfarenheterna.

I övrigt önskar jag en god jul, varhelst den firas. Självt blir det i min älskade indiska hemstad Kolkata.

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 4/05:

Staffan Lindberg om fantastisk utveckling på sydindiska landsbygden	2
Bo Lindblad om jordbävningen som ödelagt hans älskade Kashmir	6
Återuppbyggnaden en utmaning	8
Ajit Roy om xxxxxxxxxx	10
Daliters framgång stötande	11
Bombvåg över Bangladesh	12
Slutsprunget framför rikshor i Kolkata ..	13
Svenskt stöd till sjukhus i Nepal	13
75 år sedan saltmarschen. Zac O' Yeah vandrar i Gandhis fotspår	14
Sri Lanka reser sig efter tsunamin	17
Strandlag innebär tvångsförflyttning? ..	23
Sri Lanka – Valet	24
Nepal	26
Revansch för Bamians jättebuddhor	28
Försvunnen Buddha på spåren	30
Frågetecken kring avvärning	32
Rent helvete vara pakistansk kvinna	34
Tina Durrani om utbildning och bildningsideal i Pakistan	37
Amartya Sen prisar kritisk tradition	37
Jan Johansson om vedisk utbildning	38
Strid om indisk hiv-statistik	39
Trummor i stället för tårar	40

Omslaget: Sarath Wijanayake fick hela sitt pensionatsområde förstört av tsunamin.

FOTO: OSCAR ANDERBERG

Revolution i det fördolda

– Social utveckling och kvinnofrigörelse präglar Sydindiens landsbygd

För 25 år sedan intervjuade forskarna Göran Djurfeldt, Staffan Lindberg, Venkatesh Athreya och Gustav Böklin mer än 350 lantbrukarfamiljer i sex byar kring floden Kaveri i Trichy-distriktet i sydindiska delstaten Tamil Nadu. Nu har tre av dem återvänt och intervjuat samma familjer. Vad har egentligen hänt i dessa byar på 25 år. Hur har det gått för familjerna? Vad jobbar de med i dag? Staffan Lindberg rapporterar direkt från fältet.

En godsägare har satt upp en syverkstad med femtio anställda i en av våra byar.

För 25 år sedan stod jordreformer och den gröna revolutionen på dagordningen i våra indiska byar. Det hade börjat ge resultat i form av ökande sysselsättning och stigande inkomster. Men vad har hänt sedan dess? Vi vet att det rått vattenbrist och sviktande jordbruksutveckling de senaste åren, både i flodbyarna och i byarna längre bort från floden.

Det första som slår oss vid återkomsten är dock ett överflöd på fordon och prylar. Trafiken är intensivare, och bussar, bilar och motorcyklar far kors och tvärs mellan byarna på nylagda asfaltvägar. Nya hus har uppförts i städerna och i byarna. Nästan alla hus verkar ha el indragen, och vi ser TV-master lite varstans, för att inte tala om hör de filmsånger som tränger ut genom väggar och fönster under eftermiddagarna.

Människor ser mer välklädda ut och en

del står med mobiltelefonen tryckt till örat. När vi kommer på besök sätts genast plaststolar fram – för 25 år sedan satt vi i regel på verandagolvet. Plaststolen är dessutom exakt likadan som den vi har i våra svenska villaträdgårdar!

Det som gör starkast intryck är att man nu ser kvinnor klädda i blus och kjol, och med moderna frisyren, på gator och torg. Det är ett tecken på en helt ny situation: Fabriksarbete och kvinnoorganisering.

Jag möter dem på eftermiddagen, de unga kvinnorna från den "kastlösa" (numera kallar de sig själva daliter) *parayarkolonin* i Poyyamani, som frimodigt rör sig genom kastfolkets del av byn till den väntande bussen.

Dalitkvinnorna ska till eftermiddagsskiftet på en fabrik där de tillverkar säckar i plast. Vi pratar obehindrat och de

Tre unga dalitkvinnor på väg till eftermiddagsskiftet på fabriken.

blir nyfikna när vi berättar att vi kommit tillbaka efter 25 år.

De säger att de gillar sitt arbete, att de har en egen inkomst och att de träffar nya människor på fabriken. Men de gamla i byn är inte lika förtjusta över att kvinnorna lämnar byn och bebländar sig med främlingar och nyligen har de fått vatten på sin kvarn.

En flicka av mellankast i en av byarna blev kär i en dalitpojke på fabriken. De gav sig i väg för att skapa sig ett eget liv någon annanstans. Flickans föräldrar och släkt satte genast i gång att leta efter dem. Efter några dagar hittade man dem i den gamla brittiska bergsstationen Oothi i Nilgiri-bergen. Flickan fick under bannor följa med hem och sedan bestämde man i byn att flickorna inte fick ta arbete på någon fabrik i fortsättningen.

Lika mycket som den romantiska kärleken är tillåten i de populära tamil- och hindifilmerna lika förbjudet är det att inleda en sådan förbindelse och bryta med seden att ingå ett arrangerat äktenskap. Vad händer egentligen?

I de torra byarna längre bort från floden, där man tvingas förlita sig på regnbevattning och endast kan få en skörd per år, har både kvinnor och män traditionellt arbetat utanför jordbruket med olika hantverk, eller arbetsvandrat till jobb på annat håll. Men det är något helt nytt för byarna nära floden att kvinnor tar arbete utanför jordbruket i den framväxande industrin och

tjänsteekonomin.

Lönen är fortfarande låg, ungefär densamma som i jordbruket, 25 – 50 rupier om dagen, men i fabriken har man arbete sex dagar i veckan, mot kanske bara 1-2 dagar i veckan i jordbruket om man slår ut det på hela året. Arbetet vid en symaskin under tak, med radion skvalande med musik från den senaste tamilfilmen är också mycket trevligare än att slita på åkrarna under den brännande solen.

I västvärlden ses detta som kvinnoexploatering, men så ser inte de unga kvinnorna här på sin situation.

Indisk "välfärdsstat"

Regeringen i Tamil Nadu, liksom i många andra delstater i Indien, står under starkt demokratiskt tryck att utveckla en fungerande välfärdsstat. Det staten kan göra kan verka enkelt och rudimentärt, men det betyder oerhört mycket för vanligt folk.

Jämfört med för 25 år sedan är skolorna bättre och de flesta barn går nu i skolan. Barnarbete verkar ha försvunnit helt. Förebyggande hälsovård i form av vaccinationer har lett till minskad barnadödlighet. Alla barn får lunch i skolan, och det finns förskolor i samtliga byar dit alla barn, även dalitbarnen, är välkomna.

Det finns också lågprisbutiker där de fattiga mot uppvisande av ett ransoneringskort kan köpa ris, socker, fotogen och några andra basvaror till låga priser. Änkor

utan vuxna söner får gratis hämta ut fyra kilo ris i månaden.

Listan kan göras längre: Jordlösa erbjuds tomtmark, många daliter får sina hus byggda av staten, och så vidare. Poängen är att trots otillräckliga resurser och nästan ingen beskattning av de rika så gör staten vissa insatser för det fattiga. Något som har stor betydelse för deras välmående och för samhällsutvecklingen. Det gäller inte minst för kvinnorna.

Sedan 1992-93 har det skett en successiv decentralisering av politisk makt och resurser i det politiska systemet. I varje by ska det finnas en vald kommunstyrelse (by-*panchayat*) som har hand om dricksvattenförsörjning, gatuunderhåll och belysning, samt renhållning. Tillsammans med den storkommun byn tillhör (*panchayat union*) driver kommunen också vissa utvecklingsprojekt som förskolor, utbespisning av skolmat, vägbyggen, skolföreningar, underhåll av skolbyggnader, offentliga toaletter, bibliotek etc.

Kommunstyrelserna i byarna väljs om vart femte år. 33 procent ska vara kvinnor och lika stor andel kvinnor ska vara ordförande i kommunstyrelsen och i storkommunen. När vi intervjuade några av dess kvinnor i våra byar fann vi att några lät sina män företräda dem vid sammanträdena medan andra själva gick dit och deltog i diskussioner och beslut.

FORTS.

Sämre var det med ordförandeposten – i fem av våra sex byar har kvinnor valts som ordförande, men alla hade överlåtitt den reella maktutövningen på sina män!

Kvoteringen är en plattform för kvinnligt deltagande och inflytande men det kommer att ta tid att erövra den makten fullt ut.

Uppsving för kvinnogrupper

Den indiska kvinnorörelsen har en lång historia som i många stycken liknar den i väst. Men den breda mobiliseringen av vanliga kvinnor har kommit i gång först på 1980-90-talet och den har organiserats av staten. I våra byar kom denna rörelse först att rikta sig mot alkoholmissbruk och den illegala tillverkningen och försäljningen av sprit. Något förbud råder inte i dag, men den mesta spriten säljs numera genom statliga affärer, som genom sina höga priser kanske har en återhållande effekt på förtäringen.

Sedan några år tillbaka har dock denna kvinnorörelse fått ett ordentligt uppsving. På uppdrag av delstatsregeringarna har professionella frivilligorganisationer, så kallade NGOs (*Non Governmental Organisations*), utbildat organisatörer i byarna, som i sin tur har skapat småsparargrupper bland kvinnorna. 10–20 kvinnor går samman, sparar regelbundet och sätter in pengarna på banken.

Efter en tid av minst sex månader kan gruppen sedan få låna i banken utan att ha något att sätta i pant. När kvinnorna har visat att de kan betala tillbaka sitt lån får de låna mer pengar. Gruppen är solidariskt ansvarig för lånen, så om en familj inte kan betala ränta och amortering en viss månad så gör gruppen det.

Det här fungerar! Det finns många sparargrupper i våra byar. De lånar till mjölkkor, symaskiner, maskiner för att slipa halvådelstenar, till att starta en affär eller ett kafé. De betalar tillbaka sina lån och de lånar mer. Familjernas ekonomi förbättras.

När det regnar fylls denna damm med vatten som sedan leds ut på fälten.

Flera av kvinnorna slutar med lönearbete och försörjer sig som egenföretagare.

Fru **Karuppiamma** i Poyyamani har tagit studentexamen och imponerar starkt på oss. För femton år sedan arbetade hon med vuxenutbildning som bedrevs över hela Tamil Nadu vid den tiden. Hon var med och startade de första kvinnoorganisationerna i Poyyamani på 90-talet.

Nu är hon utbildad av en NGO som heter GRAMIUM och ansvarig för spargrupperna i Poyyamani. Hon har startat nästan 40 fungerande grupper under de senaste fem åren. Nu drömmer hon om att starta en egen kvinnobank i byn.

Karuppiamma berättar att förut vågade kvinnorna nästan aldrig lämna hemmet och var helt beroende av vad mannen tyckte och tänkte. De hade heller ingen aning om världen utanför hemmet, om hur man driver ett företag eller ordnar med ett banklån. De diskuterade aldrig byns gemensamma problem eller lokal politik.

I dag är situationen helt annorlunda. Kvinnorna lämnar hemmet på kvällarna och går på möten där de inte bara diskuterar banklån och investeringar utan också vad som händer i byn, och om kommunstyrelsen sköter sig. På så sätt blir de också ett stöd för de kvinnor som sitter i kommunens och storkommunens ledning.

En av spargrupperna som Karuppiamma leder kallar sig Tamarai, vilket är tamil för Lotusblomman. Alla medlemmarna tillhör mellankasten *muthuraja* – det är inte vanligt med medlemmar från olika kaster i en och samma spargrupp i den här byn.

En del av lånen de tagit har de använt för

familjeutgifter, skolkläder och böcker. De har också engagerat sig socialt för varandra. När en av medlemmarna drabbades av cancer samlade man ihop 10 000 rupier till den behandling hon behövde. När vi hade möte kom hon linkande med sina kryckor och deltog i diskussionerna.

Men de stora lånen, vardera på 12 000 rupier, har de använt till att köpa varsin mjölkko. Inkomsten från en ko är cirka 1 500 rupier i månaden, sju-åtta månader om året, vilket är nästan lika mycket som avlönat industriarbete. Nu funderar de på att starta ett mjölkoperativ eftersom de tycker att de privata uppköparna betalar för lite för mjölken.

Nyligen har en av medlemmarna startat en *teashop serving tiffin* (en liten lunchrestaurang). Vi frågar henne om det inte finns för många teashops redan i byn. Hon svarar självsäkert: "Det kanske det finns, men jag serverar first class tiffyn!"

Vi frågar om deras män, "Gör de inte motstånd mot att ni går ut efter mörkrets inbrott?"

Svaret är unisont. "I början var de väl lite skeptiska, men nu är det ingen som bråkar om detta."

Ekonomisk utveckling

Lotusblomman växer i en större trädgård men hur ser den ut?

Vad är det för samhällsutveckling som har bäddat för denna spirande kvinnofrigörelse och sociala utveckling. Vi är mitt uppe i vår fältstudie och mycket återstår ännu att studera, men några av pusselbitarna har fallit på plats.

Det har skett en teknisk och materiell utveckling som vi kunde förutspå 1979-80 baserat på den gröna revolutionen, och framsteg för flertalet genom ökade odlingar och mer arbetstillfällen. Men vad är det egentligen som har hänt och händer?

Indien på 2000-talet har ett skimmer av IT, telekom- och andra industrier och tjänster (exempelvis i form av Bollywood-filmer och spännande romaner), och en genomsnittlig tillväxt på 7–8 procent. Det fattiga Indien har plötsligt blivit "rikt" och förväntas bli ett av världens starkaste ekonomiska centrum inom bara ett par årtionden.

Samma nästan magiska utveckling har inte ägt rum på den lagsbygd vi nu studerar, men det som hänt är ändå av stor betydelse.

För 25 år sedan hade den gröna revolutionen med nya högvakastande ris- och hirs-sorter slagit i genom på bred front, och på ett sätt som kom alla till del. Tekniken var skalneutral, den byggde på en intensifiering utan mekanisering, så att även bonden med bara ett tunnland jord kunde hänga med i svängarna. Det krävdes vatten, konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel.

Det var en offentligt planerad och organiserad utvecklingspolitik. I många områ-

Medlemmarna i spargruppen Tamarai (Lotus) utanför Mariammatemplet i Poyyamani där de brukar ha möten.

Ris och bananer är viktiga grödor om det finns tillräckligt med vatten.

den hade dessutom jordreformer genomförts som fört över jorden från parasitära godsägare till deras f d arrendatorer. Även dalitkasterna hade börjat få tillgång till jord.

Statliga organisationer stod för investeringar i infrastruktur – bevattning, elektricitet och vägar. Ett nätverk av jordbruksrådgivare verkade i byarna och spred kunskap om den nya tekniken. Kooperativ försåg bönderna med krediter, utsåden och konstgödning. En prismsyndighet såg till att uppköpspriserna på de viktigaste grödorna hölls uppe med så kallade minimipriser, vilket stöttades av stora uppköp för senare utdelning och försäljning i statliga lågprisbutiker som byggdes upp i varje by och stadsdel.

Det var inte en miljövänlig utveckling precis, men den ledde till att många av de allra fattigaste lyftes upp ur sin fattigdom, att folkhälsa och materiell standard ökade substantiellt. En utveckling som också satte fart på den indiska industrin genom ökad efterfrågan.

Vattenbrist och ekologisk kris

När vi börjar vårt fältarbete i juni 2005 är det vattnet som är det allt igenom dominerande samtalsämnet. Det har inte regnat ordentligt på tre år, markerna i de torra områden längre bort från floden ligger nakna och spruckna i den heta solen. Många är förtvivlade och ber oss om hjälp – om inte kan vi lika gärna dra åt ...!

Som sten på bördan har inte heller de traditionellt vattenrika byarna längs floden haft vatten på flera år. Avtalet om fördelning av vattnet i floden med delstaten Karnataka, där floden Kaveri rinner upp, gick ut 1974. Sen dess har myndigheterna och bönderna i Karnataka successivt behållit mer och mer av vattnet så att allt mindre kommit Tamil Nadu till del. Riktigt akut har det blivit de allra senaste åren.

Samtidigt har den statliga jordbrukspolitikern tunnats ut. Investeringar i bevattning och elektricitet har minskat, forskning kring nya grödor minskat och kreditgivningen försvagats.

Nöden har ingen lag och i takt med den ökande vattenbristen har bönderna gjort

vad de har kunnat för att överleva och utveckla sina jordbruk. Det vanligaste är att de som har råd gräver eller borrar brunnar för att kompensera för det bristande vattnet i floden eller regnvattnet.

I det torra området har detta redan skapat problem. Den lantbrukare som har tillräckligt med jord och pengar kan borra en mycket djup brunn och bevattna sina fält, ofta också byta till mer vattenintensiva grödor som exempelvis ris, bananer och sockerrör. Samtidigt sjunker grundvattnet och bönderna runtomkring blir helt utan vatten.

Vi ser redan denna ekologiska kris torna upp sig om inte Tamil Nadu och Karnataka kan komma överens om att dela på vattnet i floden Kaveri. Det behövs ett förbud för djupbrunnar i det torra området och det behövs en integrerad vattenresursorganisation för både byarna nära och längre bort från floden. De senare borde kunna få en del av det vatten som flyter i floden för att återställa tidigare grundvattennivå.

Vi ser också tecken på en annan utveckling. Kapitalstarka bönder i byarna nära floden har skaffat sig utrustning för att dropp-bevattna sina fält. Det kostar ungefär 40 000 rupier per tunnland. De har också börjat med mer organiska gödningsmedel och med jordförbättring via så kallade vermi-kulturer, det vill säga maskodling. Det visar sig ge god avkastning, men det kräver pengar.

Detta är inget för småbönder utan egen brunn och kapital. Det skulle krävas en kollektiv organisering med del i brunn och möjligheter till statliga krediter för att åstadkomma en sådan utveckling bland dem. Många av småbönderna arrenderar redan ut sin jord och jobbar som daglönare i jordbruket eller i industrin och affärerna.

För 25 år sedan fanns inga maskiner i jordbruket. I dag plöjs i stort sett alla jordar med traktor, och riset tröskas med maskiner. Vi studerar processen och försöker förstå om det är för att pressa ner lönerna och hålla arbetarna i schack eller om det är på grund av brist på arbetskraft som lantbrukarna nu gått in för mekanisering.

Vi lutar mot att det är ont om arbetskraft i jordbruket på grund av den växande ekonomin och suget efter billig arbetskraft i in-

dustri och handel. Vi ser lantarbetare i kontraktsgång som kommer resande från de torra byarna längre bort. Vi ser kvinnor bilda arbetslag för att jobba inom socker- och bananodling, något de inte gjort förr (men som dock antagligen hellre hade suttit inne i en systuga med arbete hela året).

Lantbrukarna säger att de har svårt att få tag på arbetare när de behövs som mest, till exempel vid sådd och skörd. Arbetarna själva ute i byarna verkar inte särskilt bekymrade över mekaniseringen.

Bredare tjänsteekonomi

Vårt område gränsar till Karur–Tirupur-området som har en av Indiens snabbast växande textilindustrier med export av tyger och färdigsydda kläder. Det är till dessa fabriker som många av våra bybor nu pendlar varje dag.

I en av våra byar har en rik godsägare satt upp en syverkstad med femtio anställda, mest dalitkvinnor. Han levererar förkläden, dukar, tygväsor med mera till en exportör i Karur. För ett förkläde får han åtta rupier vilket motsvarar 1:50 i svenska kronor, men han kan betala sina arbetare 40-50 rupier om dagen, vilket är dubbelt så mycket som den lön en kvinnlig daglönare erhåller. Än så länge är han unik i sitt slag, men hur länge?

Det är inte bara textilindustri som har kommit hit. Det finns verkstäder som lagar maskiner, små verkstäder som tillverkar enklare hushållsartiklar och massor av affärer som säljer alla de konsumtionsvaror som vanligt folk efterfrågar.

Ute i byarna växer en helt ny arbetsmarknad fram, både i den kommunala/offentliga sektorn och i den privata. Nu finns exempelvis elektriker som har fullt upp med installationer och reparationer i varje del av en by.

Det är denna övergång, grundad i en tidigare så livaktig jordbruksekonomi och nu kanske påskyndad genom jordbrukets kris, som bäddar för alla dessa nya förutsättningar för liv och arbete i våra byar. Här öppnar sig helt nya jobb för kvinnor både som anställda och som småföretagare. Här bildas fackföreningar och handelsorganisationer.

Demokratin och den visserligen rudimentära men dock fungerande ”välfärdsstaten” bidrar aktivt till den sociala utvecklingen och inte minst kvinnornas nya möjligheter. Utbildning, barnverksamhet, hälsovård och rent vatten betyder oerhört mycket för folks möjligheter till ett säkrare liv och till kreativitet.

Den elektroniska revolutionen har också fört världen in i alla hem. Folk i många av Indiens byar tar nu snabbt klivet in i det moderna.

Staffan Lindberg,
text och foto

Katastrof drabbade min ungdoms drömmars land

Jordbävningkatastrofen som drabbade Kashmir och angränsande områden den 8 oktober har krävt tiotusentals liv och raserat tillvaron för miljoner. Bo Lindblad hoppas på svenskt stöd till den återuppbyggnad som nu måste komma i gång.

Kashmir – "Heaven on Earth", min ungdoms drömmars land har drabbats av en oerhörd katastrof. Hit till bergen som trotsigt reser sig mot himlen flyttade min hustru, **Ishrat Hamid Ghani Lindblad**, anfäder redan på medeltiden, från Rajasthans glödande slätter.

Inte blev livet mindre farligt och påfrestande där uppe i kylan, men handeln mellan Samarkand och Kina frestade och räddade människorna som levde där. Och duktiga handelsmän är de än i dag. Hade de inte drabbats av de forna kolonialherrarnas och Förenta Nationernas oförmåga att efter andra världskriget ge dem självbestämmande, utan i stället förorsakat dagens splittring och inbördeskrig, så skulle dessa människor sluppit den stora fattigdom som kännetecknar deras liv i dag.

"Azad Kashmir" – eller Fria Kashmir som pakistanerna kallar den del de fått att administrera, är värst drabbat av den jordbävning som i omfattning av död, förintelse och svårigheter i hjälparbete överskuggar allt man tidigare sett.

Bländande vackert land

Detta land är bländande vackert med sina snabba friska vatten i svindlande djupa dalar, risodlade terrasserade branta sluttningar med snötäckta berg som ständig bakgrund. Vandraren möts av stor skönhet och en välkomnande gästfrihet bland detta vackra folk. Ett Shangri La. Avskildhet, ro och skönhet finns där.

Men bakom denna intagande fasad döljs stor fattigdom och nöd. Mest uttalad bland kvinnorna och, genom dem, hos barnen. Kvinnorna är av tradition "Powerless, Poor and Pregnant" (maktlösa, fattiga och ständigt gravida). Dödligheten bland dem i samband med graviditet och förlossning är 100 gånger så stor som i Sverige. Spädbarns och förskolebarns dödlighet är 30 gånger så stor.

Undernäring och tuberkulos kännetecknar de vuxnas hälsa, barnen försvagas av diarrésjukdomar och tarmparasiter, och den dominerande dödsorsaken är lungin-

Artikelförfattaren Bo Lindblad tillsammans med hustrun Ishrat.

flammationer orsakade av det tuffa klimatet. I dessa områden, där byarna och de mycket utspridda böndernas hem kan vara isolerade långa tider genom jordskred och djup snö, saknas till stor del sjukvårdsinrättningar och skolor. Endast hälften av männen och en fjärdedel av kvinnorna är läskunniga.

Fred helt nödvändig

Detta scenario känner jag väl till, efter att under många år ha samarbetat med pakistanska institutioner och arbetat som chef för en barnklinik i Pakistan. Regeringen i Pakistan spenderar endast 0,6 procent av bruttonationalprodukten, BNP, till hälsovård och två procent till utbildning, medan vapenkapprustningen med Indien får kosta det tiotubbla. Viss framgång har dock under det senaste året kunnat skönjas i de helt nödvändiga förhandlingarna mellan Indien och Pakistan (som båda gör anspråk på Kashmir) som på sikt kan leda till en förändring.

Det behov av hjälp som redan tidigare förelegat har genom jordbävningen den 8 oktober tusenfaldigats i ett plötsligt skeende. Vi har sett en kapplöpning med tiden för att rädda dem som levande begravts och förfäras inför alla de som kommer att frysa ihjäl i vinter i brist på tält, filter och mat.

Över fyra miljoner människor har berörts av denna katastrof. Av dem är hälften, det vill säga två miljoner, barn och en fjärdedel kvinnor. Bland ruinerna av sina forna hem vandrar nu vettskrämda barn, utan föräldrars tillsyn, värme och mat.

Vad man inte alltid inser vid katastrofer som denna är att även den ordinarie

sjukvårdsapparaten slagits sönder och samman. De fältsjukhus som upprättats har tvingats ta hand om inte bara 80 000 skadade människor, utan också tillgodose det ordinarie behovet av förlossningsvård och vård av barn med svåra infektioner. Och inte lär det bli färre lunginflammationer nu, med vintern i antågande.

Vad kan vi då göra? USA skickade genast hundra helikoptrar från Afghanistan, men dessa kunde inte landa på de branta sluttningarna utan fick kasta ned tält och förnödenheter till överlevande. Och tills de redan tidigare undermåliga vägarna hunnit repareras måste all transport ske till fots och med åsnor.

En strid ström av frivilliga pakistanska män och kvinnor anslöt sig till hjälparbetet. Pakistanska soldater, som även de lidit svåra förluster i jordbävningen, vandrade tungt lastade till fots till isolerade byar i bergen. Indien och Pakistan kom efter några dagar överens om att öppna gränsen (vapenstillståndslinjen, LOC) för nödlidande.

Svenska läkare på plats

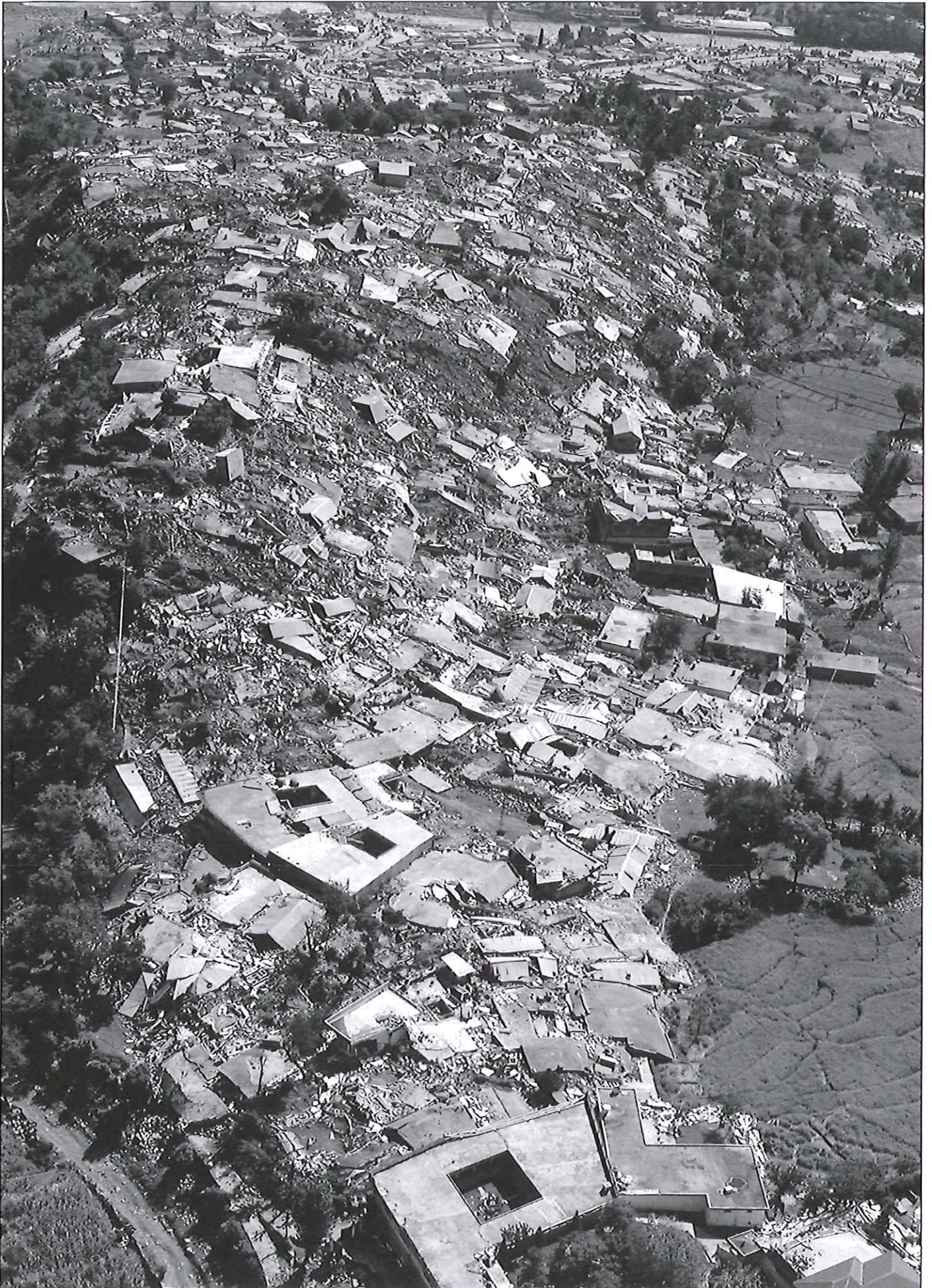
Som svensk kan man känna viss stolthet när FN snabbt lyckades försäkra sig om 100 miljoner i katastrofbistånd från svenska regeringen, och Sida fick i uppdrag att skaffa fram tält och filter. Räddningsverket var de första att få fram tält till Azad Kashmirs huvudstad Muzaffarabad, som drabbats oerhört svårt.

Den svenska avdelningen av Läkare utan Gränser hade redan före katastrofen en barnmorska i området, och nu sände man omgående ytterligare kvalificerad läkarpersonal dit. Jag är djupt imponerad av vad jag på nära håll sett av Läkare Utan Gränseras djärva, kunniga och effektiva aktivitet i områden med akut behov av sjukvård, och rekommenderar starkt stöd till dem.

Men världen beskrivs i media som "katastrof-trött" efter tsunamin för ett år sedan, orkaner i Amerika och annat, och hjälpen har enligt FN hittills varit klart otillräcklig. Rädda Barnen och Röda Korset ropar på pengar från den svenska allmänheten.

I förlängningen, när denna tragedi krävt sina offer och återuppbyggnaden sätter i gång, så måste målet vara inte bara en återgång till de dystra villkor som rådde i området innan jordbävningen, utan i stället

FORTS PÅ SID 8

Flygbild över totalförstörda staden Balakot ett par dagar efter jordbävningen. FOTO: AAMIR QURESHI/PRESSENS BILD

Massgrav över döda skolelever i Balakot.

FOTO: SHAKIL ADIL/PRESSENS BILD

FORTS.

satsa på att förbättra dem i enlighet med de så kallade Milleniemålen.

Jag hoppas sannerligen att mediernas minne skall räcka till för denna insats. En överenskommelse om fred mellan stormakterna Indien och Pakistan är avgörande för utvecklingen, men även Sverige kan göra betydande insatser. Om man måste prioritera vill jag föreslå en satsning på utbildning för kvinnor. Detta är något som visat sig ha betydande effekter för kvinnors emancipation, företagsamhet, hälsa, och ekonomi i fattiga länder.

Kungliga tekniska högskolan i Stockholm, KTH, har långt gångna planer att medverka till skapandet av ett nytt tekniskt universitet i Pakistan. Karolinska institutet, KI, har å sin sida inlett förhandlingar om ett samarbete kring forskning och undervisning med det privata Aga Khan-universitetet i Karachi. Det har speciell relevans för situationen i de jordbävningssdrabbade områdena, eftersom Aga Khan-stiftelsen med säte i Genève och Aga Khan Development Network bedriver omfattande verksamhet för hälsa och utbildning just i den pakistanska Nordvästgränsprovinsen, i de Norra territorier-na, Azad Kashmir och Afghanistan.

Därför kan stöd till KTH:s och KI:s projekt i Sydasiens generellt och speciellt i Pakistan effektivt bidra till återuppbyggnadsarbetet. Låt oss minnas detta också efter att den akuta nödsituationen passerat.

Bo Lindblad

Professor emeritus i internationell barnhälsovård, institutionen för folkhälsovetenskap, avdelningen för internationell hälsa (IHCAR), Karolinska institutet, Stockholm. 1992-98 var han chef för Department of Paediatrics vid Aga Khan University i Karachi, Pakistan.

Effektiv återuppbyggnad kräver lokalbefolkningens medverkan

Den kände pakistanske arkitekten Aqeel Bilgrami oroar sig för att regeringen inte ska lyckas stå emot intressen som vill tjäna pengar på återuppbyggnaden efter jordbävningen den 8 oktober.

Bilgrami är negativ till att regeringen överväger att satsa på monteringsfärdiga hus och byggsatser. Materialet och teknologin måste i stället anpassas till lokala förhållanden, menar Bilgrami.

– Monteringsfärdiga hus är inte en genomförbar väg eftersom materialen inte finns tillgängligt lokalt, och eftersom husen inte kan byggas ut, vilket kommer att behövas, säger han.

Pakistan står inför ett enormt återuppbyggnadsarbete. Cirka 400 000 hus raserades i jordbävningen. Över tre miljoner människor har blivit hemlösa, och till det kommer att minst 75 000 människor dog och 80 000 skadades.

Fyra husförslag utarbetade

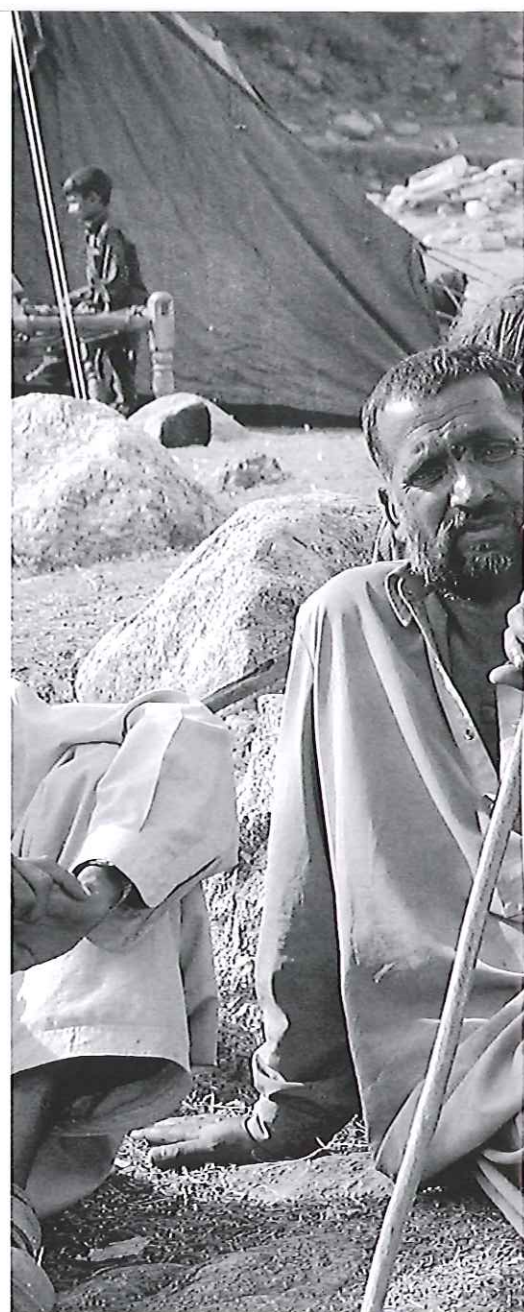
Bilgrami är chef för Pakistans arkitektinstitut och han har satt samman en expertgrupp bestående av arkitekter och ingenjörer, vissa med tidigare erfarenhet av att bygga hus anpassade till områden som drabbas av jordskalv. Gruppen har tagit fram fyra olika husförslag inför återuppbyggnaden.

– Terrängen är sådan att man inte bara kan rita ett slags hus. I städer som Balakot och Muzaffarabad, dit det finns fungerande vägar, kan vi använda armerad betong, cement och stål.

Men när det gäller hus i bergsområden så föreslår gruppen att man använder det material som finns tillgängligt i området. Resterna av de gamla byggnaderna måste exempelvis återanvändas, medan cement eller stål kan användas till bjälkar och på-lar, menar Bilgrami.

I de riktigt avlägsna bergsbyarna, som bara kan nås till fots, vill Bilgramis grupp använda material som finns på platsen så som jord och trä och för att stärka konstruktionerna kan man använda hönsnät, som är lätt att bära, och om möjligt kalk eller cement för att stärka jorden.

– Vi har designen klar, nu gäller det att

Överlevande efter jordbävningen sitter i spillror

se till att vi kan presentera den för general Muhammad Zubair, den person som har ansvaret för återuppbyggandet, säger Bilgrami.

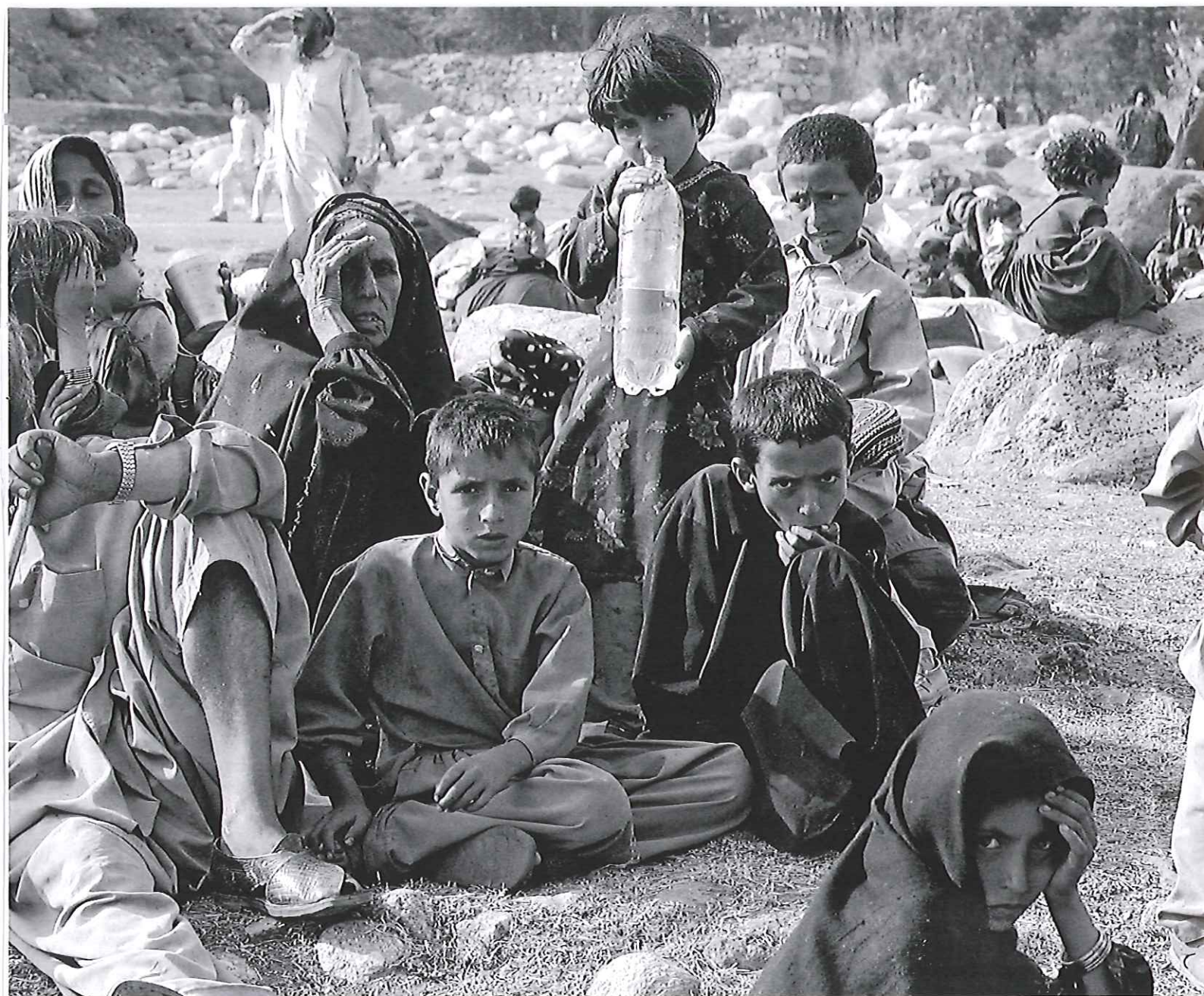
– Vi måste visa myndigheterna att våra ritningar är praktiska, genomförbara, möjliga att kopiera och ekonomiska, dessa fyra viktiga ord är själva grunden för vår design.

Utnyttja lokalt kunnande

Arif Hasan, en annan välkänd pakistansk arkitekt, säger att det handlar om att ta fram enkla, jordskalvssäkra lösningar som utnyttjar lokala material och lokalt kunnande. Både Bilgrami och Hasan trycker på vikten av att få lokalinvånarna involverade.

– Detta måste göras enligt principen hjälp till självhjälp. Lokalbefolkning måste involveras och den kommer i sin tur att få kunskaper som man kan använda sig av senare vid behov, säger Hasan.

Han föreslår ett program där lokalinvånarna får betalt för att ta hand om bråten efter skalvet, välbehövligt eftersom många har mycket ont om pengar.

...a efter sitt ödelagda hem i Balakot.

FOTO: SAEED KHAN/PRESSENS BILD

– Regeringen kan ge folk slaggor och dagslön i de områden dit tunga maskiner inte kan komma.

– Regeringen kan bidra i form av pengar och material och sen kan lokalbefolkningen utföra själva arbetet. De kan gräva fram dörrar och fönsterkarmar och annat och återanvända det, säger Hasan.

Internationell hjälp

Självhjälpsstrategin förordas också av internationella organisationer som Internationella rödakorsfederationen och Internationella migrationsorganisationen IOM som håller på att dela ut reparationsmaterial till överlevande hemlösa.

– Just nu är två expertteam på plats i avlägsna byar i Muzaffarabad-distriktet. Idén är att de ska göra utvärderingar och sedan, om lokalinvånarna är med på idén, lämna material i områdena, säger **Chris Lom**, chef för ett av IOM:s program i Pakistan.

IOM har satt ihop reparationsutrustningspaket som består av bleckplåt till tak, plast, hammare, spik, sågar, spisar, filter, madrasser, köksutrustning och barnkläder. För närvarande är detta ett pilotprojekt som

kan komma utvidgas om det faller väl ut.

En metod att snabbt bygga upp en bostad som klarar jordskalv har utvecklats av **Nader Khalili**, iransködd arkitekt som bor i Kalifornien. Sandsäckar fylls med en blandning av cement och saltorkat tegel. Dessa sätts samman med taggtråd och läggs ovanpå varann.

Dessa jordbävningssäkra hus ser mer ut som igloos än som traditionella hus av trä och sten, men fördelen är att de är billiga att bygga och att det går snabbt att sätta ihop dem. Till skillnad från tält handlar detta inte heller om tillfälliga lösningar utan husen har lång hållbarhet.

– Men husstilen måste förstås accepteras av dem som ska bo i dem, säger **Bilgrami**.

Det handlar nu om att bygga hus och byar som ska klara framtida skalv, säger experterna – och det brådskar.

– Uppgiften är gigantisk och regeringen måste påbörja återuppbyggnaden snart för annars kommer folk att börjar bygga upp egna hus som inte kommer att vara jordbävningssäkrade, säger **Bilgrami**.

Vintern står för dörren och fortfarande

går uppröjningen långsamt. Folk från landet har sökt sig till städerna som redan har ansträngda resurser.

Fruktan inför vintern

FN:s kontor för humanitära frågor, OCHA, uppskattar att 3,2 miljoner människor spridda över ett område med 15 000 byar, ännu i början av november helt och hållet saknade tak över huvudet. De tältorganisationen skaffat fram räckte inte till.

Runt staden Muzaffarabad har sex tältstäder växt upp och liknande områden finns i närheten av andra städer i det jordbävningssdrabbade området.

– Vi tror att svårigheterna kommer att öka och att fler människor kommer att ta sig ner från bergen när vinterns första snöfall kommer, säger **Christine Neveu**, verksam på FN:s flyktingkommission UNHCR.

Pakistans armé uppskattar att det handlar om mer än 100 000 människor som kommer att tvingas flytta ner till läger på lägre höjd för att överleva vintern.

Zofeen Ebrahim/IPS

Provokationerna kom av sig

Kolkata 15 november 2005

Indien har sedan en tid gått in i en politisk fas där man tar saker som de kommer, saker som tidigare skulle orsakat ett väldigt oväsen. Det senaste exemplet på detta nya förhållningssätt var när en serie bombattentat i New Delhi dödade 62 människor och skadade över 280 den 29 oktober. Attentaten inleddes just när gatorna var fyllda av folk som var ute och handlade inför årets två största festivaler, en hinduisk och en muslimsk.

Polisutredningen pågår fortfarande, men det troligaste är att dådet genomfördes av en militant grupp med starka band till Pakistan. Om avsikten med detta barbariska dåd var att skapa ömsesidigt hat mellan de två trosgrupperna så misslyckades det hela skändligen trots att vissa religiösa partier försökte dra fördel av folks förtvivlan genom att ordna provokativa aktioner.

Dessa grupper försökte paralysera vardagslivet genom maningar till strejker och bojkotter för att stänga kontor, marknader, skolor osv. Men allmänheten ignorerade dessa försök genom att fortsätta leva som vanligt. Och värt att notera är också att muslimerna i New Delhi gick ut på gatorna för att protestera mot de avskyvärda bombdåden.

Unikt men tragiskt tillfälle

Den indiska regeringen visade diplomatisk mognad genom att för första gången avstå från att omedelbart efter dessa dåd gå ut och anklaga Pakistan för att ligga bakom

attentaten. Den pakistanska regeringen gick för sin del ut med ett snabbt fördömande av bombdåden.

Båda länderna fick också ett unikt om än tragiskt tillfälle att samsas bortom dagspolitiken när en massiv jordbävning drabbade Muzaffarabad, huvudstad i den Pakistan-ockuperade delen av Kashmir, liksom i något mindre utsträckning delar av det indiska Kashmir.

Trots en hoppingsgivande fredsprocess länderna emellan så bestod misstron och Pakistan avböjde artigt Indiens erbjudande om humanitär hjälp till de drabbade på deras sida om gränsen. Efter hand kom dock de båda länderna överens om att öppna stilståndslinjen på ett antal ställen för att underlätta hjälparbetet. Och detta samtidigt som Indien avvisade Pakistans krav på en demilitarisering och ett tillbakadragande av säkerhetsstyrkorna från Jammu och Kashmir till dess att terrorismen, infiltration försöken och våldet upphört.

Detta för oss till den fråga som väckts på senare tid; har det indiska folket försonats med sin sociala och psykologiska verklighet och blivit förhållandevis immuna mot hets och provokationer? I så fall får detta dock inte invagga nationen i en falsk trygghet; man måste befästa och utveckla dessa framgångar eftersom det finns saker som undergräver denna immunitet.

Ett exempel är att levnadskostnaderna för industri- och jordbruksarbetarna årligen stiger med över tre procent. Enligt en nyligen publicerad rapport från *National Sample Survey*, den viktigaste källan i frå-

ga om landets socio-ekonomiska verklighet, är över 48 procent av bönderna, landets ryggrad, skuldsatta och missnöjda med sin situation. Enligt många var det böndernas ilska och frustration som låg bakom den förra regeringens nederlag i de allmänna valen 2004.

Andelen skuldsatta bönder är såg hög som 82 procent i delstaten Andhra Pradesh. Delstaten Uttar Pradesh med sina 6,9 miljoner skuldsatta hushåll leder följt av Andhra Pradesh och Västbengalen med sina vardera 4,6 miljoner skuldsatta. Vad gäller storleken så är över 70 procent skuldsatta av bönderna med två hektar eller mindre.

En viss optimism är befogad

Frågan är varifrån resignationen kommer eller varifrån man hämtar förtröstan. Handlar det i första hand om demoralisering på grund av situationens hopplöshet eller om förtröstan eller sympati för regeringens goda vilja? Förmodligen båda sakerna. Troligen har den nya, mer optimistiska andan säkert djupa rötter. Flera siffror i nationens ekonomi visar på positiva faktorer: produktionen av livsmedel och industrivaror ökar, handeln utvecklas och kapitalmarknaden är hoppfull och den slår ibland till och med i taket. En viss optimism är befogad.

Under tiden har landets vänster och liberaler med fog bråkat eftersom Indien har urholkat sitt mångåriga politiska oberoende genom att för andra gången underkastat sig Bushdoktrinen. I den måhända största

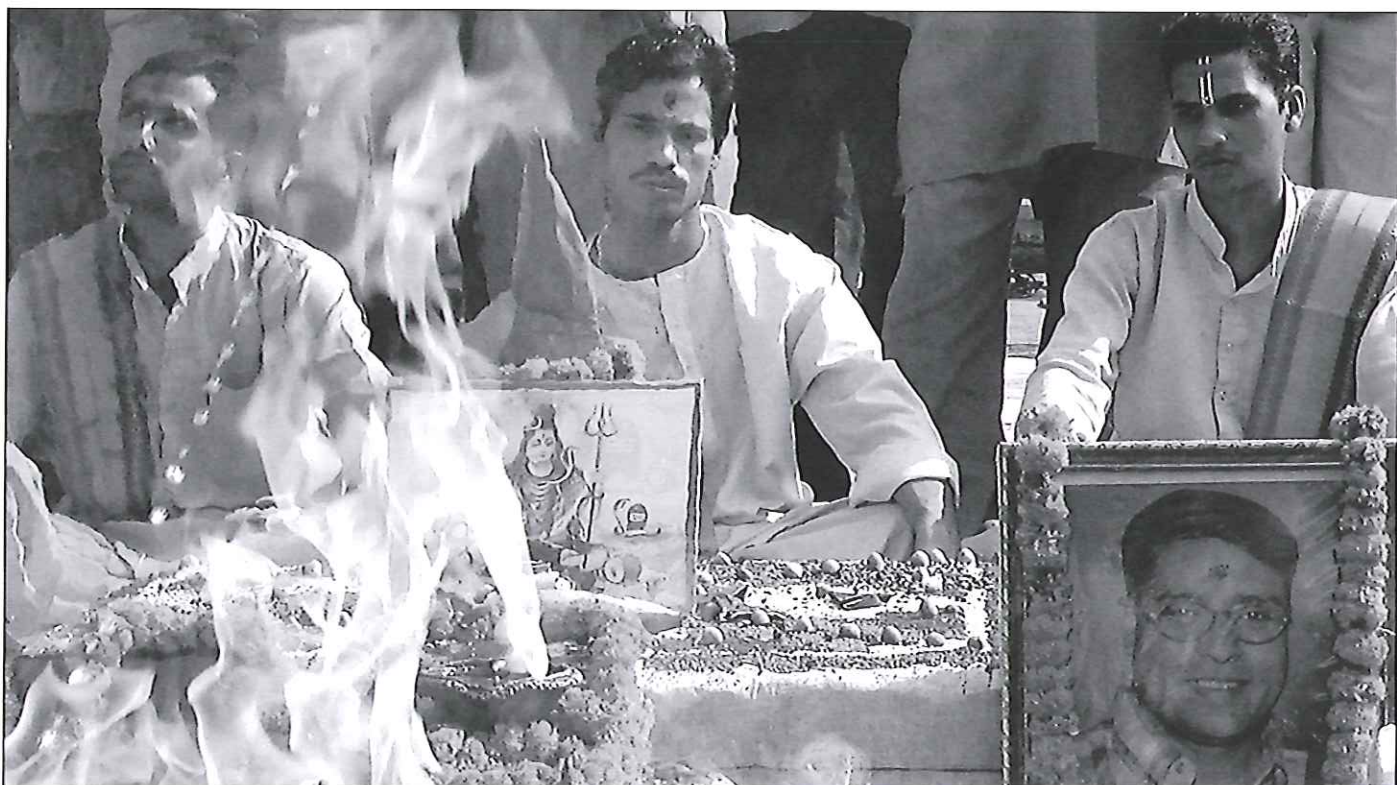

FOTO: AMIT KUMAR/EVERETT

politiska kantringen sen självständigheten har Indien ihop med Tyskland, Frankrike och Storbritannien i Atomenergikommisionen röstat för att vidta åtgärder mot Iran för dess atomenergi-program.

Tidigare i år – i juli – gav Indien efter för USA när premiärminister **Manmohan Singh** slöt ett atomenergiavtal med president **George Bush** under den föres besök i USA. Genom detta "strategiska partnership" hoppas Indien få amerikanska kärnreaktorer och annan materiel. Indiens beslut att rösta mot Iran skedde framför allt för att få komma med i kärnvapenklubben på de villkor som Bush satt upp.

Den nuvarande UPA-regeringen har också fått kritik från juristhåll för att ha gett efter för ett tryck utifrån när man fick Portugal att lämna ut **Abu Salem**, en notorisk maffiaboss och en av de fyra huvuddatalade i 1993 års bombattacker i Mumbai. Regeringen menade att detta var det enda sättet att få Salem utlämnad till Indien. Men många anser att det visar på regeringens självsäkerhet eftersom den inte drar sig för eftergifter för att så sina mål.

Kongresspartiet och dess UPA-regering träffades av en blixtnär klar himmel när **Paul Volckers** presenterade sin slutrapport om det FN-drivna 60 miljarder dollarprojektet "olja mot mat" i Irak.

Rapporten menar att Indiens utrikesminister **Natwar Singh** liksom kongresspartiet tog emot "icke-kontrakterade" pengar av projektet. Även om premiärminister **Manmohan Singh** avvisar rapporten så har han inlett en oberoende undersökning av anklagelserna och han har bett Singh lämna sin post tills alla anklagelser avfärdats. Under tiden jobbar kongresspartiets ledning intensivt för att mildra effekterna av denna affär.

För att summera i positiv anda så borde regeringen och de som står emot grupp-egoismen inom politiken fyllas av mod och kraft av det faktum att indisk tradition och historia är djupt förbunden med ett fritt tänkande. Det är en utbredd missuppfattning att så inte är fallet. Den framstående tänkaren **Amartiya Sen** sa nyligen vid ett framträdande i Mumbai att "tvivel och kritiska frågor ligger till grund för varje vetenskaplig undersökning... Indien har ett kraftfullt arv av tvivel och skepticism".

Professor **Sen** beklagade att "detta arv har negligerats såväl av traditionalister som betonar trohet (särskilt religiös sådan) framför tvivel, liksom av modernister som tror att skepticismen i Indien kommer från västerländskt och fram för allt från brittiskt inflytande".

Ajit Roy

Översättning:
Thomas Bibin

Böner i stället för bråk. Anhöriga till offren för bombattentat samlades för en ceremoni i Sarojini Nagar 10 november.

Framgångsrika daliter utsatta för mordbrand

De lågkastiga daliternas växande politiska och ekonomiska styrka ses inte med blida ögon av de som traditionellt dominerat det indiska samhället. I delstaten Haryana har det lett till en rad våldsdåd riktade mot daliter. Alka Arya besökte staden Gohana i slutet av september, tre veckor efter en förödande mordbrand.

Tre veckor har gått sedan en grupp högkastiga män tände eld på daliternas kvarter i den nordindiska staden Gohana. Men den skarpa brandluften hänger fortfarande tung i området.

I ett av de utbrunna husen sitter **Jewanti**, ensam och fortfarande chockad över den förödande attacken mot bostadsområdet. De högkastiga männen gick till attack efter att en dalit anklagats för att ha mördat en av deras vänner

– Vad hade vi gjort för fel? Jag är så rädd för att jag är dalit. Vi har inget kvar här och går inte säkra någonstans, säger **Jewanti**, och pekar på de sotiga väggarna i sitt hem.

Polisen kände till attacken

Allt brändes till aska. Det enda som går att känna igen är en illa svedd motorcykel som tillhörde **Jewantis** son. Han har, som de flesta av de 1 500 invånarna i daliternas kvarter, ännu inte återvänt hem av rädsla för att våldet ska blossa upp igen. Om det stämmer att ingen avled i attacken den 31 augusti så beror det på att invånarna i kvarteret uppmanats av polisen att fly undan redan dagen innan attacken.

– Vem som helst kan se att polisen kände till attacken. Trots att man hade 200 poliser i området valde man att hålla sig undan och betrakta plundringen och mordbranden, säger **Subhash Gatade**, som ledde en undersökning från Kommittén mot övergrepp på daliter, som genomfördes i Gohana i mitten av september.

– Polisen skulle ha skyddat oss, men meddelade i stället att vi borde ge oss av. De flesta flydde för sina liv till släktingar i andra delar av staden eller ända bort till Delhi, säger **Ravi Kumar**, som är en av få daliter som vågat sig tillbaka till sina hemkvarter.

Inte socialt accepterade

Geeta fanns kvar i kvarteret när männen, beväpnade med bambustavar och bensin, gick till attack tidigt på morgonen.

– Min man och jag lyckades samla ihop lite kläder och springa iväg med våra två barn genom en sidogränd, bort från området, berättar **Geeta**.

Pista Devi berättar att hon skickat iväg sin sons familj dagen före attacken. Själv klarade hon sig tack vare att lågorna aldrig

tog sig upp till andra våningen på det hus där hon gömde sig.

– Vi kunde höra smållarna då gastuber exploderade och när vi väl tittade ut var det rök överallt, berättar hon.

På frågan varför inte daliterna fick något skydd svarar den lokale politikern **Dharampal Malik** att det berodde på att myndigheterna aldrig insåg hur allvarlig situationen var.

Men efter mordet på en ung högkastig man några dagar före attacken ökade snabbt spänningarna i Gohana. En dalit anklagades för mordet och myndigheterna skickade förstärkningar till den lokala polisen.

– Polisen stod och tittade på när våra hus brann ner eftersom vi är daliter och inte socialt accepterade, samtidigt som jats har mycket stor makt i Haryana, säger daliten **Inder**.

Framgång väcker vrede

Indiens 160 miljoner daliter står längst ner i den indiska kasthierarkin och betraktas av vissa som "oberörbara". Enligt **Inder** har de högkastiga i Haryana blivit alltmer för-grymmade över de daliter som nått vissa framgångar – genom att ha blivit utbildade och fått bättre arbeten.

Det är inte helt ovanligt att daliter genom särskilda kvoter lyckas få statliga arbeten på banker och andra offentliga inrättningar.

Daliterna i det brandhärjade kvarteret levde ganska moderna liv. De flesta hade egen tv-apparat, kylskåp och egna bilar, barnen gick i skolan och många av de boende har tillgångar på banken. **Rampal** menar att det är just detta som väckt vrede hos de högkastiga.

– De vill att vi för alltid ska förbli underdåniga och de betraktar oss som tjuvar.

Branden väckte starka reaktioner i hela landet. Haryanas delstatsminister **Bhupinder Singh Hooda** har meddelat att invånarna i varje nedbränt hushåll ska få ett bidrag på motsvarande 20 000 kronor, och ministern har lovat att myndigheterna ska se till att husen byggs upp igen.

Vissa polischefer har dessutom stängts av från sina arbeten eftersom de så uppenbart ställde sig på mordbrännarnas sida.

Alka Arya/IPS

Bomberna i Bangladesh väckarklocka för landet

Den 17 augusti i år slog Bangladesh världsrekord i terror. Inom loppet av en halvtimme briserade över 450 bomber, minituöst utspridda i hela landet (se kartbilden till höger). Angreppet sände en chockvåg genom Bangladesh och har fått stora politiska efterspel. I början av oktober kom nästa bombattack.

Mellan klockan 11 och 11.30 på förmiddagen den 17 augusti briserade 459 bomber i Bangladesh. 63 av landets 64 distrikt drabbades. I huvudstaden Dhaka smällde ett 30-tal bomber mer eller mindre samtidigt. Två människor omkom i den landsomspännande attacken och ett hundratal människor skadades.

Bomberna var placerade vid regeringsbyggnader, domstolar och pressklubbar. Flygblad på arabiska och engelska hittades intill vissa av bombplatserna. Avsändare var Jaamyat-ul-Mujahideen Bangladesh (JMB) vars mål är att införa islamsk lag i Bangladesh. Själva bomberna innehöll tråspån och var inte menade att döda. Attacken var, enligt flygbladen, "en tredje varning".

Den tredje oktober kom nästa synkroniserade bombattack. Denna gång hade bomberna placerats inne i domstolsbyggnader på tre ställen i landet. Två människor dog, många skadades. Denna gång var bomberna starkare och bevisligen ämnade att döda. Samma typ av flygblad som i augusti hittades intill domstolarna.

Grogrund för extremism

Bangladeshier är vana vid politiskt våld men muskeluppvisningen den 17 augusti kvalade in i en ny division. Synkroniseringen och omfattningen av attacken överrumplade. Det borde den inte ha gjort. Enligt många experter, däribland Jane Novak som är amerikansk politisk analytiker och kolumnist, har Jihads soldater kunnat träna och rekrytera en längre tid i Bangladesh med regeringens goda minne.

De har spridit sin ideologi bland landets fattiga och för ändamålet har "the Revival of Islamic Heritage Society" ("Förbundet för återupplivandet av det islamska kulturarvet") byggt 700 moskéer i hela landet. Förbundet har också verkat i andra länder som Afghanistan och Pakistan. Där är förbundets fonder numera frysta – men inte i Bangladesh. Extremismen har ostört kunnat växa och frodas i hela landet.

Sedan valet i oktober 2001 ingår regeringspartiet BNP (the Bangladesh National Party) i en allians med två radikala muslimska partier, Jamaat-e-Islami och the

Islamic Oikya Jote. I åratal har dock regeringen förnekat att radikala islamistiska strömningar ska ha ökat i landet, eller ens förekommit. Anklagelserna har avfärdats som "falsk propaganda".

Det välorganiserade attentatet den 17 augusti blev därför pinsamt för regeringen som nu måste kavla upp ärmarna. På gatorna rullar de fruktade RAB-miliserna som ska röka ut terroristerna ur sina gömmor. Regeringsstödda flygblad och affischer efterlyser de misstänkta hjärnorna bakom dådet, **Abdur Rahman** och **Bangla Bhai**. Tidningar rapporterar dagligen om arresterade attentatsmän.

Nya avslöjanden varje dag

Efter den första attacken i augusti återgick gatulivet snabbt till det normala. Men på politisk nivå gick konspirationsteorierna i spinn. Det dröjde tre dagar innan dådet kommenterades av premiärminister **Khaleda Zia** som var på statsbesök i Kina när bomberna smällde.

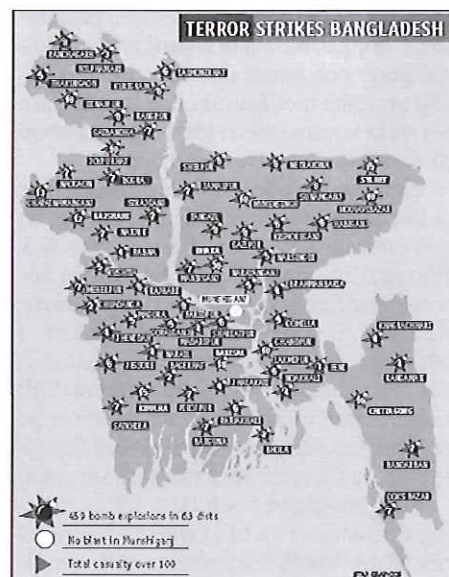
Oppositionen anklagade regeringen för inblandning och för åratal av slapphänthent gentemot fundamentalistiska islamister. Regeringen å sin sida slog tillbaka, om än i ganska motsägelsefulla ordalag. Det dröjde veckor innan premiärminister Zia skärpte tonen.

Tidningarna har i månader rapporterat om en intensiv jakt på misstänkta. Dag efter dag, vecka efter vecka publicerar första-sidorna bilder på nya, funna "bombgömmor" och arresterade militanta fundamentalister.

Den engelskspråkiga dagstidningen Daily Star har avslöjat ett antal vapenfabriker, namngett ett 30-tal aktiva terrororganisationer liknande JMB och gjort smygreportage från vissa madrasas, böneskolor, som nattetid förvandlas till träningsläger för militanta extremister.

Under hösten har terrorexperter spekulerat i huruvida Bangladesh och dess sårbara demokrati står inför en "tipping-point". Debattsidorna diskuterar islam, USA:s skuld till den växande fundamentalismen och vilka krafter som skapas i fattigdomens och korruptionens kölvatten.

I internationella kretsar har man hittills

kritiserat Bangladesh främst för att åsidosätta mänskliga rättigheter. Men på FN-mötet i New York i september var fokuset ett annat. Demokrater och republikaner var eniga om att det politiska våldet i Bangladesh omedelbart och kraftfullt måste stävjas. 16 amerikanska senatorer och representanter krävde att ett förhinderande av "katastrofal terrorism" i Bangladesh skulle upp på agendan.

Via ett brev vädjade de till utrikesminister **Condoleezza Rice** att få president **Bush** att resa frågan om politiskt våld och spirande terrorism i Bangladesh. Premiärminister Zia slapp dock konfronteras med alltför närgångna frågor, men fördömde terrorism och antidemokratiska krafter i talarstolen.

Många demokrativänner

Hon utlovade också ett rättvist val nästa år, väl medveten om att de senaste årens politiska våld har gödslat regeringens dåliga rykte. Den anses inblandad i flera attentat, eller åtminstone ovillig att dra skyldiga inför rätta. Augustibomben 2004 dödade 20 oppositionella strejkbande och oppositionspartiet Awami Leagues president **Sheikh Hassina** klarade sig undan med nöd och näppe.

Den förra finansministern **Shah AMS Kibria** omkom i en granatattack i januari (se SYDASIEN 2/05). Ingen har ställts inför rätta för dessa och andra politiska mord och Amnesty International har kritiserat regeringen för passivitet.

Den unika terroraktionen 17 augusti har riktat starka strålkastare mot Bangladesh, som plötsligt beskrivs som en barnkamma-

"Mänskliga hästarna" förpassas till historien

De handdragna rikshorna ska inte längre få trafikera gatorna i Kolkata, meddelade de lokala myndigheterna i somras. De som arbetar med att dra karrorna oroar sig dock för hur de ska försörja sig i framtiden.

Kolkata, eller Calcutta som staden tidigare kallades, är en stad där den feodala historien länge existerat sida vid sida med det moderna samhället. Trots att Västbengalen styrs av en kommunistisk regering i snart 30 år har de mer välbemädlade stadsborna kunnat fortsätta att låta sig transporteras genom de trånga gatorna dragna av "mänskliga hästar". En av orsakerna är att riksha-näringsen varit en viktig källa till försörjning för många fattiga.

När delstatens chefsminister **Buddhadeb Bhattacharjee** i slutet av augusti meddelade beslutet att de handdragna karrorna ska förbjudas var han därför noggrann med att påpeka att förbudet kommer att genomföras under en tidsperiod på fem månader. Detta för att se till att de ungefär 25 000 människor som livnär sig som rikshadragare ska få en chans att hitta alternativa försörjningsmöjligheter.

Övergångsperiod

Men för 72-åriga **Ganesh Shaw** kommer meddelandet alltför sent. Han har under hela sitt liv dragit människor i sin riksha i kamp med alla de bussar, taxibilar och spårvagnar som trängs på stadens nedsmutsade gator. Ganesh Shaw ställer sig nu samma fråga som många andra av hans kollegor.

– Om de tar ifrån oss vårt levebröd utan att erbjuda alternativ – hur ska vi då överleva?

Oavsett den diskussion som förs av människorötsaktivister och andra är det viktigaste för honom att det slitsamma arbetet trots allt under en bra arbetsdag kan

inbringa motsvarande 15 kronor om dagen, vilket är tillräckligt för att överleva. De handdragna fordonen introducerades av kinesiska handelsmän under början av 1800-talet, och togs snabbt i bruk av britterna, som gjorde dåvarande Calcutta till sin huvudstad mellan 1772 och fram till 1911, då Delhi i stället blev imperiets indiska högkvarter.

I Kina förbjöd kommunisterna snabbt fordonen. Men de har överlevt som turistattraktioner på vissa platser, som i Hongkong och i Japan.

Kvar endast i Kolkata

Alla indiska städer förutom Kolkata har för länge sedan bjudit springrikshor och i stället ersatt dem med cykelrikshor och motordrivna så kallade autorikshor.

Bhattacharjee meddelade att samma utveckling även ska ske i Kolkata, men han påpekade samtidigt att "detta inte kan ske över en natt". Många är dock skeptiska till hur det blir med den saken.

– Vi är osäkra på hur myndigheterna ska agera och bristen på klar kommunikation oroar oss, säger **Mukhtar Ali**, vice ordförande för rikshadragarnas fackförbund ABRU.

Ali påpekar att cirka 100 000 människor är beroende av dragarnas inkomster. I många delar av staden, i synnerhet den äldre norra delen, är springrikshor det enda tillgängliga allmänna kommunikationsmedlet.

Ali menar att myndigheternas tal om att i stället införa cykelrikshor och motordrivna trehjulingar inte låter som praktiskt genomförbart. ABRU kräver därför att myndigheterna konkret beskriver vilka alternativa försörjningsmöjligheter som ska erbjudas rikshadragarna.

Sujoy Dhar/IPS

re för islamistiska terrorister. Vissa fruktar att landet snart är förlorat. Andra anser att faran är överdriven och välkomnar snarare de demokratiska uttryck som attentatet faktiskt gett upphov till; den skärpta politiska hållningen, debatten och den öppna kritiken i medierna.

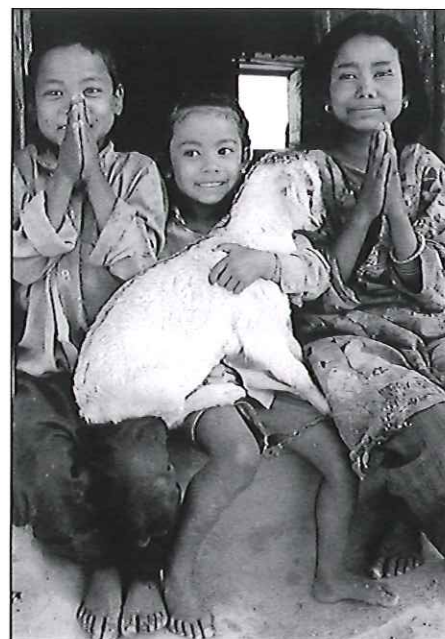
Terrorism ställer saker på sin spets, var och hur den än visar sitt ansikte. Bangladesh är ett resursstarkt land fullt av möjligheter. Drömmen om ett självförsörjande, modernt och rättssäkert land lever. Men invånarna har betalat ett högt pris för sin frihet. Det finns en stark grogrund för

militanta tolkningar av Koranen bland landets miljontals fattiga.

Å andra sidan finns många fler miljoner demokrativänner som vill se Bangladesh utvecklas enligt de demokratiska, pluralistiska idéer varpå landets konstitution bygger. Men det inte alltför smickrande världsrekordet den 17 augusti 2005 är en väckarklocka som världen bör lyssna till. Dags att vakna.

Viveka Risberg

Frilansskribent, Dhaka, Bangladesh

Tibetanska flyktingbarn i Nepal.

Svenskt stöd till sjukhusbygge för flyktingar i Nepal

Nya tibetanska flyktingar anländer dagligen till Nepal efter mödosamma och riskfulla vandringar över Himalaya. Många är i oerhört dålig kondition när de anländer till Asiens fattigaste land. Nepaleserna har inga möjligheter att ta hand om dem. Det är i stället redan bofasta tibetaner som tar hand om sina landsmän och som faktiskt också ofta tar hand om nepaleserna.

Svensk-tibetanska skol- och kulturföreningen fick för ett par år sedan en förfrågan av tibetanska flyktingar i Nepal om att hjälpa till att bygga ett sjukhus i byn Naryapati för lokalbefolkningen. Insamlingen har nu pågått i två år och den yttre konstruktionen är klar. Nu i höst startar man med primärvård medan man ännu väntar på resurser för att färdigställa byggnaden.

Föreningen känner väl till dem som driver projektet i Nepal och har periodvis sin egen representant på plats för att se till att allting går rätt till. Sjukhuset ska framledes även arbeta med tuberkulos, hiv/aids och trafficking.

Karolinska Institutet har vidare planer på att förlägga en del vårdutbildning här från hösten 2006, och i oktober ordnar föreningen en gruppresan till invigningen.

Vill du hjälpa till? Skicka i så fall ditt bidrag till Svensk-tibetanska skol- och kulturföreningens postgiro 90 06 66 - 9, märk talongen "Sjukhus i Nepal". För mer information gå in på hemsidan www.tibet-school.org eller ring 08-643 49 47. E-post: tara@tibet-school.org

Tara Olavisdotter

Saltmarschen:

Repris som gick på alla kanaler

I år är det 75 år sedan historiska saltmarschen ägde rum under Mahatma Gandhis ledning. I våras firades jubileet med en ny marsch. Zac O' Yeah vandrade i mahatmans fotspår, tappade bort sig och fick följa marschen framför TV:n.

Mahatma Gandhis gamla kollektiv i den indiska delstaten Gujarats "Mega City" Ahmedabad ligger vid Sabarmatis strand och floden skapar en illusorisk distans till högshuset på andra sidan. Men detta var inget gömställe där han avsåg att vända ryggen till världen: tvärtom var ashramet hans spjutspets för politisk aktivism. Sabarmati-fängelset låg inom synhåll: "Emedan att gå i fängelse verkar vara en aktivists normala öde, tyckte jag om den här platsen," skrev Gandhi om ödetomten som var full av giftiga ormar och där hans anhängare började bygga upp ett idealsamhälle i miniatyr.

Nittio år senare kommer jag hit och det är en vårdag med en frasande hetta som får träden att darra, löven gnids mot varandra med torra protester – sommaren är fortfarande veckor från att släppa loss sin fulla effekt, men 35°C-gränsen har korsats.

Området rymmer ett museum med en välansad gräsmatta där en Gandhistaty att-

Bokka Appa Rao (till höger) är trogen gandhian. När han var tio år gammal träffade han mahatman och blev välsignad.

raherar grabbar som poserar kring mahatman. De ursprungliga husen är enkla vitkalkade kåkar. Glasskåpet med Gandhis näsduk är tomt. Enligt en handtextad lapp har den skickats till ett tvätteri.

Lyssnar på Sunil Dutt

På verandan sitter en gamling och spinner med en portabel spinnrock av en modell som Gandhi själv alltid reste med, men gubben störs av sjuttioåtta särskilt utvalda ungmarskare som samlas för att lyssna på seniorpolitikern och ex-filmstjärnan **Sunil Dutt**, som sorgligt nog avled senare under det här året. Men vi är här dagen före 75-årsjubileet av saltmarschen – vilket också markerar den dag då Gandhi lämnade ashramet och svor att återkomma endast när *Swaraj*, självstyret, etablerats. (Fast han återvände två år senare som kund i Sabarmatifängelset.)

– I morgon är en stor dag för det här landet, säger Sunil Dutt som är idrottsminister. Han uppmuntrar de unga att gå långt, att äta vegetariskt – "och när vi gick marschen sov vi på vilka som helst ställen som stod till buds". Han syftar här på en version av saltmarschen under ledning av **Rajiv Gandhi** 1988, son till **Indira Gandhi**. "Ni är unika, ni är hederspersoner, ni är vegetariska ickevåldssoldater."

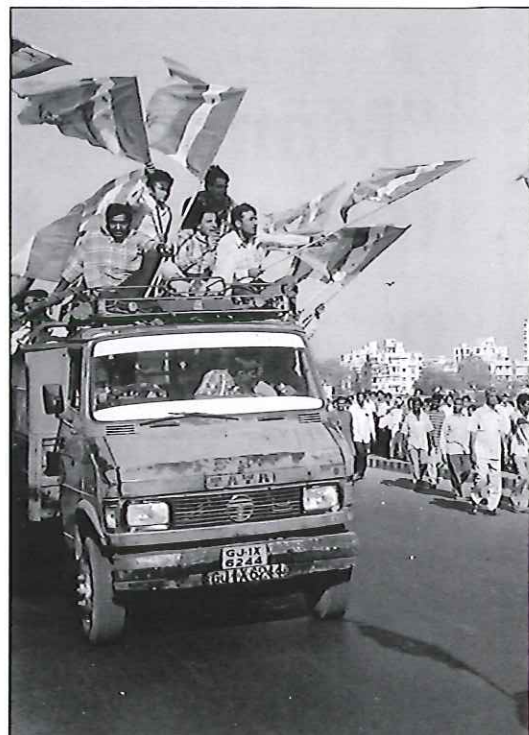
Icke-våld är ett vapen större än en atombomb och om vägen framåt domineras av våld eller ickevåld är upp till ungdomar att avgöra, är budskapet för dagen.

Poliser och kommandosoldater, tungt beväpnade, står på alla skuggiga platser och vakar. Bombhundar sniffar i buskagen.

Det råder en känsla av väntan.

Letar efter Gandhis ättling

Jag letar efter Mahatma Gandhis sons son, som ska leda "The International Walk for Peace, Justice and Freedom 2005", för att genomföra en jubileumsmarsch för ickevåld är hans idé. Slutligen hittar jag en man som ser exakt ut som Gandhi, mager och skallig med grå mustasch, klädd i dhoti (höftkläde) och en vit khadisjal, stödd på en vandringsstav.

Jösses, tänker jag – han är sin farfars far upp i dagen!

Han plirar mot mig genom runda glasögon och det är för ett ögonblick som om mahatman trätt fram ur historieböckernas fotografier.

– Ursäkta, har ni tid att prata med mig? säger jag och känner blodtrycket stiga. Han ser undrande på mig, någon erbjuder sig att tolka. Det visar sig att mannen endast talar på telugu, heter **Bokka Appa Rao** och kommer från Godawariflodens delta. Detta är hans normala sätt att klä sig och inget jippo, för Rao är trogen gandhian sedan han tio år gammal i december 1933 träffade mahatman som då var på turné på östkusten för att kämpa för de oberörbaras rättigheter. Rao blev välsignad under en kollektiv måltid och har sedan dess deltagit i Quit India-rörelsen samt avtjänat ett ett-årigt fängelsestraff 1942 för sin frihetskamp.

Nu har Rao kommit för att sprida budskap om fred och ickevåld, berättar han för var och en som vill lyssna, och trots att han är i åttioårsåldern ska han fotvandera hela vägen till Dandi på kusten. I mahatmans spår.

Lugnande örtkapslar

Jag fortsätter leta efter den verkliga Gandhi: jag är så nervös inför att komma i kontakt med mahatmans arvinge, under vad som för mig personligen är en betydelsefull närbild till världshistorien, att jag sväljer en näve lugnande örtkapslar från en ayurvedisk läkemedelsfabrik. Ena sorten innehåller växtextrakt som på sanskrit kallas *tagara* – den torkade jordstammen av läkevänderot – och den andra är *ashvagandha*, en mystisk växt som man bara kan plocka på berg i Himalaya eller köpa på burk i hälsokostbutiker.

Tushar Gandhi, när jag sent omsider hittar honom, är en skäggig jätte och i stäl-

Iväg mot Dandi! Glädjen är stor när marschtaget sätts i rörelse. Folk färdas inte bara till fots. Lastbilar och motorcyklar hakar på ett tag medan saltmarschen anno 2005 lämnar Ahmedabad för sitt slutmål, det lilla kustsamhället Dandi.

Jag menar, hur tänker ni er att folk ska möta honom i dag?

– Internet är en av världens mest kraftfulla distributionsmedia för kunskap, och det finns ett djupt intresse för hans filosofi och livsstil, hans metoder, överallt i världen. För var och en som har det intresset är det väldigt tidsödande att läsa hans samlade verk. Så med hjälp av nätet och databehandling, erbjuder vi ett verktyg som kan ta fram särskilda utdrag ur hans verk. Anta att någon är intresserad av hur han behandlade djur eller vad han tyckte om djur, då kan de knappa in det och få utdrag som matchar.

Och vad tror ni att hans budskap har för relevans i vårt årtusende?

– Jag tror att om sanning, fred och självförverkligande är relevant så kan hans filosofi aldrig dö.

Det håller jag med om och beundrar Tushar Gandhi för det sätt han ger mahatman nya roller i en datoriserad värld. Men jag har funderat mycket över hur han i sina skrivelser ställer höga krav på folk...

– Han var väldigt fordrande... väldigt fordrande, säger Tushar Gandhi och börjar prata i telefon på hindi, så snabbt att jag inte hänger med.

Efter ett tag tittar han på mig igen och nervositeten drämmer till mig med sitt krickettrå, och jag stammar fram nästa fråga.

Öh... jag kan tänka mig att för många yngre, speciellt i ett land som Sverige, är det kanske inte så intressant att leva upp till hans krav.

– Ursäkta?

Jag menar om man är lite materialistiskt lagd...

– Om man har övertygelsen, så är det inga stora krav han ställer.

Hm. Okej... Och i Indien i dag, vad har han för roll?

– Jag tror att i dagens Indien är han en fyr som lyser upp den rätta vägen. Och det är vad vi försöker göra nu.

Har ni någon teori om varför alla valde att följa honom på den tiden då det begav sig?

– De såg att han levde som han lärde. Så det fanns inget behov av att övertyga någon. Folk tog för givet att den här mannen inte kommer att svika.

Återigen ringer hans mobil. Efter ett par minuter vänder han sig mot mig igen:

– Om han bara hade suttit på sitt ashram och sagt åt folk att gå till Dandi, tror jag inte att särskilt många skulle ha följt hans vilja. Men i stället sa han: Jag ska gå dit, om ni

vill kan ni gå tillsammans med mig. Det var då folk sa till sig själva att "vi måste också gå".

Så ni gör den här marschen för att påminna folk...

– Jag hoppas det... Jag hoppas det, säger han.

Marsch iväg

Tutande rikshor, rasslande bussar och trasande kameler, Ahmedabad omsluter från alla håll medan jag försöker hålla jämna steg med marschdeltagarna och är fortfarande extremt avslappnad, för örtmedicinerna tycks fungera riktigt bra.

När världen på 1930-talet förväntade sig en storslagen politisk manifestation av de indiska frihetskämparna inom kongressen, deklarerade Gandhi att han tänkte ge sig ut på en flera veckor lång spatsertur till havet och tillverka en näve salt. Gandhi hade länge funderat på en lämplig protestform: han ville ena folk kring en sakfråga för att störta kolonialväldet, men utan våldsamheter. Slutligen bestämde han sig för att bryta mot saltlagen, vilket kunde ge fängelse i upp till sex månader. Gandhi sa att han inte skulle motsätta sig en skatt på sprit eller cigaretter, men saltskatt var lika absurt som att ta skatt för luften vi andas.

Salt är, om jag ska vara ärlig, ingenting jag själv numera reflekterar särskilt mycket över. Speciellt sedan min läkare sa att om jag vill leva ett par år till – mitt blodtryck var uppe på världsrekordnivån 160/96 – måste jag sluta salta på maten. Inte heller för de rikare bland indierna var saltskatten något problem på 1930-talet, däremot var det en skatt som drabbade de fattigaste.

Gandhi skrev till vicekungen och tillkännagav sina avsikter i media. De flesta log åt hans tokiga infall, för att sitta på stranden och vaska sand lät inte som något hot mot den engelska kronan. Gandhi svarade att om tio från var och en av Indiens 700.000 byar bröt mot saltlagen, skulle regeringen stå handfallen. Innan han gav sig av sa han:

– Hädanefter finns ingen återvändo. Vi kommer att fortsätta vår kamp tills självstyret etablerats i Indien. De som är gifta bör ta farväl av sina fruar, för vi ska överge ashramet och våra hem.

Den 12 mars 1930, halv sju på morgonen, marscherade ett brokigt band om sjuttioåtta manliga volontärer mot ett ovisst öde. De var representanter för olika landsändar och religioner. Drygt en månad senare slutade engelsmännen och de utländska korrespondenterna att flina, eftersom tiotusentals indier anslöt sig till proteströrelsen och saltlagen bröts i alla landsändar i en av världens första och största civila olydnadsaktioner. Därefter dröjde det bara ett och ett halvt decennium tills kolonialtiden såg sitt slut tack vare de överväldigande

FORTS.

let för vandringsstav har han en mobil i handen. Han är en av Gandhis femtio ättlingar i livet, han står bakom det utmärkte webbprojektet *The Official Mahatma Gandhi eArchive* (www.mahatma.org.in) och är också politiskt aktiv, för närvarande i kongresspartiet.

"Hur känns det?"

Runtom sitter en massa folk och ser med förväntan på oss som om de ska få höra något märkvärdigt. Jag känner mig inte det minsta märkvärdig, kastlös som jag är, men nu när örtkapslarna lösts upp av magsyra genomströmmas jag en meditativ stillhet. Jo, det var en sak jag ville fråga... Jag har själv inga framstående förfäder, säger jag, så hur känns det att vara sonsons son till Mahatma Gandhi?

– Jag är väldigt stolt över det, stolt och privilegierad, säger han varpå mobilen ringer.

Det tycks vara en sms-ad gratulationsbild för framgång i saltmarschrepsen. Jag förebrår mig själv. Vad väntade jag mig för svar på en sådan fråga?

Så ni har tagit på er att hålla hans budskap vid liv?

– Så gott jag kan.

Vad betyder Gandhi i dagens värld?

Det ringer, det ringer, skynda dig att svara! Tushar Gandhi, mahatmans sonsonson har fullt upp inför marschen.

FORTS.

de moraliska poängsegrar Gandhi tog, vilka i sin tur påverkade världsoptionen.

"Det var Gandhi som visade oss styrkan i symboler som vanliga människor kan identifiera sig med", har Indiens nuvarande premiärminister påpekat.

Det är en sällsam känsla att flanera i den friska gryningen eskorterad av trafikpoliser, polisjeepar, kravallpiketer, kommandosoldater, ambulanser, i en fredsmarsch. En lastbil med skrikande huliganer kör förbi. Skolbarn står längs Ashram Road och ropar slagord för Gandhi. En okänd man kastar sig över mig, kramar om mig och gormar rakt in i mitt öra att "GUJARATIS PROUD OF YOU!" Jag tackar och skyndar vidare för att inte tappa bort de andra i villervallan. Jag är fortfarande lomhörd på vänstra örat efter det hjärtliga bemötandet och ler soligt åt alla skolbarn som viftar med flaggor, vinkar tillbaka tills jag får kramp i axeln och skakar hand med så många – drygt trehundra – upphetsade unga män att handflatan känns som en burk tomatkross.

Marschdeltagarna är fortfarande i början av dagen uppdelade i distinkta grupper:

där är de vitklädda ungmarschdeltagarna med Nehrumössor, där politiker med sina livvakter, Bollywoodstjärnorna som omringas av fans, där är utlänningarna (representanter från varje kontinent) och så givetvis informativa plakater på kärror som dras av dro-medarer eller körs på karnevalsagnar. Alla går inte till fots: amerikanske regisören **Mike Wadleigh** – mest känd för rockfilmen "Woodstock" – kör motorcykel och säger att västmodellen inte är rätt väg för världen, för USA "konsumerar 30 procent av allt som produceras i världen även om där bara finns 4 procent av världens befolkning. Om alla levde som amerikanerna, skulle det behövas åtta planeter."

Fastnar i flaskhalsar

Dagen gryr och trafiken tätar till en vardag av bussar, rikshor och privatbilar, som surfar genom de marscherande leden, vilka i sin tur kläms in mot gatans ena sida. Det blir en hård kamp mellan folket och bilismen. När jag fastnar i flaskhalsar passar jag på att prata med åskådare: de vill veta var jag kommer ifrån och vad jag tycker om Indien. "Greatest country in the world, no?" säger de i frågor vars patriotism inte går att ta misst på.

Men när jag vänder mig

Mahatman som ung.

om vid ett trafikljus efter att ha druckit läsk och pratat med åskådarna, kan jag inte se fanorna. Inga Nehrumössor. Överallt trängs trötta bufflar med rostiga mopeder i en malström av urbanisering, men inga gandhianer så långt ögat når. En polis pekar österut och jag springer till slutet av gatan, till en ny korsning. Jag har marscherat vilse.

Jag blir kallsvettig trots örterna i mitt blodomlopp. Dammet är kvävande, klockan har nått lunchtid och solen steker från mitten av himlavalvet. Jag befinner mig i utkanterna av de gamla basarkvarteren. Jag ger upp, men inte förrän jag gjort ett hastigt överslag och kommit fram till att jag gått mer än två procent av den sammanlagda sträckan för saltmarschen. Efteråt läser jag att det tog marschdeltagarna ett par dagar innan de nådde ut på landsbygden, innan de lämnade den väldiga storstaden bakom sig.

"Politiker stjal hans namn"

Den gången höll Gandhi tal i byarna på vägen: han talade om moral och sedlighet, om civil olydnad, och förändrade Indien för gott. Nu utspelas ett annat slags drama i massmedierna. På natten ser jag ett inslag från nyhetskanalen NDTV där en gammal

Skolbarn vinkar entusiastiskt till deltagarna i marschen.

gandhian säger att politiker stjal Gandhis namn och använder det för att främja sina egna karriärer. En ung kvinna säger upprört att Gandhi inte har någon funktion i dag, med det våld och den otrygghet som genomsyrar samhället. Försöker kongresspartiet att med hjälp av marschen ta över makten i Gujarat? frågar sig någon. "Gujarat har sett den största travestin mot Gandhis ideal", säger en kongresspolitiker och syftar på den nuvarande icke-kongress-regimen som delstaten har. Politiska motståndare till Cong(I) menar att marschen är en ploj och går till ashramet för att tvätta ren tomt med heligt Gangesvatten.

Det slår mig när jag ligger och zappar på hotellsängen att vissa av journalisterna som ställer dessa frågor tycks veta mindre om Gandhi än vad jag, en nyfiken västerlänning, gör. Till exempel är det någon som frågar sig varför saltmarschen kallas för "saltmarschen", vad var det som var så viktigt med salt? NDTV gör misstaget att på sin live-reporters byline ange att han befinner sig i Dandi och inte Ahmedabad var-

ifrån marschen avtågar, och den felaktiga bylinen följer med i sändning efter sändning.

BBC inser att det krävs en grundkurs i gandhiansk historik, så man rabblar upp basfakta om saltmarschen innan korrespondenten avfärdar jippet där politikerna bara gick de första kilometrarna innan de återvände till sina hotell. En annan TV-kanal har grävt fram journalfilmer från 1930 som visar hur de gick barfota då, och jämför med hur folk har på sig märkesgymnastikskor i dag: vare sig de är autentiska Nike eller piratade lokala versioner som köpts i Ahmedabads basarkvarter ser man en skillnad mellan då och nu.

Marscheras också på Hawaii

De första dagarna är medierna fyllda av marschen: runtom i världen hålls saltmarscher lite varstans inklusive på Hawaii där det inte kan ha varit särskilt långt att marschera ner till havet. Men bara en vecka senare verkar hela saltmarschen ha hamnat i mediaskugga och man hör allt mindre... Fast det som drunknar i mediasoppan, får eget liv längs vägen, visar det sig.

Marschen började 1930 med 78 deltagare och växte till tusenden. Denna marsch började med fyrahundra vandrare utöver de symboliskt utvalda 78 ungdomarna, men i slutet, i Dandi (1226 inv.) i södra Gujarat där premiärministern stod och tog emot med deklARATIONEN att den 386 km långa marschsträckan ska förklaras som "heritage path", var folkmassan över en kvartsmiljon stark.

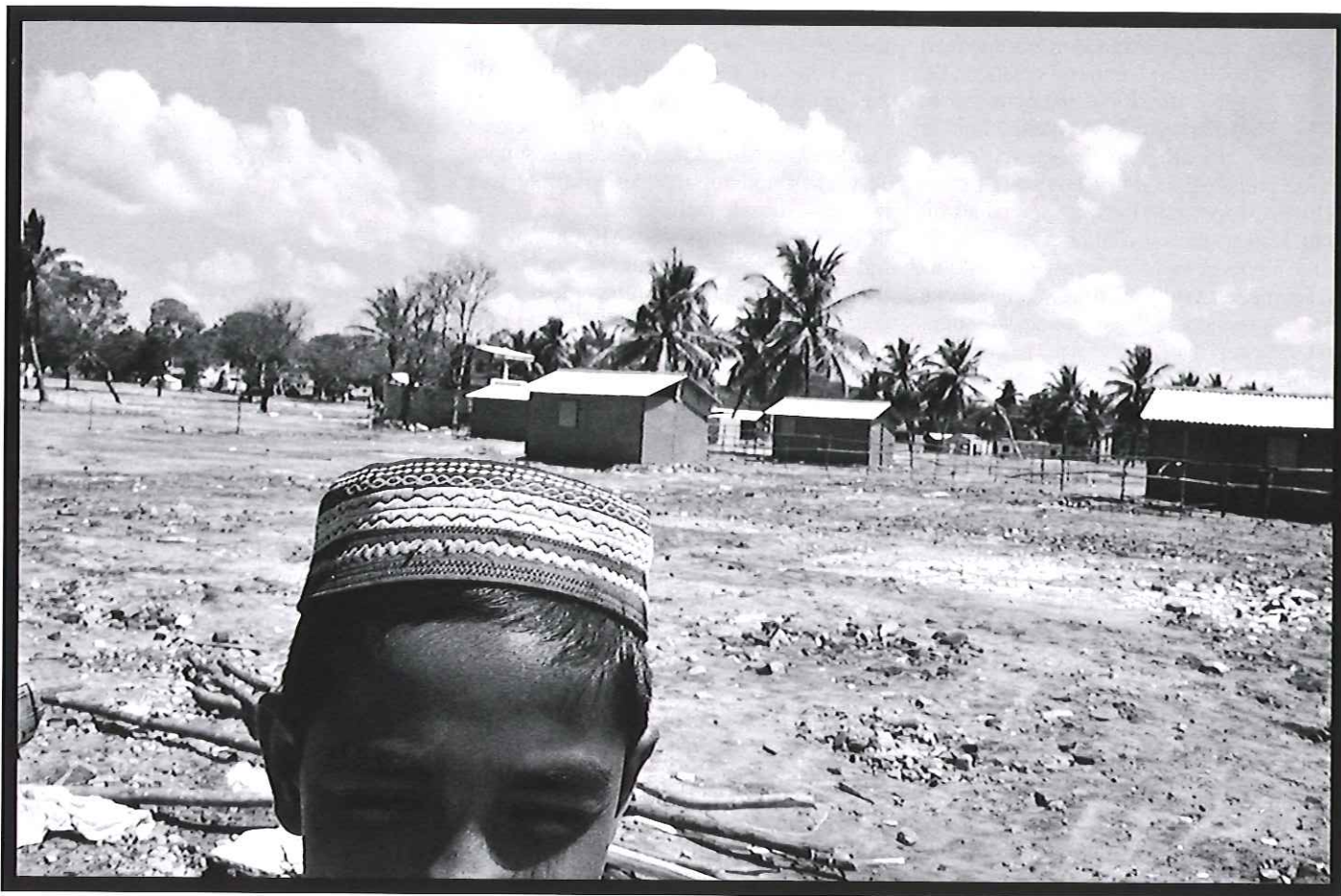
En kvartsmiljon besökare i en by med tusen invånare.

Det fanns inte ens ståturyrme kvar på stranden i byn vars befolkning sedan länge emigrerat på flykt undan arbetslöshet och där salt inte tillverkas längre. Vägarna dit var igenkorkade sedan arla gryning. Då hörs rösterna som påpekar hur mycket repressen av marschen egentligen betyder för folk, när medierna slutat babbla om verkliga eller påhittade kontroverser, och det är detta med vanliga människors intresse som är beviset för att Gandhi inte är bortglömd trots vad alla olyckskorpar och svartmålande analysorakel hävdar i spalter och utsändningar i vecka efter vecka.

I slutändan visar det sig alltså att cynikerna ofta har fel om det indiska folkets förmåga att minnas och känna samhörighet med Gandhi. Uppslutningen bevisar att man fortfarande tror på ickevåld och att Gandhis ande inte dött.

Och det var åtminstone en som gick barfota hela vägen, vet jag.

Zac O'Yeah,
text och foto

En muslimsk pojke står framför provisoriska hus som Röda halvmånen bygger upp i Hambantota, den lilla turiststaden på sydöstkusten som drabbades hårt av tsunamin.

Snart ett år sedan...

Lankeserna fast beslutna att gå vidare efter tsunamin

Snart har ett år gått sedan tsunamin drabbade Sydostasien. För befolkningen i Sri Lanka, Indien, Indonesien och Thailand är det fortfarande en lång väg att vandra innan allt är som vanligt igen. Om det någonsin blir det. Sen jag föddes har jag och min familj besökt Sri Lanka med jämna mellanrum. Det är min pappas födelseland och för mig – ett andra hemland. Under min uppväxt har jag spenderat otaliga timmar på landets vackra stränder, umgåtts med dess hjälpsamma invånare och samlat på mig många fina minnen.

Jag hade turen att inte själv ha någon släkting som omkom i katastrofen, men jag blev djupt tagen av händelserna. Den här resan jag har gjort till Sri Lanka är den första sedan tsunamin lamslog en hel värld och tog över 40 000 människors liv bara på Sri Lanka. Med mig på resan har jag haft fotografen Oscar Anderberg. Vi visste faktiskt inte själva vad vi kunde förvänta oss av vistelsen, vi visste bara att det skulle bli känslofyllt. Det blev det.

För mig blev det här reportaget ett arbete jag aldrig trodde jag skulle kunna slutföra. Men även om de starkaste scenerna jag bevittnade var hemska och tragiska så fann jag min drivkraft hos folket som trots allt elände de gått igenom visar så mycket hopp. Dessa människor som förlorat sina hem, familjemedlemmar, vänner och bekanta, men ändå är fast beslutna att låta livet gå vidare. Det här är deras berättelse.

Text: John P.J. Senewiratne

Foto: Oscar Anderberg

Den lille mannen möter upp med ett stort leende på verandan till sitt pensionat. Hans namn är **Sarath Wijenayake**, han är 63 år. Hans ansikte bär en levande brun färg, håret på huvudet är svart och visar inget som helst tecken på att bli grått. Han är smal och vältränad som en 30-åring. På överkroppen bär han en blå skjorta, om benen vinnröd sarong. Ögonen och ansiktsuttrycket talar om en man som upplevt mycket. Gott som ont. Leendet är varmt och gästvänligt.

– Jag är en "working-man", säger han och blir för stunden allvarlig.

Sedan skiner leendet upp igen.

– Kom, kom! Jag ska visa er något.

Sarath leder in oss i sitt pensionat.

18 år gammal började Sarath jobba inom pensionatsbranschen. Året var 1960 och han började som springpojke på ett pensionat här i byn Weligama. Byn är belägen runt en lagun på Sri Lankas sydvästra kust. En stad känd för sina utmärkta vindsurfing- och snorklingsvatten. Det himmelsblå vattnet och den gyllenbruna stranden bekräftar ryktet.

Drömmen för Sarath var att jobba ihop tillräckligt med pengar för att kunna öppna ett eget pensionat. 1987 blev drömmen ett faktum, 45 år gammal.

De första åren hade Sarath och hans fru **Jayanthi** bara möjlighet att hyra ut fem rum. Snart hade de fördubblat antalet rum i takt med att turisterna började hitta dit.

– Det var "good business". Vi tjänade inte mycket pengar på det, men vi hade tillräckligt för att det skulle gå runt och för att bekosta våra barns studier, berättar han.

Ville flytta från Weligama

För fem år sedan kände Sarath att han behövde en ny utmaning i livet. Han hade drivit pensionatet i Weligama framgångsrikt i över tio år.

Sarath ville sälja stället och hade efter flera års övertalande fått med Jayanthi och de två barnen på planerna. De skulle flytta till Nuwara Eliya, en stad i Sri Lankas bergsland, för att öppna ett nytt pensionat.

Kort tid innan de skulle sälja det fick Sarath besök av fruns släktingar. De vädjade till Sarath om att stanna. Att inte flytta familjen så långt ifrån släkt och vänner i Weligama.

Sarath lyssnade, pratade med familjen som sedan fattade ett gemensamt beslut.

De blev kvar i Weligama.

– I dag vill jag inte flytta härifrån. Allt jag äger och behöver har jag här, eller hur?

Han låter handen svepa över pensionatsområdet som för tre månader sedan var ett vackert och populärt resmål för turister och semestrande lankeser.

Nu är området förstört. Muren runt området är raserad och blottar hela trädgården mot bilvägen som löper bara fem meter från trädgårdsgränsen. Glasrutorna i pensionatets fönsterluckor är borta. Inuti blottrar sig ett stort hål i taket. Vågen studsade upp där när den träffade matsalsväggen. Fyra takfläktar rycktes ur taket och försvann ut till havs.

Gästrummen är förstörda. Sängarna ligger i vedhögar. Möblerna likaså. På toalettterna har handfat och toalettstolar ryckts ur sina fästen och krossats mot betonggolvet.

Sarath pekar mot en klocka som står inne i det som brukade vara restaurangen. Klockan är en av de saker som Sarath lyckades hitta i bråten som efterlämnades av tsunamin. Den har stannat och står med lilla visaren på nio och stora visaren på arton. Det var då den första vågen nådde hotellet.

Tio minuter tidigare hade Sarath stått vid grinden till pensionatet och tittat ut över havet. Det brukade han göra varje morgon.

– Jag tyckte vattnet såg konstigt ut. Först var det virvlar överallt i vattnet samtidigt som det blev helt kolsvart och började stiga. Det var först när jag såg en fiskebåt stiga och stiga för att så småningom välta över

väggkanten som jag insåg att det här är allvarligt. Jag sprang in i huset för att skydda mig från vattnet som sakta sköljde in på hotellområdet. När jag kommit in i huset tittade jag ut igen. Då var vattnet borta.

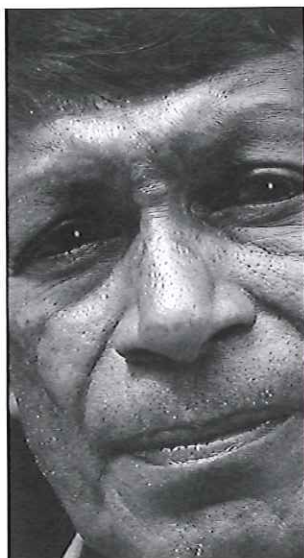
Sarath och en av hans döttrar var de enda som var hemma. Frun Jayanthi och parets andra dotter var i grannstaden Galle för att fira buddisternas heliga dag, Poyya-dagen.

Han tog sin dotter i handen och gick upp till pensionatets grind igen. De tittade ut över havet.

– Allt vatten i lagunen var borta! Det var bara sand kvar. Min dotter sa till mig: "Pappa, vi kommer inte leva snart." Jag var så rädd att jag skakade.

– Själv trodde jag också att vattnet skulle komma tillbaka, men att vi kunde skydda oss ifrån det genom att springa in i huset.

Sarath och dottern sprang in i familjens bostad, precis bakom pensionatet. Där fick

Sarath Wijenayake. Plågad men beslutsam pensionatsägare.

Muren runt Sarath Wijenayakes pensionatsområde är raserad. En av de få saker som inte slogs sönder av tsunamin är...

de sällskap av grannfamiljen. De läste dörrarna och hoppades på det bästa, men den andra vågen kom i sådan våldsamt fart att dörrarna slogs in.

De lyckades ta sig upp för trappan till husets övervåning innan det kom in för mycket vatten.

– Där var vi säkra och kunde se hur vattnet forsade in över land. Hundratals människor släpades med vågen. Det var hemskt!

Berättar ivrigt om vågen

Sarath berättar snabbt och ivrigt, men stannar plötsligt upp och blir tyst för en sekund.

– Men det tog bara tio minuter, viskar han sedan långsamt och ler som om han

precis kommit till poängen i en spökhistoria.

Vattnet drogs tillbaka till havet. Sarath och hans dotter sprang till en släktings hus som låg ett par hundra meter in i landet.

Dit kom aldrig något vatten.

De två medlemmarna i familjen Wijenayake hade klarat sig, men stora delar av Saraths pensionat – hans livs dröm – var förstört.

I Galle befann sig hust-run Jayanthi och parets andra dotter. De var förtvivlade även om också de hade klarat sig undan flodvågen som tog flera tusen liv i staden. De försökte desperat få kontakt med Sarath och dottern i Weligama.

...klockan som stannat på 9.18. Då slog den första vågen in.

Utan att lyckas.

De kontaktade polisen i Galle och gav uppgifter och signalement på Sarath och hans dotter.

Polisen kunde inte hjälpa dem. Telefonledningarna var utslagna och vägar var svårframkomliga. Först tre dagar senare återförenades familjen i Weligama.

Det blev ett lyckligt återseende.

Tio minuter tog det att rasera Saraths livsdröm. Hans besparingar räcker inte på lång väg till att reparera alla de skador som orsakades av tsunamin. Familjens bostad klarade sig lindrigt undan tack vare att vågen bromsades upp av pensionatet. I bostaden har han flyttat ihop familjen i

ett rum så att han kan hyra ut tre rum till gäster för att tjäna de pengar som behövs för att börja vägen tillbaka.

– Jag vill leva här och sköta min business. Jag kommer att få bygga upp allt från början igen. Det kommer att ta tid...

Jävlaranamma i ögonen

Sarath vänder bort blicken och tittar ut mot havet. Han tänker på vad det är han nyss sagt. För ett ögonblick ser det ut som om han tvekar på att han någonsin kommer lyckas. Sarath är tårögd, men ändå vid gott mod.

Ansiktsuttrycket byter efter några sekunder skepnad. Nu är uttrycket glasklart: "Här ska ingen jävel komma och förstöra min dröm, vare sig du heter tsunami eller vad fan du nu heter".

VÄNDI

FORTS.

Han tar aldrig orden i sin mun. Blicken och kroppshållningen säger det.

Sarath knyter om sin sarong kring midjan och slår sig ner på en stol på pensionatets veranda.

Sarath och hans familj får inte mycket hjälp att komma tillbaka till vardagen.

I Weligama är det främst utländska hjälporganisationer som bidrar med hjälp. Alltifrån mat och kläder till uppbyggnad av tillfälliga hem för de hemlösa. Även lokalbefolkningen har hjälpt till med mat och kläder.

Regeringen har inte tagit ett spadatag än trots att det snart gått ett år sedan katastrofen. Det enda Sarath och hans familj får av regeringen är 4 000 rupier per månad. Det är ungefär 350 kronor.

– Men jag är inte arg på regeringen. Jag vill inte leva på regeringen. Jag vill leva av mig själv. Det kan jag tyvärr inte göra helt och hållet nu. Varje månad måste jag åka in till Galle och hämta ut mitt bidrag. Som en tiggare... Jag måste tigga! Tigga av regeringen! Det gjorde jag aldrig förr.

För Sarath kan det inte bli värre än det just nu är. Han har inte råd att skicka döttrarna till universitetet. Än mindre till att renovera sitt vandrarhem. Samtidigt är han medveten om hur lyckligt lottade han och familjen är. De har fortfarande varandra.

Efter förra årets jordbävning utanför Indonesiens kust, den som orsakade tsunamin, har fler skalv skett på samma ställe. Ryktena om nya tsunamin har varit många. Allra mest panik blev det i mars då en jordbävning utanför Indonesien påstods föra en ny tsunami till Sri Lanka. Det kom ingen flodvåg, men det var ändå en omskakande händelse för Sarath och hans familj.

– I början var jag rädd när folk sa att det skulle komma en till tsunami, men nu bryr jag mig inte så mycket längre. Jag kan inte styra över naturen. Det enda sättet att skydda sig är att flytta härifrån. Det tänker jag inte göra, förklarar Sarath.

– Såna här saker kommer att hända. Inte ofta, men ibland. Så är det bara, suckar han och tittar på hustrun Jayanthi som precis satt sig bredvid honom på verandan.

Hon tittar ner i marken.

Solnedgång i Hambantota

Hambantota ligger längre norrut längs den sydöstra kusten. Mitt senaste minne från den underbara turiststaden med dess milslånga stränder är från julens mellandagar, 1994. Dit åkte jag och en hel buss med släktingar för att fira nyår på ett av stadens många turisthotell. Vi brukade göra det, jag och min släkt, varannan jul när vi alla träffades på Sri Lanka.

I december 1994 gick jag och mina kusiner på Hambantotas strand och tittade på solnedgången. Det var på den tiden vi var

I Hambantota är det endast kyrkan och biblioteket som klarat sig hyfsat. Alla andra

en enda stor familj. Mina kusiner kändes som mina syskon. Allt var så perfekt på den tiden. Det var då min farmor och farfar var vid livet. De två människor som såg till att vi varannan jul träffades i min pappas hemland.

Nu är det annorlunda.

Farmor och farfar är döda. Mina kusiner bor utspridda över jordklotet. Vi träffas inte lika ofta längre.

De festfyllda resorna ner till Hamba-

ntota och andra kuststäder för att fira jul och nyår är över.

I sammanhanget är detta minne jag har av staden betydligt mindre än de oräkneliga minnen som invånarna i staden bär på. Det inser jag när jag står här mitt i staden.

Hambantota kommer aldrig bli densamma igen.

Varken för invånarna, eller för mig. Inte efter tsunamin.

Staden ligger i ruiner. Kuststaden med

6 500 människor har hittats döda i staden. 17 000 saknas fortfarande

byggnader måste byggas upp igen. I väntan på det bor människor i provisoriska hem.

dess vackra stränder och lyxiga turishotell är borta. De få byggnader som är kvar är märkta av tsunamin.

Bara ett fåtal hus ser orörda ut. Dels för att de var starkare, men också för att de låg högre upp på land än husen vid vattnet. 6 500 människor har hittats döda i staden – hittills. Fortfarande saknas 17 000 människor.

Den 26:e december förra året – då tsunamin slog i land – var det marknadsdag i Hambantota. Hundratals träskjul stod utplacerade på huvudgatan mellan stranden och stadens busscentral. I skjulen såldes fisk, grönsaker och frukt. Flera tusen människor miste sina liv på marknaden den dagen.

Även i dag när jag besöker staden är det

marknadsdag. Lukten av fisk ligger i luften. Träskjulen är tillbaka och marknaden är igång som om ingenting har hänt. Just på själva marknadsplatsen finns få spår efter tsunamin. Fiske-, grönsaks- och fruktskjul står utplacerade längst med vägen. Det är stekande hett och solen ligger på mot mina redan ömma axlar.

Total förödelse

Mitt på marknadsplatsen står en stort vitt klocktorn. Runt den hänger banderoller med singalesisk text. "Hjälp barnen som förlorat sina föräldrar i tsunamin", står det på en. På en annan står det kort och gott: "Hjälp oss".

Längre ner på huvudgatan, knappt 200 meter från marknadsplatsen, är förödelsen

total. Det ser ut som en krigszon. Kyrkan är tillsammans med stadsbiblioteket de enda byggnader som klarat sig hyfsat. Mellan alla dessa ruiner av byggnader står det hundratals tält utplacerade av olika hjälporganisationer. Glas, porslinskälvor, sopor, tegelrester. Det finns överallt mellan de sönderslagna husskelleten.

På stranden och en bra bit in på land ligger fiskebåtsvrak. Hundratals. Kanske ännu fler. De få båtar som klarat sig eller blivit reparerade ligger en bit ut i vattnet och guppar. Fridfullt. Det är vindstilla, men man hör ändå ljudet av vågor som slår mot strandkanten.

Människorna i staden är samlade. Tsunamin är fortfarande det stora samtalsämnet, men mer på ett samlat sätt. Att det är naturens gång och något de nu får lära sig att acceptera. Därifrån till att glömma det som hänt är ett stort steg. Större för vissa än för andra.

Som för **Sithifarmia**. Hon är 27 år och miste sitt enda barn och 17 familjemedlemmar när flodvågen sköljde genom staden. Sithifarmia kliver in i huset som ligger fem meter från strandkanten och ytterligare tjugo meter från havskanten. Förut var detta ett tvåplans hus i betong. 50 kvadratmeter i yta på varje våning. Nu finns bara en våning kvar.

Växande mage

Sithifarmia tar fram en stol, placerar ut den på stengolvet bredvid sängen i det lilla rummet. Hennes svarta hår är uppsatt i en hästsvans. På sig har hon en lila kjol och en skjorta som döljer hennes växande mage.

Sithifarmia ska om ett halvår föda sitt andra barn. Hennes förstfödda lilla dotter finns inte längre. Hon dog i flodvågen, nio år gammal.

Sithifarmia är uppväxt i en fiskarsläkt. Hennes pappa var fiskare, hennes farfar likaså. Generationer tillbaka har hennes släkt bott här vid strandkanten i Hambantota.

Nu är inget sig likt längre.

– Jag hörde ett oljud. Som en jumbojet som flög nära marken. Ljudet blev bara värre och värre. Jag kunde inte i min vildaste fantasi tänka mig att det var vatten jag hörde. Det lät som något annat. Folk skrek, men de sa aldrig vad det var för något de skrek om. Plötsligt kom vatten över husen. Vågen var säkert femton, tjugo meter hög, minns Sithifarmia.

– Jag sprang in i huset och stängde dörrarna. Min syster var med mig och jag höll min dotter hårt intill mig.

FORTS.

Sithifarmia miste sitt enda barn.

FORTS.

Vattnet störtade in i huset med sådan kraft att hon tappade greppet om sin dotter. Sithifarmia hörde henne skrika efter hjälp. Efter en stund drunknade skriket i vattnet. Sekunder senare såg Sithifarmia dotterns kropp flyta ut ur huset. Livlöst.

Sen svartnade allt för Sithifarmia. När hon fann medvetandet igen hade vattnet försvunnit. Själv låg hon i den leriga marken några meter från sitt hem.

Sithifarmia hittade sin syster liggandes bland husrester, död, men det enda hon kunde tänka på just då var sin dotter.

– Jag tänkte "varför lever jag och inte min dotter?" Jag kände ingen glädje över att ha överlevt, förklarar hon.

Några timmar senare hittades dotterns kropp liggande i en konstgjord sjö för havs-salttillverkning. En kilometer från huset.

Sithifarmia suckar tungt från stund till stund och är nära till gråt. Det här är en människa som är van att klara sig själv. Det kan hon inte längre. En tår faller ner för kinden men stoppas snabbt upp av hennes högra hand.

Sithifarmia saknar sin dotter men försöker så gått hon kan komma tillbaka till vardagen igen.

Huset Sithifarmia bor i saknar fortfa-

rande el efter tsunamin. Dricksvatten får hon av hjälporganisationen Röda Halvmånen.

Av det lankesiska parlamentet får hon 1 500 rupier (cirka 110 kronor) till mat och kläder. De överlevande männen i hennes familj har fått tre fiskenät av en utländsk organisation. De är på väg tillbaka till vardagen men än är det långt kvar.

Om ett halvår föder Sithifarmia sitt andra barn.

Livet går vidare.

Förs till gravplatsen

En kristen präst för mig dit jag vill åka. Samtidigt vill jag inte åka dit. Prästen stannar för ett ögonblick upp och pratar med en muslimsk kollega. Jag kan inte längre förstå att jag har kunnat tänka mig att åka till den plats dit prästen har fört mig.

Mina fötter sjunker sakta igenom jor-

den. En decimeter sjunker de ner i den bördiga orangebruna jorden.

Här och nu blir jag medveten om det. Jag står på en massgrav. Under mig ligger över 3 000 oidentifierade människokroppar. Invirade i tyg slängdes kropparna ner i ett stort uppgrävt hål, till ytan stor som en fotbollsplan. Det tog ett dygn att frakta hit alla kroppar efter tsunamin. De flesta är kvinnor och barn.

Det är en obehaglig känsla att se denna plats, samtidigt som det är så lugnt och fridfullt.

Jag tänker på alla människor som fått sin sista vila under mig. Det fanns inget fridfullt med hur deras liv tog slut. Liven släcktes av en våg som kom från det hav de älskade så mycket.

Under mig ligger dessa människor, slängda på varandra. Jorden under mina fötter sjunker för varje steg jag tar.

Ur högtalare ljuder muslimska sorgesalmer. Det kryper i kroppen och jag ryser som jag aldrig gjort förut.

Det är över 30 grader varmt i skuggan. Solen ligger på mot marken. Värmen stiger ur jorden och bringar fram en unken stank som tränger sig in i min näsa. Det luktar död.

Jag vill åka hem.

John P.J Senewiratne

Massgravnen ligger på muslimskt område. På en yta, stor som en fotbollsplan, ligger över 3 000 kroppar. Endast ett fåtal döda har fått gravstenar, de flesta flodvågsoffer hann aldrig identifieras innan begravningen ägde rum.

Kritik mot buffertzonen

Gammal bosättningslag putsas upp efter tsunamin

I början av 80-talet införde det lankesiska parlamentet en lag som skulle sätta stopp för bosättningar närmre än 100 meter från havet. Den lagen efterföljdes inte av folket, än mindre kontrollerades av parlamentet.

Efter flodvågskatastrofen, är lagen återigen på tapeten. Parlamentet vill flytta bort folket från stränderna, men de flesta vill bo kvar. De stora humanitära hjälporganisationerna har tvingats in i ett svårt dilemma. Tvångsflyttning innebär att man bryter mot en av deras grundpelare.

Journalisten **Roshan** arbetar åt ett av Sri Lankas statsägda medier. Han är förtvivlad över läget i landet.

– Skulle det sluta med att de tvingar bort folket från stränderna är det kriminellt, säger han.

Enligt Roshan är det inte i första hand för folkets skull som parlamentet tänker införa denna lag.

– Parlamentet påstår att de bryr sig om folket. Det gör de inte alls. Det de vill göra är att få bort alla fiskare som bor vid stränderna för att själva kunna exploatera eller sälja marken till utländska intressenter.

”Korruption av värsta slag”

– Har du sett våra vackra stränder? De är oerhört vackra. Det är bara en tidsfråga innan utländska intressenter köper mark på Sri Lanka. Med statens ägande av marken kan det gå snabbare eftersom de kan få marken för en billig peng. Det är korrup-

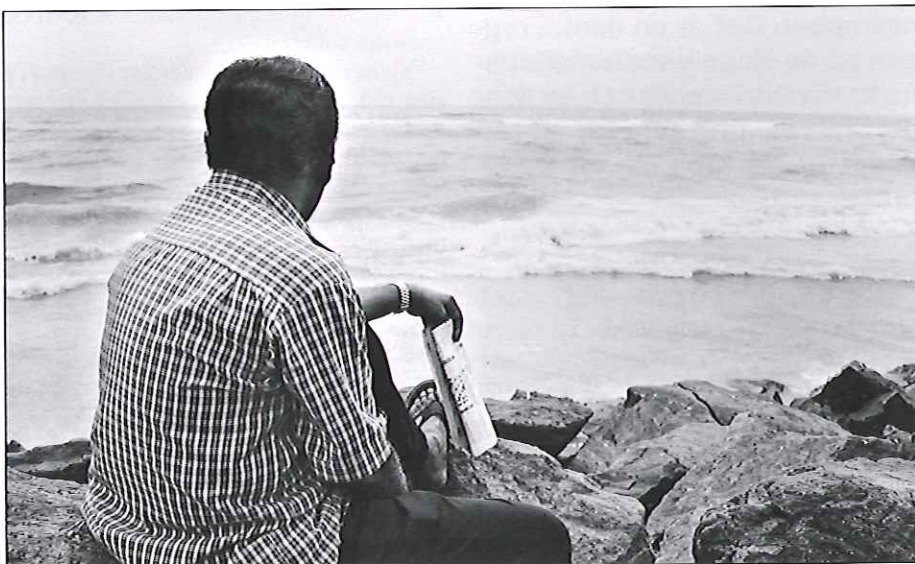

FOTO: OSCAR ANDERBERG

Roshan, som egentligen heter något annat, är djupt kritisk till Sri Lankas planer på att tvångsflytta människor som bor för nära havslinjen.

tion av det allra värsta slaget, säger Roshan.

Hur borde parlamentet handla i stället?

– De måste tänka mer känslomässigt och tala med folket som bor vid vattnet i stället för att bestämma saker över deras huvuden. Vill ni flytta eller bo kvar? Vill de flytta ska staten kunna erbjuda ny mark, men vill de inte det så är det inte statens ansvar. Men de ska få bo kvar. Staten har då i alla fall föreslagit en lösning. Då måste parlamentet tänka, med känslor.

Kan vi i Sverige göra något mer?

– Ni har redan hjälpt mycket! Ert folk

har varit fantastiskt även om känslorna tog över för mycket i vissa avseenden. Vissa skickade till och med ner hundmat för att rädda våra hundar. Hundmat! Hundarna här nere äter inte hundmat i vanliga fall (skratt).

Han fortsätter:

– Vi behöver inte ekonomisk hjälp längre. Svenska folket har sett oss. Lidit med oss. Det ni kan göra nu är att fortsätta hålla ett öga på vårt land och framför allt på våra politiker, säger Roshan.

Roshan heter egentligen något annat.

John P.J Senewiratne

Svensk biståndsarbetare: ”Jättekomplicerad fråga”

Svenska Carolina Hedström jobbar för Sidas räkning med att fördela EU:s biståndspengar till hjälporganisationer på Sri Lanka. Hon är väl insatt i landets just nu mest debatterade fråga – införandet av en buffertzona.

– Frågan är jättekomplicerad. Ingen brydde sig när den infördes på 1980-talet. Hur ska man kunna bry sig nu? Den nyskrivna lagen säger att bara de människor vars hus raserats behöver flytta. Annars hade det blivit

kaos. Presidenthuset och stora delar av Colombo hade varit tvunget att flyttas, säger hon.

Strandgränsen är, enligt parlamentet, till för att skydda befolkningen vid vattnet. Men många menar att det snarare kan öka fattigdomen och misären på Sri Lanka.

– Personligen tror jag inte det kommer att gå. Det är inte första gången ett land försöker sig på en sån här gräns. I Hawaii har man till exempel en kilometerzon. Den fungerar inte alls.

Lyssnar inte det lankesiska parlamentet på folket?

– En övergripande trend när beslut fattas på Sri Lanka är att de drabbade aldrig till-

frågas. Det är parlamentet som fattar besluten. Det är någon enskild politiker i regeringen som bestämmer att så här ska det vara vara. Att komma och säga att en 100-meterszon är bra eller dålig är omöjligt om man inte frågar folket först.

Ni som arbetar med bistånd och bygge, har ni inte en del att säga till om?

– Man kan inte komma som utlänning till en demokratiskt vald regering och säga att de har fel. Man måste respektera dem och inte vara allt för kritisk, förklarar Carolina Hedström.

John P.J Senewiratne

Valet av Rajapakse hotar

Premiärminister Rajapakse vann en knapp seger vid presidentvalet i Sri Lanka i slutet av november. Det är en dunk i ryggen på de singalesnationalistiska krafterna i landet och en händelseutveckling som får en rad experter att oroa sig för fredsprocessen.

”Den singalesiska nationen har äntligen fått ett meningsfullt möte med sitt öde. Med Rajapakse i ledningen går landet nu mot en ny och vacker soluppgång.”

Så skrev en segerrusig ledarskribent om den nya presidenten **Mahinda Rajapakse**, dagen efter presidentvalet den 17 november. Den 60-åriga advokaten fick med nöd och näppe över hälften av rösterna och kunde därmed byta titel från premiärminister till president för den socialistiska republiken Sri Lanka. Men enligt många kommentatorer är det långt från säkert att landet går en strålande framtid till mötes med Rajapakse vid rodret.

– Han måste hålla tungan rätt i munnen om han ska kunna uppfylla sina löften till de singalesiska kärnväljarna, tillfredsställa koalitionspartierna och samtidigt bevara freden, säger **Rohan Edrisinha** från tankesmedjan Center For Policy Alternative.

Förbindelse med våldsdåd

För detta var en seger för den singhlanationalistiska fraktionen. Rajapakse gick till val i samarbete med buddhistiska partier som satts i förbindelse med våldsamheter mot tamiler. Han har förespråkat en hård linje mot de tamilska tigrarna och avvisat en federal lösning på landets 20 år långa inbördeskonflikt. Samtidigt har han lovat jordbrukssubventioner, stopp för privatiseringar och fler jobb inom staten.

Dessa budskap och löften passade de singhalesiska kärnväljarna. I byn Galle på landets sydkust möttes beskedet om hans seger med tillfredsställelse:

– De flesta som kommit in här för att höra valresultatet blir glada över utgången, säger kioskägaren **Viktor Dias**. En kvinna utanför som säljer te till trötta valvakedeltagare är glatt överraskad:

– Han kommer att hålla samman landet. De andra politikerna vill bara skära vår ö tvärs över och ge hälften till tamilerna, säger hon.

Paradoxalt nog var det de tamilska tigrarna som hjälpte Rajapakse fram till segern. Hans främsta konkurrent, **Ranil Wickremesinghe** blev populär hos tami-

erna då han under sin tid som premiärminister, skrev under vapenvilan 2002. Därför spådde många en seger för Wickremesinghe med stöd från de 650 000 tamilska väljarna.

Men en månad före valet gav tigrarna de sina råd att ignorera valet. ”Vi vill inte tvinga tamilerna till något men vi menar att det inte ligger i deras intresse att rösta, sa en talesman för tigrarna.

Det låter kanske inte som ett direkt hot men enligt **Bertram Bastiampillai**, professor vid universitetet i Colombo, uppfattades det just som ett sådant bland de hårt prövade tamilerna.

– Tigrarna behöver inte tala med stora bokstäver. Rädda människor gör som de säger ändå, säger han.

”Tsunamitjuvar”

Endast knappt två procent av tamilerna röstade i detta val. I det tigerkontrollerade Jaffna var valdeltagandet så lågt som 0,04 procent.

”Rajapakse som president – verkligheten i lankesisk politik” står det under affischen med en storleende man. Plakatet hänger på väggen till det som en gång var någons kök. I dag är det den enda vägg som fortfarande står upprest på huvudgatan i Galle.

Då tsunamin skördade 31 000 människoliv i Sri Lanka, drabbades också Galle hårt. Nästan ett år senare är staden ännu långt ifrån vad den varit. Överallt står fullständigt förstörda hus och på varje fri yta bor människor i primitiva tältläger. För dem betyder konflikten i nordöst och maktspelet i Colombo mycket litet.

– Regeringen fic miljontals dollar från rika länder men behöll dem själv, säger en man utanför ett av tälten. Vi kallar den tsunamitjuvarna.

Anna von Sperling,

text och bild

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Mahinda Rajapakse valkampanjar på ruinerna efter tsunamin i byn Galle i södra Sri Lanka. Här fick han stora väljarframgångar, trots kritiken mot återuppbyggnadsarbetet.

Rekordlångt valdeltagande bland tamiler

Mahinda Rajapakse företräder landets äldsta parti, Det Nationella Frihetspartiet (SLFP).

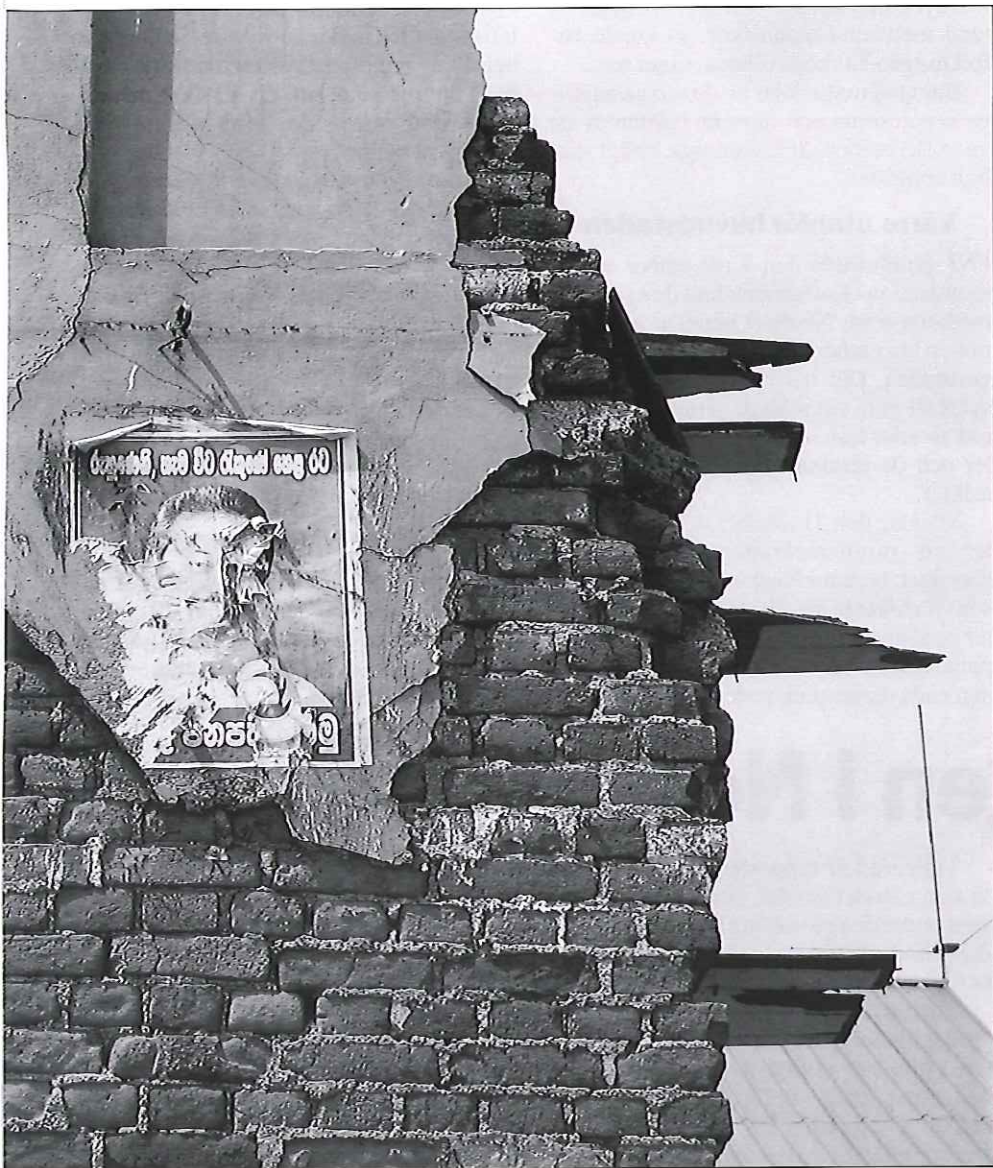
Han fick 50,29 procent av rösterna.

Hans främsta rival om makten var **Ranil Wickremesinghe** från Det förenade Nationalpartiet (UNP) som fick 48,9 procent av rösterna.

Det finns 13,3 miljoner valberättigade i Sri Lanka. 73,7 procent av dem deltog i valet. Endast 1,6 procent av tamilerna röstade. Det är det lägsta valdeltagandet i landet någonsin.

Rajapakse övertar presidentposten från sin partikamrat **Chandrika Bandaranike Kumaratunga**.

fredsprocessen?

Offren får vänta

Omkring 250 000 människor lever i flyktingläger sedan tsunamin, och nu riktar myndigheterna sina insatser mer mot att förbättra förhållandena i lägren än att bygga nya hus åt de drabbade.

Det är uppenbart att återuppbyggnaden, trots avtalet, går mycket fortare i de singalesdominerade distrikten i södra delen av landet än i de tamilska norra och östra delarna, som drabbades värst.

Allra långsammast tycks återuppbyggnaden gå i distriktet Ampara och Batticaloa. I Ampara saknas pengar till att återbygga 7 314 av de 12 481 hus som förstördes. I det sydliga distriktet Hambantota, där behovet beräknades till 1 057 hus, har däremot byggandet av hela 4 760 hus inletts.

Återuppbyggnadskommittén TAFREN hävdar att skillnaden beror på att biståndsgivarna är mer villiga att arbeta i söder, samt att det finns logistiska och praktiska problem i öst. Inofficiellt har dock företrädare för TAFREN talat om bristande politisk vilja att driva på återuppbyggnaden i öst.

Riksrevisorn **D. D. Mayadunne** har riktat hård kritik mot återuppbyggnaden. En rapport som han lämnade till parlamentet i förra månaden visade att bara 13,5 procent av biståndsmedlen hade utnyttjats sex månader efter tsunamin. När det gäller bostäder visade rapporten att endast 12,3 procent av de utlovade medlen hade utnyttjats. Rapporten pekade också på flera fall av slöseri och missänt korruption. **IPS**

Tamilsk valbojkott ett skott i foten

Tigrarnas "råd" till tamilerna att inte delta i presidentvalet gav den alltmer hårdföre Rajapakse segern. Bara 8 500 av 700 000 röstberättigade i Jaffna röstade.

Samtidigt sopade **Ranil Wickremesinghe** banan med sin motståndare i hela östra Sri Lanka: Vanni, Trincomalee, Batticaloa och Digamadulla.

Liksom bland tamilerna i de centrala högländernas plantageområden. När 9,8 miljoner lankeser hade röstat så skiljde det bara drygt 170 000 röster till Rajapakses fördel.

Prabakharan fällde **Ranil**. Frågan är: varför?

Själv gav Tigerledaren inget svar när han höll sitt årliga tal på Hjältarnas Dag den 27 november. Annat än allmänt hållna formuleringar om "de singalesiska partiernas" oförmåga att se till annat än sina egna politiska intressen. Gör upp hur ni singaleser vill ha det och kom sen tillbaka med ett bud till oss, är inställningen. För oss tamiler gör det ingen skillnad vem som vann valet.

Men det var **Ranil** som man skrev eldupphöravtalet med 2002, följt av de dittills mest framgångsrika fredsförhandlingarna.

Det är **Ranil** som varit tydligast om minoriteternas rättigheter i landet, också för plantagetamilerna. Det är **Ranil** som haft det tydligaste internationella stödet.

Hård kritiker till Norge

Samtidigt har nu **Rajapakse** utnämnt den om möjligt än mer hårdföre partikamraten **Ratnasiri Wickremanayake** till ny premiärminister. **Wickremanayake** har förespråkade en militär lösning på tamilkonflikten och han har också varit en hård kritiker av Norges roll som fredsmäklare.

Även om det knappast är troligt att Tigrarna vill ha ett återupptaget krig, så tycks man ha ändrat inställning. "Ge oss en lösning inom ett år, annars utropar vi vår självständighet" är beskedet. I stället för att föra fredsfrågan framåt i förhandlingar med den mest intresserade på andra sidan bordet.

Det är svårt att se poängen med att allt måste bli värre innan det kan bli bättre.

Thomas Bibin

Förbud mot radionyheter

Framtiden för Nepals mest kända radiostation är oviss. Den 21 oktober genomförde myndigheterna med hjälp av armén en raid mot Kantipur FM. Kungens regering införde nyligen ett förbud mot alla FM-stationer att sända nyheter.

Det nya tillägget till medialagen utvidgar också det gamla förbudet mot att kritisera kungen till att gälla hela den kungliga familjen och straffen för dem som bryter mot lagen har tiofaldigats.

Kantipur FM tillhör en mediagrupp som har varit kritisk mot kung Gyanendras maktövertagande. Kungen genomförde en statskupp den 1 februari.

Bishnu Nisthuri på Nepals journalistfederation, FNJ, säger att det nya förbudet mot nyheter är mycket farligt.

– Det innebär att de som inte kan läsa eller har svårt att läsa helt kommer att stängas ute från samhället, säger han.

– Detta är en taktik som tidigare auktoritära regimer använt. Om det bara fanns ett fåtal medvetna människor, så kunde befolkningen lätt kontrolleras, säger han.

Bara två tredjedelar av de vuxna manliga nepaleserna och färre än hälften av de vuxna kvinnorna är läskunniga, enligt statliga uppgifter.

Värre utanför huvudstaden

FNJ genomförde den 9 november en demonstration i Kathmandu mot de nya hårda medielagarna. Nisthuri påpekar att situationen ute i landet är mycket värre än i huvudstaden. Där har de flesta journalister svårt att göra sitt jobb på grund av hot och trakasserier från soldater eller maoistrebeller och de hindras från att uttrycka sina åsikter.

Måndag den 31 oktober stoppade soldater ett pro-demokratimöte i Dailekhdistriktet, berättar Nisthuri. De journalister som försökte ta sig dit stoppades av soldater genom att däckerna på deras motorcyklar punkterades varefter soldaterna tvingade den enda reparationsverkstaden att stänga.

Sedan kung Gyanendra tog över makten i landet i februari har läget varit starkt polariserat. Och under de senaste tio åren har befolkningen plågats av ett blodigt maoistiskt uppror som lett till 12 000 människors död, varav de flesta offren varit oskyldiga bybor.

I samband med maktövertagandet lovade kungen att utlysa val inom de kommande tre åren. Men i oktober meddelade han att valen ska hållas i februari 2007 – ett år tidigare än beräknat. Något som skulle kunna ses som ett positivt tecken för landet, vars befolkning är i desperat behov av framtidshopp.

Landets stora politiska partier har dock redan meddelat att man kommer att bojkotta valen – om inte det parlament som kungen tidigare avskedade återinrättas.

Kvästa förhoppningar

Alla förhoppningar om att nyheten om valen skulle innebära ett steg mot försoning kvästes kvickt. Detta eftersom att kungen samtidigt gick ut med en ny förordning mot landets medier. Den nya medialagen inne-

Utvecklingen i Nepal går framåt

Varje år dör nästan 30 000 nepalesiska barn som inte hunnit bli en månad gamla. Men trots detta är det fattiga landet enligt FN på väg att minska barnadödligheten med två tredjedelar inom det kommande decenniet.

Det finns även andra positiva tecken i detta land, som är så drabbat av problem. Det berättar Sriram Raj Pande, som är chef för UNDP:s satsningar mot fattigdomen i Nepal.

En drastisk minskning av barnadödligheten är ett av de åtta millenniemål som världssamfundet kom överens om för fem år sedan. Under denna månad kommer världens ledare att träffas i New York för att diskutera hur långt man kommit för att uppfylla målsättningarna hittills.

Mer rent dricksvatten

I början av september släpptes en FN-rapport om utvecklingen i Nepal. Och enligt den har det gjorts framsteg i kampen mot fattigdomen i landet, samtidigt som också tillgången på utbildning, hälsovård och rent dricksvatten har förbättrats. Men samtidigt påpekas i rapporten att landet fortfarande står inför mycket svåra utmaningar – som den stora ojämlikheten.

Tidigare i år rapporterades att andelen fattiga i landet sjunkit med hela elva procent under de senaste åtta åren. Men samtidigt visade det sig att klyftan mellan fattiga och rika ökat.

I den nya rapporten påpekas också att våldet i landet och den politiska instabiliteten minskat möjligheterna att nå ut med biståndsinsatser så effektivt som möjligt. Därför är det enligt FN av högsta vikt att fred uppnås och demokratin återinförs i landet.

Enligt rapporten kan Nepal nå upp till millenniemålen om att fram till år 2015 halvera andelen fattiga och antalet människor som inte har tillgång till rent vatten.

Samtidigt påpekar UNDP att målsättningen att se till att alla barn får tillgång till grundutbildning inte ser ut att lyckas.

Utvecklingsarbetet i Nepal, ett av världens fattigaste länder där fyra av tio lever på mindre än motsvarande en dollar om dagen, har hämmats starkt av det maoistiska uppror som drabbat en stor del av landsbygden.

Marty Logan/IPS

Det är tjugo år sedan bilden togs och de båda pojkarna utanför Jiri i östra Nepal har kanske själva fått barn. Glädjande nog tycks barnadödligheten i landet minska.

Landets stora partier tänker bojkotta valet

bär bland mycket annat att det blir förbjudet att skriva negativa nyheter om landets partier, och alla medlemmar av kungahuset.

– Det är svårt att säga att denna regim gjort något positivt. Du kan inte prata om val och samtidigt inför denna pressförordning, säger **Devendra Raj Panday**, vid Medborgarrörelsen för demokrati och fred, CMDP.

Många protestmöten

På senare tid har CMDP organiserat ett flertal protestmöten i huvudstaden Kathmandu där tusentals deltagare protesterat mot kungens maktövertagande.

Efter kungens "palatskupp" stängdes alla telefonlinjer ner i landet. Sedan följde flera månaders undantagstillstånd och hundratals journalister, aktivister och oppositionella greps. Många andra belades med reseförbud.

När undantagstillståndet senare hävdes

släpptes många av de gripna, och det fanns förhoppningar om att kungen var på väg att återinföra demokratin i landet. Men sedan dess

har hans handplockade regering infört eller föreslagit allt fler dekret som innebär att de bara befäster sin makt.

Panday menar att enbart en positiv sak skett i landet på senare tid – nämligen att maoistrebellerna i början av september utlyste en tre månader lång ensidig vapenvila. Regeringstrupperna vägrade dock att ingå i vapenvilan, med hänvisning till att man inte litar på rebellerna.

Trots detta har vapenvilan fått positiva effekter – färre människor har dödats på senare tid. Maoisterna har däremot fortsatt att kidnappa studenter och lärare i syfte att "utbilda" dem, samt drivit in "skatter" från byar, medan regeringstrupperna har utnyttjat situationen till att attackera miss-tänkta rebeller.

Marty Logan/IPS

– mot alla odds

Bybor hoppas på utökad vapenvila

Inga fler nattliga strider mellan rebeller och soldater, inga fler objudna gäster som kräver mat till rebellerna och färre krav på avgifter från de som reser till eller från byarna. Invånarna i västra Palpa säger att livet har blivit mycket bättre sedan de maoistiska rebellerna utropade en ensidig vapenvila den 3 september.

Men det skulle bli ändå bättre om regeringen svarade genom att också utropa vapenvila, tillägger de snabbt.

Detta distrikt i västra Nepal är hisnande vackert. Fälten lyser smaragdgröna i de små dalarna och solen skiner starkt. Längs stigen till byn Buddhikot föser flera bybor sina getter. I byns skola förklarar rektorn **Jagarnath Sharma** att byn har varit förhållandevis förskonad från konflikten eftersom den inte ligger längs rebellernas färdväg. Men i början av sommaren utbröt skottväxling mellan rebeller och soldater mitt i byn.

– Efter vapenvilan har inget sådant hänt. Folket här hoppas att båda sidor lägger ner vapnen och att det blir fred, säger han.

I staden Tansen i Palpa säger **Baburam Karki** på Röda korset att livet har blivit lättare efter vapenvilan.

– Människor är glada, de känner sig säkra och vågar flytta sig från en plats till en annan, säger han.

Men trots att vapnen för tillfället är tysta så är livet hårt. **Prasad Bhattarai** äger en affär och han hyser inga större förhoppningar. Affärerna går dåligt och varken han eller hans grannar har fått sina telefoner inkopplade. Armén stängde ner alla telefonledningar den 1 februari i samband med kuppen. Banken i byn har lagt ner och polisstationen har flyttats. Prasad Bhattarai säger att han också snart måste flytta om det inte blir fred. **IPS**

En helg för freden

3-5 februari 2006 håller PBI-Sverige en introduktionshelg i Göteborg. PBI (Peace Brigades International) sänder ut volontärer som bidrar med internationell närvaro för att hindra politiskt våld, till exempel till Indonesien. Deltagaravgiften för introduktionen är 300 kr och då ingår de flesta måltider och enkel logi.

För frågor, mer information och anmälan: pbi@info.nu

Buddhornas återkomst

Laserteknik och/eller nya statyer ska göra Bamiyan attraktivt igen

En hel värld skakades våren 2001 då talibanerna i Afghanistan sprängde de två Buddha-statyerna i Bamiyan i stycken. Nu verkar det som statyerna är på väg att återuppstå – i en eller annan form.

Det ser ut som tre spindelmän som rör sig där uppe på bergväggen? De klänger sig fast och kastar sig ut i våghalsiga språng. Halsbrytande akrobatik? Bara som det ser ut, repen de dinglar i är inte spindelnät.

De våghalsiga männen är proffs, både som anläggningsarbetare och som bergsklättrare. En helt nödvändig kombi-

nation. Jobbet på den lodräta arbetsplatsen är mycket speciellt.

De befinner sig på en enorm plåtå, urhuggen i berget. En gång var det här platsen för den ena av två unika Buddhastatyerna, bland de största i världen. De mätte omkring 54 respektive 37 meter från topp till tillå (Monolitten-skulpturen i Vigelandsparken i Oslo är 17 meter). I drygt 1 400 år stod statyerna stadigt förankrade i sandstenen och dominerade den berömda Bamiyandalen, en viktig hållplats på Sidenvägen mellan Kina och Indien.

8 mars 2001 gick de sitt öde till mötes. Då blev jättestatyerne, Afghanistans största turistattraktion sprängda sönder och samman. Dessa "icke-muslimska avgudabilder" var en vederstyggelse och måste uttraderas enligt ordern från **mulla Omar**, ledaren för det ultrafundamentalistiska talibanstyret.

Bombardera Buddha!

Mullans "korankrigare" gjorde det grundligt. Stridsvagnar radades upp och först får buddhorna en omgång raket- och granatbeskjutning. Statyerna blev då skadade men inte helt tillintetgjorda. Sprängexperter, utländska specialister från al-Quaida, kommer till platsen. Borrhål laddas med högexplosiva ämnen. Buddhorna får en dos på drygt 100 kilo var.

Kolosserna slås i spillror. Två stora stenhögar med vardera 4 000 bitar är allt som återstår när krutröken lagt sig. I dag ligger resterna av landets mest berömda kulturhistoria i spillror på botten av nischerna.

Inte bara statyerna påverkades. Också berget runtom fick sprickor till följd av de kraftiga detonationerna. Finns det någon risk med det? Ja, avsatserna och bergväggen kan rasa samman, förklarar **Gedone Tonoli** från det italienska företaget Rodio. Han ger order till sina "spindelmän" Gianni, Fabio och Luigi, tre drivna bergsklättrare med lång erfarenhet från Alperna.

Avsatserna måste förstärkas. Helt tomma är de inte. En liten rest av jättebuddhorna finns kvar längst in. Man anar konturerne av det som en gång var. Också de djupa sprickor, kommer de resterande delarna av buddhorna att rasa?

Det är ett stressande projekt, vi har liten tid på oss. Ett jordskalv – och allt kan raseras. Finito, säger ingenjör Tonoli.

Men pengarna är på väg att ta slut. Också kylan är ett hot. Häruppe på 2 600

Gianni, Fabio och Luigi är alpinister. De har hyrts in för att rädda det lilla som räddas kvar av buddhorna. Buddhansscherna och det omgivande berget hotas av sprickor och håligheter som uppstod efter talibanernas attacker.

meters höjd över havet kan det bli iskallt. Isen som lägger sig i sprickorna kan spränga sönder berget eller få det att vittra samman. De senaste vintrarna har redan satt sina spår. Ännu en vinter kan bli för mycket.

Italienarnas klättringskonst har ingen annan publik än tornsvalorna som flyger förbi dem. Det borrar i berget, som fylls med flytande betong. Den ska förhoppningsvis få berget att hålla ihop. De sköra statyresterna med sina sprickor ska också rustas. En kemisk specialblandning ska göra så att det lilla som finns kvar kan sättas ihop och inte gå till spillo.

Turistidyllen Bamiyan

Italienarna var i Bamiyan i juli 2004. Ett drygt år senare kommer jag tillbaka till platsen. Vad har hänt sedan sist?

Det visar sig att det italienska teamet återvände efter att bara gjort färdigt arbetet till hälften. Pengarna tog slut men nu har UNICEF lovat nya, friska pengar. Teamet ska vara tillbaka våren 2006, berättar en tjänsteman på Stiftelsen för bevarandet av Afghanistans kulturarv och som är kulturdepartementets representant på platsen.

Buddhaspillrorna har tagit skada av den senaste vintern som var den svåraste på årtionden. Det verkar som sprickorna gapar ännu större än i fjol.

Stiftelsen driver också ett turistkontor som säljer entrébiljetter till besökare. Det går också trögt. Bara 10-15 Buddhabiljetter per månad, enligt turistchefen Sayed Ali. Entusiastiskt för han in siffran för mina 150 afghanis (ungefär 20 kronor) i räkenskapsboken.

Han tänker nostalgiskt tillbaka på de gamla goda åren före kriget. På 1970-talet var Afghanistan hett som turistland. Bamiyan var juvelen bland attraktioner, en av hippie-renenärernas Asienidyller.

– Folk kom hit från hela världen. Massor av människor kom varje dag, säger Sayed Ali.

Kommer turisterna tillbaka?

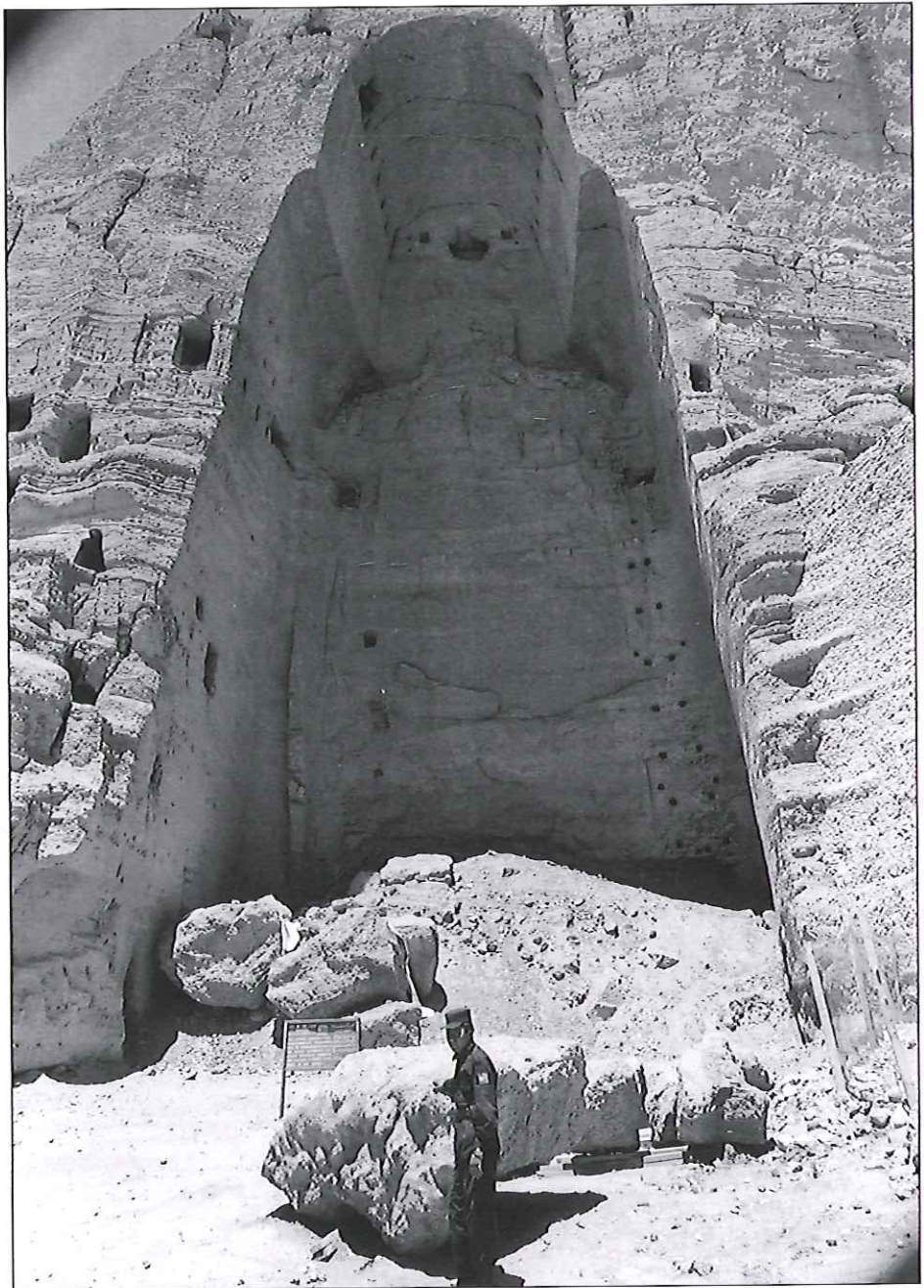
– Ja, nu är det fridfullt här. Ingen fara. Talibanerna kaputt, betyder kultur- och turistchefen.

Men är inte de röda varningsflaggorna som hänger där borta och som varnar för minor och granater, avskräckande?

I dag nästan inga minor längre. Bara några få, väldigt få...

Bamiyan har förlorat sin unika kulturskatt och hur ska då turister på nytt kunna lockas hit? Det diskuteras ivrigt och entusiastiskt. Vad ska man göra med alla stenbitar, över hundra ton, som ligger i stora högar vid foten av det som finns kvar av buddhorna?

Det råder delade meningar bland experterna. Några ivrar för att statyerna ska resas upp på nytt, att de ska byggas upp från topp till tå så som de var innan de attackerades

Soldaten Ali vaktar vid den största delen som finns kvar av den bortsprängda Buddhan. Fragmentet väger två ton.

av talibanernas sprängämnen. Men med tanke på att det finns 4 000 bitar i stenhögarna blir det ett pusslande utan like. Men det kan vara möjligt tack vare superavancerad datateknologi och några tiotalsmiljoner kronor.

På Internet har över en miljon anhängare förklarat sitt stöd för denna form av återuppbyggnad som tyska och schweiziska arkeologiprofessorer går i spetsen för. Det som var världens största stående Buddha – och den något mindre Buddha i kvinno-skepnad – måste återuppstå!

Dessvärre saknas några beståndsdelar. Talibanernas drivkraft var förvisso att spränga bort "avgudadyrkan" men de hade också känsla för affärer. Det påstås att flera lastbilslaster med stenstycken forslades

bort från platsen till Peshawar i Pakistan där antikvitetshandlare betalade höga priser för stenarna. Buddhabitar ska senare ha dykt upp i privata samlingar i USA och Europa.

Buddhor i färska kopior

Vi måste få buddhorna på fötterna igen, säger också en grupp afghanska bildhuggare. De vill hugga nya statyer i Bamiyanberget. Då kan turisterna få med sig både talibanernas ödeläggelse och färska kopior av de urgamla kolosserna. Återuppståndelse eller inte, debatten är häftig.

Historien kan inte återupprepas, inte heller den andliga inspirationskraften som i forntiden gjorde statyerna möjliga. Man

VÄND!

FORTS.

kan göra nya statyer med skenbart samma drivkraft men det blir inte det samma, det blir bara billiga kopior, säger **Nancy Dupree**, en av de främsta kännarna av afghansk arkeologi.

– Bamiyan får inte bli ett nöjesfält!

Även basaren i Bamiyan jämnades med marken av talibanerna. Den byggs nu upp igen. Också på marknaden är meningarna delade.

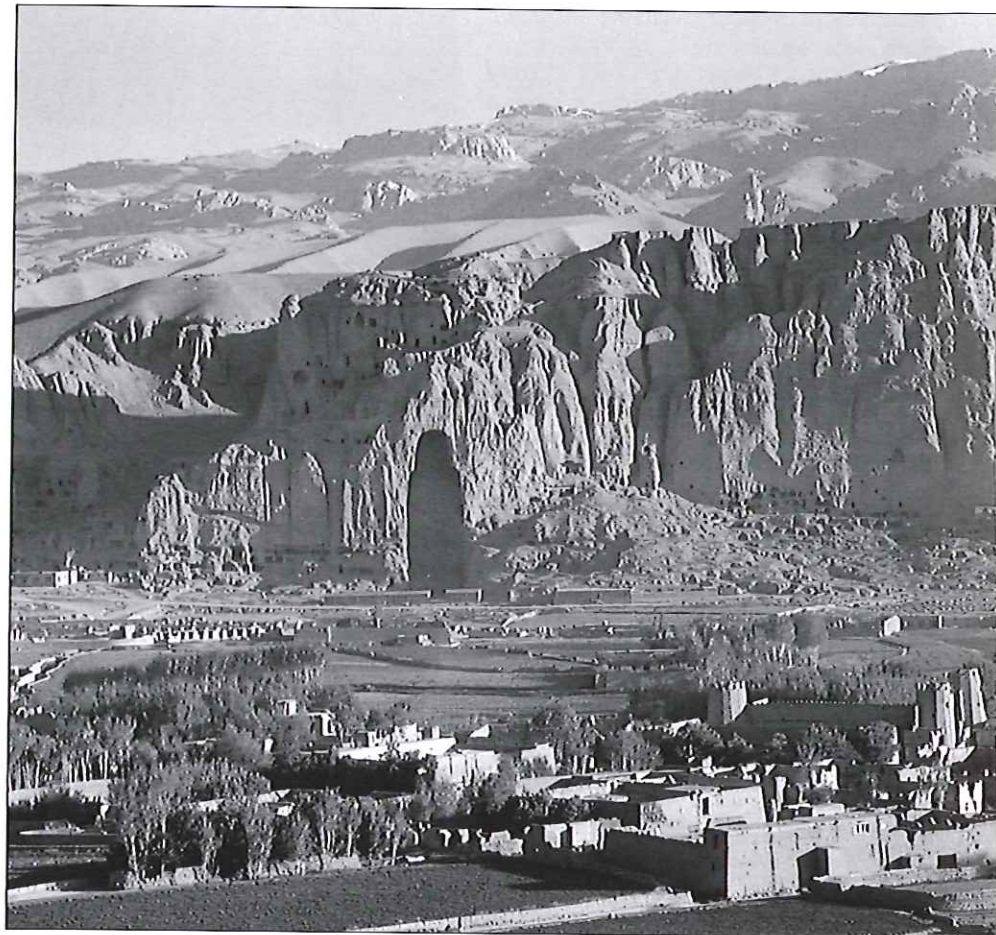
– Res statyerna igen, det är bra. Då kommer turisterna tillbaka, menar en av försäljarna. Han understryker statyernas neutrala karaktär.

– Vi är alla muslimer här. Och vi har inte sett på statyerna som något religiöst. De var ett arv från forntiden, vår gamla historia och kultur.

En annan försäljare är skeptisk: Om statyerna blir resta på nytt kan det komma att uppfattas som en religiös handling. Talibanerna är borta men det är fortfarande många här på landsbygden som tänker på samma sätt som talibanerna. Kanske blir de nygamla statyerna nya måltavlor?

Laser blir lösningen?

En ny ingrediens har i år blandats in i debatten. Ska koreansk högteknologi bli lösningen? Ett företag från Sydkorea har presenterat ett mycket avancerat lasersystem som ska göra det möjligt att uppleva de förstörda statyerna på ett helt nytt sätt. Med hjälp av en specialkikare ska man kunna se dem som de såg ut innan förstörelsen. Lyfter man ögonen från kikaren så ser man

förstörelsen som den ser ut i dag, de två timma avsatserna med sina tragiska Buddharester.

Också japaner har föreslagit alternativa

lasersystem men ännu har de inte utvärderats.

I Kabul sitter en man som har mycket att säga till om när det gäller Bamiyan. Det är

Experter i febril jakt efter försvunnen

Arkeologiska detektiver från flera länder är också på gång i Bamiyan. Ska de lösa mysteriet med den försvunna Buddhan, också den en jättestaty?

Ska Bamiyan lyckas få tillbaka sin position som Afghanistans främsta turistattraktion? Den stora frågan är inte längre om de två kända jättebuddhorna ska uppstå utan snarare denna: Ska den legendariska "tredje Buddhan" i liggande ställning och ännu större än de två kända, upptäckas?

Arkeologer är den på spåren. Löser de mysteriet med den försvunne Buddhan som kan ligga dold här någonstans?

Forskarna har historiska källor att gå till. Resande som kom hit under forntiden har efterlämnat högst intressanta beskrivningar. **Xuan Zang**, den mest berömda av de kinesiska buddhistpilgrimerna, skriver i sin krönika detaljerat om den väldiga kungahuvud-

staden Bamiyan med sina många kloster och helgedomar. Han berättar inte bara om de två stående statyerna utan också om en enormt stor liggande staty, över 300 meter lång enligt munken.

Problemet är bara att han inte skriver något om var statyn ligger. Genom århundraden har den varit som försvunnen i jorden, bokstavligt talat, trots att den är längre än tre fotbollsplaner och större än någon annan skulptur i världen.

Den arkeologiska deckargåtan sätter fantasin i rörelse. De två senaste åren har Bamiyan och närliggande dalgångar genomsöks av afghansk, fransk och japansk expertis. Också vanligt folk söker nu efter avslöjanden i topografin, berättar hotellvärdin **Sheer Hussain**.

– Det gäller att använda ögonen. Här kan finnas hittelön att hämta!

Franskt försprång

Är fransmännen i täten på jakten efter

Buddhan? Under ledning av den fransk-afghanska arkeologiprofessorn **Zemaryalai Tarzi** kom man under hösten 2003 igång med utgrävningar, bland de första på 25 år i landet. Förra hösten fann teamet ett tiotal små statyer och resterna av något som kan ha varit ett kloster i närheten av platsen för de båda jättebuddhorna. Pilgrimsmunken **Xuan Zang** i sin resekrönika berättar om just ett kloster på detta ställe.

Det brinner i knutarna, menar Tarzi, som var landets mest kända arkeolog och chef för Afghanistans arkeologiska institut innan han 1979 flydde till Frankrike och blev fransk medborgare. Under 1970-talet hade han just Bamiyan som specialområde.

I fjol hittade han något som han hoppas ska bli ett genombrott i letandet efter den liggande Buddhan. Då återfanns det som kan vara den ena foten. Den var dock inte huggen ur berget som fallet är med de två andra stora buddhorna. De som hade hoppats att en bevarad jättebuddha i sten skulle dyka upp

Bamiyandalen är paradiskt vackert. Men de gapande hålen efter jätdebuddhorna är en sorglig påminnelse om människans destruktiva krafter. Platsen för den lilla Buddhan syns långt till höger i bilden.

det är möjligt. Det koreanska lasersystemet tycks vara mycket avancerat och kan bli en lösning för framtiden. Något gigantiskt pussel för att bygga upp de 4 000 fragmenten kommer inte att bli aktuellt. Vissa delar kommer i stället att visas på ett museum som ska byggas. På så sätt kommer de att tjäna som exempel på talibanernas kulturmord. På så sätt kommer alla kunna se vad människor var kapabla att göra vid ingången till det nya årtusendet.

Kulturministern vill inte helt utesluta att nya jättestatyer huggs ut i berget, bara pengar kan skaffas fram. Men de måste finnas på ordentligt avstånd från de förstörda buddhorna. Enligt honom bör de nya buddhorna se ut som om de gjort då de ursprungligen gjordes, på 550-600-talet e Kr, inte som de såg ut innan talibanerna sprängde dem.

UNICEF skeptiskt

Men också UNICEF vill ha ett ord med i laget, för det är därifrån pengarna kommer. Huvudkontoret i Paris har uttryckt viss misstro mot laserlösningen utan att komma med några detaljerade skäl, säger kulturministern. Snart ska all expertis som finns på området mötas vid en konferens i Kabul där det antligen ska fattas beslut om framtiden för buddhorna.

Bamiyan påminner om Afghanistans

förflutna som ett land i korsningen mellan flera kulturer. Under en period var detta buddhismens huvudcenter. En berömd kinesisk upptäcktsresande och munk, **Xuan Zhang**, berättar om den hårda tiden. 630 e Kr vandrade han genom kungastaden Bamiyan, en livlig mötesplats mellan öst och väst för karavanerna längs Sidenvägen. Han noterade ett särdrag hos buddhorna, ett uttryck för den tidens mångkultur. De var iförda togor efter dåtidens grekiska mode.

Bamiyan var en gång betraktat som världens centrum. I dag är det snarare världens ände. Från Kabul tar det åtta timmer med jeep och körglad förare. Runt statyerna ligger strödda patronhylsor. Bamiyan har varit slagfält i flera omgångar. Traktens shiamuslimer var talibanernas "dödsfiender" och behandlades därefter. Massgravarna i och utanför byn vittnar om det.

Gunnar Filseth,

text och foto

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Bönder i området hyrs in för att hjälpa arkeologerna i jakten på jätdebuddhan.

liggande jätdebuddha

från det fördolda blev därför mycket besvikna.

En teori är att den försvunna Buddhan skulle kunna ligga under metertjocka lager av sand. Det blåser mycket i området, sand rör sig med vinden från ökenområdena söderut. Buddhan skulle kunna blivit begravd för många hundra år sedan. Och fallit i glömska i de perioder då dalen varit folktom. **Djingis Khan** dräpte ju allt och alla som rörde sig då han härjade här för 800 år sedan, säger professor **Takashi Irisawa** från Kyotos universitet. Han ingår inte i det japanska arkeologiteamet utan är här på egen hand. Han menar att sökandet efter Buddhan är det mest spännande som försigår i hela världen för tillfället. Hans landsmän letar inne i en av sidodalarna men tycks vara på villospår.

– De är på väg att ge upp, säger Irisawa.

– Vi tror att den tredje Buddhan verkligen finns. Xuan Zang var alltid mycket seriös. Allt annat han skriver om under sin

långa resa från Kina till Indien har visat sig stämma, konstaterar den lärda japanen med indisk buddhism som specialområde.

Professor Tarzi har ännu inte anlänt till Bamiyan för att fortsätta arbetet från förra hösten. Det pågår endast under höstmånaderna – av en enda anledning: Utgrävningarna görs på odlingsmark och först när bönderna fått skörden bärgad kan de ställa upp för professorn med sina 30-40 personer stora arbetslag.

Målad tånagel?

Mycket tyder på att historiens största Buddha byggts av kraftiga lerblock. Eftersom de aldrig brändes blev de inte särskilt motståndskraftiga. Därför har bjässen förmodligen delvis förvittrat. Ändå finns hopp om att hitta delar som kan vara tillräckligt väl bevarade, även tygrester och prydnadsföremål, menade Tarzi efter fjolårets fynd.

Då hittades vad som kan ha varit en tåna-

gel med färgrester som motstått tidens tand.

Om jätdebuddhan nu skulle vara funnen är det både en god och dålig sak för hotelldirektör Sheer Hussain. Sedan sökandet kom igång för två år sedan har han hoppats på en snar och sensationell upplösning. Men nu kan det visa sig att bjässen är gjort i ett material som kollapsat och som mest liknar en ruin.

Likväl, om den "sovande Buddha" antligen väcks upp från sin tusenåriga slummer, kommer det att ge eko över hela världen. Och då kan det åter bli rusning till den gamla turistidyllen.

Gunnar Filseth

Hur mycket vapen finns det egentligen i Afghanistan?

Avväpningen av de så kallade afghanska milisstyrkorna är avslutad. Antalet avväpnade blev omkring 63 000 man. Från början talades det om att 100 000 man skulle avväpnas, men omkring 40 000 man var så kallade spöksoldater, vars befäl stoppade de påhittade soldaternas löner från försvarsministeriet i egen ficka.

Trots detta så har bara drygt 36 000 handeldvapen lämnats in. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Det saknas 27 000 handeldvapen från de avväpnade enheterna och den nuvarande afghanska regeringen verkar vara lika lurad som talibanerna, som trodde att de samlats in alla vapen.

Den oberoende afghanska tidningen *Erada*, som ges ut av det ansedda Afghan Media and Resource Center (som bevakat händelseutvecklingen i landet i omkring 20 år), anser att resultatet ser ut som ett misslyckande eftersom "kommendanterna fortfarande har avsevärda vapenlager som de fortsätter att använda för att terrorisera och dominera civilbefolkningen.

Dessutom påpekar tidningen att oskyldiga människor får sätta livet till i de interna uppgörelserna mellan kommendanterna. Enligt *Erada* är situationen speciellt allvarlig i provinserna Herat, Jozjan, Faryab och Balkh:

"Kommendanterna pressar befolkningen på pengar och tvingar den att arbeta för dem".

Erkänner att milisen finns

Karzairegeringen är dock inte fullt så lurad som talibanerna. Den erkänner att det finns ytterligare uppemot 1 800 illegala milisgrupper med mellan 100 000 och 180 000 man runt om i landet som nu börjat avväpnas. Dock utan någon kompensation i form av återanpassning i det civila

samhället, vilket de "avväpnade" officiella milismännen får.

Grupperna kan vara svåra att bli av med eftersom de kontrolleras av narkotikamaffian, lokala krigsherrar, säkerhetschefer och guvernörer, som nog helst vill ha kvar dem i brist på en folklig maktbas.

Alla förband som avväpnats och skall avväpnas är rester från inbördeskrigets dagar som återuppstod i samband med den amerikanska invasionen 2001.

"De flesta vapen som finns kvar kontrolleras av individuella kommendanten och paramilitära grupper och de ger inte upp dem så lätt", säger Rick Grant, talesman för programmet för återanpassning av milismän.

Enbart i staden Mazar-i-Sharif beräknas det finnas 600 stora lastbilar med ammunition. I början av året fördes 5 000 ton ammunition bort från staden Herat, vilket beräknas vara en tredjedel av den ammunition som fanns i provinsen. Det mesta av ammunitionen som samlats in har varit obrukbar och skall förstöras. I Panjshir hittades i somras 70 000 ton ammunition och i Shiberghan i nordost 250 containrar med tunga vapen.

Få handeldvapen insamlade

Från början uppskattades antalet tunga vapen i landet till drygt 5 000. Nu är siffran uppe i drygt 11 000 insamlade tunga vapen från de officiella grupperna. Då hade till exempel inte Panjshir (där man "råkade hitta" ett halvdussin Scud-missiler) lämnat ifrån sig vapnen.

Att så få handeldvapen samlats in är oroväckande. Det är dom lokala maktgrupperingar använder i de interna konflikterna, sin maktutövning och övergrepp på befolkningen. Eftersom amerikanerna har luftherraväldet är det lätt att få den tunga utrustningen utslagen om den används på ett misshagligt sätt och är därför inte användbar. Detta har enbart skett vid ett tillfälle sedan början av 2002.

En morot i avväpningen av de illegala miliserna är att ingen med anknytning till

avväpnade grupper fick ställa upp i valet i september 2005. 255 kandidater informerades i slutet av juni att de måste bryta dessa band och lämna in sina vapen. Av dessa ströks i slutet bara 11 kandidater. De andra lämnade in vapen och hävdade att de inte längre hade några sådana band och fick ställa upp.

Kommendants familj dödades

I juni inleddes avväpningen av de illegala milisgrupper och i slutet av juli hade cirka 8 000 vapen samlats in från dem, varav drygt 4 000 från kandidater i parlamentsvalet.

En ytterligare "morot" var ett vapenlager (tillhörande en kommendant som "avväpnats" två månader tidigare), som exploderade i en by i Baghlanprovinsen, i maj, och dödade kommendantens familj och många bybor. Då dök det snabbt upp en del kommendanten som hade lastbilslaster med ammunition de ville ha hjälpt med att bli av med.

Men trots morötterna så har det gått trögt med insamlandet av vapen. I slutet av september hade bara 19 000 vapen samlats in och 11 000 verifierats från 124 kandidater i valet och 316 andra illegala grupper.

Parallellt med avväpningsprogrammet så byggs det upp en nationell armé med stöd i huvudsak från USA och Storbritannien, som tränar soldaterna och sedan använder de nyutbildade soldaterna som hjälptrupper i sina operationer mot neo-talibaner och andra väpnade motståndsgupper. Den skall omfatta 70 000 man år 2007, men har bara uppnått en styrka på 24 000 man. Anledningen till det låga antalet soldater är ständiga deserteringar på grund av dålig lön, brist på skydd under uppdrag och dåliga levnadsförhållanden.

I början av december förra året hade armén 18 000 man och har sedan dess rekryterat 3 000 man i månaden, vilket innebär att 15 000 man "försvunnit". Många har stupat, men...

I början av juni erkände ett befäl vid 205:e armékåren i Kandahar (den första enhet som förlagts utanför Kabul) att "moralen går ned snabbt. Mellan 400 och 600 soldater har deserterat de senaste två månaderna". Sedan september 2004 hade halva styrkan, uppemot 1 500 man, deserterat.

Börje Almquist

Trots morötterna har det gått trögt med insamlandet av vapen

I oktober var det fyra år sedan talibanregimen störtades i Afghanistan. Bilden av hur landet utvecklats sedan dess är enligt experter tvetydig.

Regeringen under president **Hamid Karzai** är relativt stabil, och detta tillsammans med de lyckosamma valen i landet i september innebär att de amerikanska politikerna kan känna viss tillfredsställelse.

Men oberoende bedömare menar att Afghanistan förblivit alltför biståndsberoende samtidigt som landet fortfarande hotas av lång rad problem – som ett förnyat uppror från talibaner, och att den inhemska ekonomin till stora delar är baserad på illeggal droghandel.

Utbildningen av en nationell armé och poliskår ligger långt efter i tidsschemat, vilket fått till följd att stora områden på landsbygden kontrolleras av lokala krigsherrar.

Dessutom har talibanerna på senare tid dödat allt fler såväl civila som amerikanska soldater.

Hittills i år har 86 amerikanska soldater dödats. Det kan jämföras med att 55 soldater dödades mellan den 7 oktober 2001, då USA inledde sin kampanj mot talibanregimen, och fram till utgången av 2002.

Enligt International Crisis Group, ICG, dödades sammanlagt fler än 1 200 människor i landet under årets första sex månader.

Analytiker har påpekat att attackerna från upprorsgrupper under det senaste året blivit allt mer sofistikerade.

Bara 53 procent röstade

Även valet i september var lite av en besvikelse för dem som hoppats på ett liknande deltagande som vid presidentvalet förra året, då 70 procent av de röstberättigade deltog. Denna gång deltog bara 53 procent.

Trots att landets BNP snabbt ökat efter att Karzais interrimregering installerades, samt att många fler – framför allt flickor – går i skolan i dag, så lever befolkningen på landsbygden fortfarande under mycket knappa förhållanden.

Afghanistan har förblivit ett av världens fattigaste länder och enligt en rapport från USA:s utrikesdepartement är undernäringen i Afghanistan den mest omfattande i världen.

Övriga många kvinnor

Men valet den 18 september blev en framgång för landets kvinnor. Inför omröstningen befarade många att det skulle bli svårt att komma upp i de 25 procent kvinnliga parlamentsmedlemmar som landets vallag kräver.

Men kvinnorna valdes in. Med råde. 68

Många problem återstår

Men parlamentsvalet blev en framgång för Afghanistans kvinnor

av 249 ledamöter är kvinnor. Det visade sig när röstsiffrorna blev klara – efter en månads försening. En fjärdedel av provinserna röstade fram fler kvinnor än män.

Den relativt stora kvinnliga representationen (Afghanistan ligger tjugo platser högre upp än Storbritannien på listan över kvinnorepresentationen i världens parlament) blev ett faktum trots stort motstånd. Före valet tvingades 140 kvinnor dra tillbaka sina kandidaturer på grund av hot och andra hinder, enligt en rapport från människorättsorganisationen Human Rights Watch, HRW.

Enligt rapporter i pressen hindrades kvinnor från att rösta i flera provinser, bland annat i Zabul, Nangarhar och Khost. Varia säger att både kvinnliga kandidater och väljare har stött på en mängd hinder i de områden som kontrolleras av krigsherrar.

– På vissa ställen drev de kvinnliga kandidaterna sin kampanj genom manliga släktingar. Vi känner till en kvinnlig valarbetare och en kvinnlig kandidat som blivit beskjutna, säger **Nisha Varia** på Human Rights Watch.

– Några andra har rapporterat om attacker mot deras hem eller fordon, men majoriteten av hot har handlat om brev eller telefonsamtal från krigsherrar.

Rädd för befälhavarna

En kvinnlig kandidat i staden Jalalabad sa så här till HRW: "Jag är rädd. Jag är inte rädd för al-Qaida, utan för de befälhavare som också ställer upp i valet".

– Jag delar inte den entusiasm som Karzai och Bush har uttryckt, säger **Sonali Kolhatkar** vid Afghan Women's Mission, en amerikansk ickestatlig organisation.

– De främsta hoten mot kvinnors rättigheter i Afghanistan kommer från fundamentalistiska krigsherrar som både USA och Karzai har stött i årtal, säger hon.

Kolhatkar säger att mycket lite har gjorts för att komma åt politiska kandidater

som tidigare gjort sig skyldiga till övergrepp och brott. Till exempel var det, enligt henne, bara 50 av 200 svartlistade politiker som uteslöts från valet.

Selay, talesperson för den Pakistan-baserade organisationen Revolutionary Association of the Women of Afghanistan, RAWA, delar Kolhatkars kritik mot att kandidater som är okända för övergrepp mot framförallt kvinnors rättigheter fick delta i valet.

– Det handlar både om talibaner och medlemmar i Norra alliansen, säger hon i en e-post intervju med IPS.

"Kvinnofientligt" parlament

Det handlar exempelvis om krigsherrar som **Abdul Rasoul Sayyaf**, vars övergrepp har dokumenterats av bland andra HRW, och **Mohammed Qalamuddin**, före detta minister i det afghanska sedlighetsdepartementet – ett departement som kallades för "världens mest kvinnofientliga" av FN 1999.

Selay påpekar också att bara tolv procent av 2 707 kandidater till det framtida parlamentet, **Wolesi Jirga**, var kvinnor. Färre än tio procent av de 3 025 som ställde upp i provinsvalen var kvinnor.

Sonali Kolhatkar poängterar vikten av att rättssystemet i Afghanistan reformeras.

– Progressiva domare måste anställas. I dag finns det vissa fundamentalistiska domare som dömer kvinnor hårt enligt extrema tolkningar av sharialagen.

Hon säger att en del av de krigsherrar som nu väljs in i parlamentet har mycket konservativa åsikter om kvinnor, och att deras syn inte skiljer sig från talibanernas. Men hon säger också att vissa framsteg har gjorts sedan talibanerna störtades. Bland annat att man infört kvoter för kvinnor i de politiska församlingarna.

– Men i det stora hela så är situationen fortfarande mycket dålig. Mödradödligheten är bland de högsta i världen och kvinnor saknar tillgång till utbildning, sjukvård, arbete och värdigt boende, säger Kolhatkar.

Inte heller Selay tror att situationen kommer att förbättras märkbart för landets kvinnor under det nya parlamentet, eftersom så många fundamentalister och krigsherrar kommer att sitta där.

– Vi fruktar att parlamentet inte kommer att gå att lita på och att det kommer att bli en mardröm för det afghanska folket, säger Selay.

– Detta är resultatet av att Karzais regering och dess amerikanska herrar har gynnat, stött och gett fria händer till krigsherrarna i Afghanistan.

Jim Lobe/IPS
Rousbeh Legatis/IPS

Halva befolkningen lever i ständig skräck

Våldtäkt är den grövsta formen av tortyr mot kvinnor i Pakistan. Tusentals fall rapporteras årligen och då rapporteras ändå bara en bråkdel av alla fall. Rana Rizvi berättar om detta med

utgångspunkt i de enskilda fallen Sonia Naz, Mukhtaran Mai och Dr Shazia Khalid. De är några få som vågat ta strid för rättvisa, vilket inte ses med blida ögon av president Musharraf.

Låt folk få reda på vad jag utsatts för. Dessa ord uppges Sonia Naz ha yttrat när hon var på väg till landets mest respektingivande församling, parlamentet i Islamabad, för att begära hjälp att få sin make frigiven från polishäktet. Efter vad som påstås hade Sonia blivit våldtagen av polisbefäl – lagens väktare.

23-åriga Sonia Naz arresterades medan hon befann sig inne i Nationalförsamlingens lokaler och släpptes fri först efter en månad i fängelse. Direkt efter frigivningen kidnappades hon så under vapenhot från sin försvunna makes hus. Senare hävdade hon att hon våldtagits av ett polisbefäl som hette Chisti, på order av Khalid Abdullah, polischef i hennes hemstad Faisalabad i provinsen Punjab. Samma höga polisbefäl, Khalid Abdullah, urinerade i munnen på henne efter att han misslyckats med att våldta henne.

Frisläppt men hotad

Efter 15 dagar i häktet släppte man Sonia i Lahore, men först efter att hotat henne med grava konsekvenser om hon skulle våga sig på att anmäla övergreppen hon utsatts för.

– Efter att jag våldtagits ville jag ta livet av mig. Men gråten från mina två barn hindrade mig från det, förklarade Sonia.

Sonias prövningar började med att polisen arresterade hennes man, och därefter kom inga livstecken från honom. Då gick Sonia till polisstationen för att fråga efter honom, men utan resultat. Hon misstänkte att hennes man Asim hade dödats i häktet, och vände sig därför till domstolen och krävde att få veta vad som hänt med mannen. Sedan vände hon sig till parlamentet och förväntade sig att rättvisa skulle skipas.

Men i stället blev hon själv, på order av parlamentets talman som vägrade lyssna på hennes klagomål, arresterad för det allvarliga brottet att ha trängt sig in i parlamentet

olovligen. Något som sedan i sin tur ledde fram till de grova övergrepp som Sonia kom att utsättas för i häktet.

Hennes lidande blev inte mindre av att hon efter hemkomsten från fängelset slängdes ut från sin makes hus av hans släktingar sedan de sett hur eländig hon såg ut. Dessa släktingar intygade att hon utsatts för tortyr och våldtäkt, men svarade på Sonias vilja att göra en polisanmälan med att kasta ut Sonia och hennes barn.

Nekad göra polisanmälan

Polisen vägrade dessutom först att acceptera hennes anmälan. Först efter stor uppståndelse och ett ingripande av Pakistans premiärminister Shaukat Aziz beslutades om en rättslig undersökning. Flera utredningskommissioner sattes i gång, men Sonia sade att hon inte litade på vare sig utredningskommissioner eller domstolar. Vid en presskonferens på Pressklubben i Lahore deklarerade Sonia att rättvisa blivit en illusion för henne sedan fem petitioner från henne avfärdats av domstolar. Hon hade också, tre månader efter våldtäkterna, misslyckats med att få till stånd en medicinsk undersökning av sina skador.

– Mina föräldrar och mina systrar driver på att jag ska skilja mig från min fru Sonia därför att hon våldtagits. De är inte beredda att inse att hon är mor till mina två barn, att hon har kämpat som en hjältinna för att rädda mitt liv, och fått betala ett högt pris för detta. Så sade Sonias man Asim efter att nyligen ha överlämnat sig till polisen i Lahore.

Han förklarade också i en intervju att om han inte skiljde sig så ville hans föräldrar och systrar aldrig mer se honom. Inför detta hot gav han vika och valde att skilja sig från Sonia hellre än att stödja henne i hennes kamp. Vad var då hennes brott? Hon som älskade sin man och försökte

skydda hans liv, men förskjuts av honom därför att hon har blivit våldtagen.

Provinsregeringen i Punjab beslutade inrätta en enmanstribunal för att utreda våldtäktsfallet, men Sonias advokat väddade till tribunalen att inte ta upp fallet. Detta med hänvisning till att Sonia inte tror att hon kommer att få någon rättvis behandling då den huvudanklagade, kriminalinspektör Chisti, visat sig vara släkt till domaren i målet.

Släktskapet förnekades dock av domaren, som försäkrade att han visst hade för avsikt att skipa rättvisa opartiskt. Icke desto mindre lät försvaret bojkotta huvudförhandlingarna när de inleddes. I stället lämnade försvaret in ett brev från Sonia, i vilket hon förklarade att hon vägrade ställa upp inför undersökningskommissionen utan ville se sitt fall prövat av Högsta domstolen.

Hennes man Asim som överlämnade sig till polisen avslöjade graverande detaljer kring polisvåld, och han berättade att polischefen Khalid Abdullah på falska grunder hade anklagat honom för att ha förfalskat dokument rörande stulna bilar. Asim arresterades för detta, och förbands att böta 1,4 miljoner rupees samt att hålla sig borta från sin familj i två års tid. Annars skulle hela hans familj komma att mördas.

Utsattes för tortyr i häktet

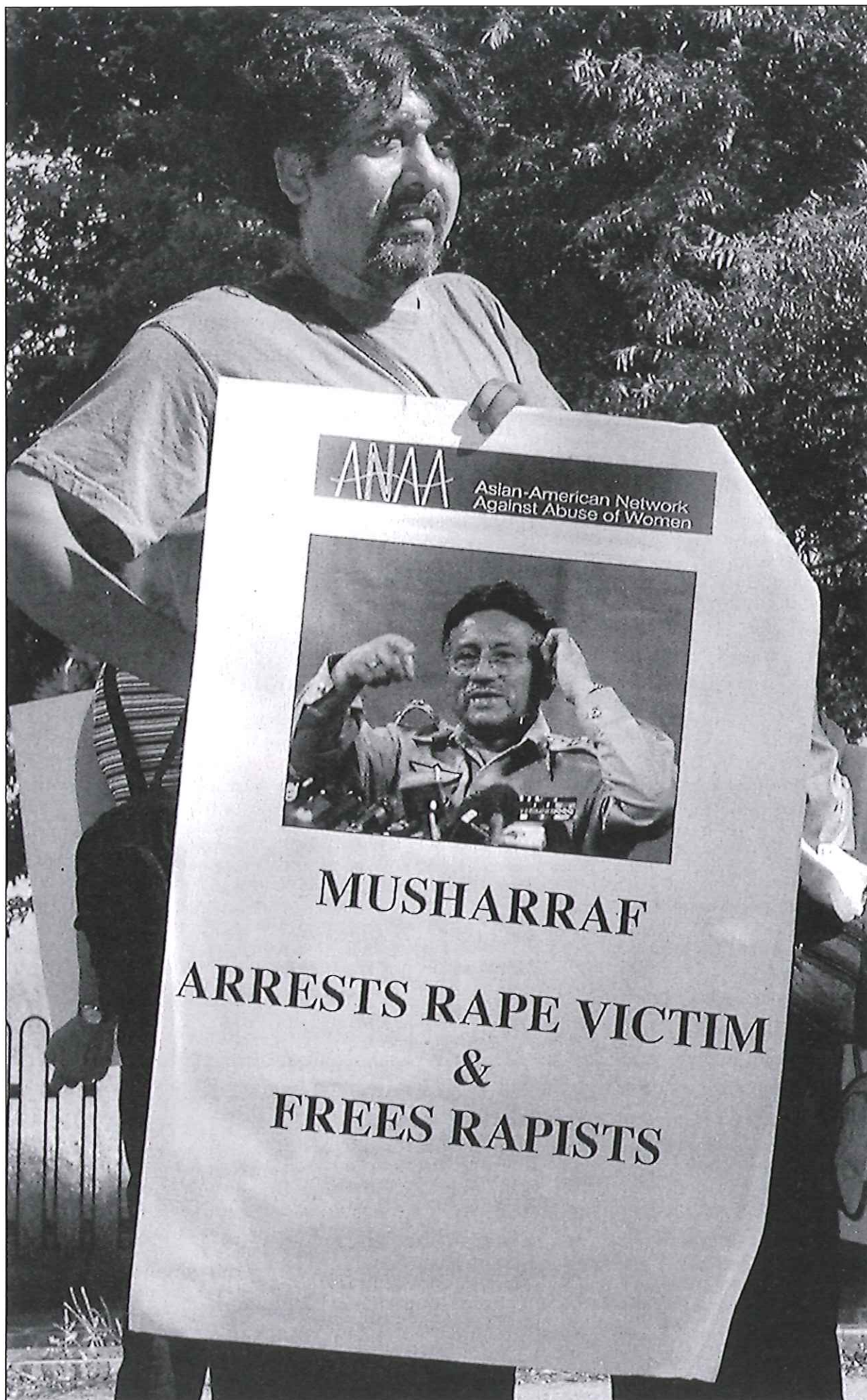
I ett skriftligt uttalande från inspektör Chisti medgav denne att Sonias anklagelser om att hennes make häktats på olagliga grunder, på Khalids order, och att Asim utsatts för tortyr innan han lyckats fly.

Detta är inte ett enstaka personöde, utan bara ett av otaliga exempel på hur det pakistanska samhället ständigt våldtas av ett förtryckande sociopolitiskt system. En tragisk berättelse om en av Pakistans döttrar som avviker i det att hon vågat tala ut, samtidigt som hundratals och åter hundratals lider i tysthet.

Ett fåtal modiga kvinnor har höjt sina röster för att protestera mot den orättvisa som Mukhtaran Mai och Shazia Khalid utsatts för (se SYDASIEN 2/05). Mukhtaran Mai, som uppges ha blivit utsatt för en

Feodala traditioner gör att kvinnor straffas för brott som männen begår

FORTS. PÅ SID 36

Pakistanske journalisten Khawar Mehdî Rizvi, själv fängslad och torterad av pakistanska myndigheter 2003 protesterar här i Washington mot president Musharrafs häpnadsväckande påståenden om pakistanska våldtäktsoffer under statsbesöket i USA.

FOTO: PRAVEEN SWAMI/FRONTLINE

FORTS.

gångvåldtäkt beordrad av en bydomstol, väntar fortfarande på att få sitt fall prövat av Högsta domstolen.

När Mukhtaran Mai bjöds in att resa till USA hindrades hon från detta på order av landets president **Pervez Musharraf**, och först efter amerikanskt ingripande tilläts hon resa. Och i fallet med Dr Shazia, som uppges ha våldtagits av en armékapten på det militärsjukhus där hon arbetade, nekades hon först rätten att göra polisanmälan. Shazia har senare i en intervju för BBC berättat att hon och hennes make i stället tvingades att lämna landet, så att den våldtäktsanklagade officeren skulle undgå efterräkningar. Enligt president Musharraf var kaptenen fullständigt oskyldig.

Värsta formen av tortyr

Våldtäkt utgör den värsta formen av tortyr mot kvinnor, och är dessvärre ett utbrett fenomen i Pakistan. Tusentals våldtäkter registreras varje år, 2003 uppgick antalet till 2 325, och 2004 var siffran 2 320. Detta är bara toppen på ett isberg, för flertalet våldtäkter rapporteras aldrig, eftersom rädsla, skam och familjeheder stoppar kvinnorna från att polisanmäla övergreppen som sker.

I ett land där stamfolksmoral och feodala traditioner ännu styr ödet för en stor del av befolkningen straffas i stället kvinnorna för brott som männen begår. Mukhtaran Mai dömdes till att våldtas för att sona det brott som hennes 12-åriga bror påstås ha begått då han kurtiserat en kvinna tillhörig en mäktig klan. Så kallade hedersmord är vanligt förekommande i Pakistan. Kvinnor betraktas som ägodelar som man har rätt att fritt exploatera, och som absolut inte har någon rätt att gifta sig med någon de själva vill.

Hälften av Pakistans befolkning lever i ständig skräck. De riskerar att utsättas för sexuella övergrepp, misshandel och andra

SYDASIEN distribuerar bok om santalfolkets kultur

□ Danske religionssociologen **Peter B. Andersen**, välkänd för SYDASIENs läsare, har ägnat en stor del av sin forskning åt santalerna, ett stamfolk som lever i östra Indien. 2002 bjöds han in av National Institute of Social Work and Social Sciences (NIWASS), ett forskningsinstitut i Bhubaneswar, Orissa, att hålla fem så kallade Dr. Ambedkar Memorial Lectures-föreläsningar om santalfolkets kultur och identitet. Dessa har nu sammanställts och publicerats i bokform av NIWASS. Boken heter *"Santals. Glimpses of Culture and Identity"* och distribueras i Skandinavien genom tidskriften SYDASIEN.

Boken kostar 75 kronor och kan beställas genom att sätta in pengar på postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN, ange "Santalboken".

Mukhtaran Mai.

former av våldsutövning, och samtidigt hålla tyst. De styrande har medvetet förändrat lagstiftningen och gjort livet svårare för kvinnor genom exempelvis otrohetslagarna (Hudood, Qisas och Diyat). Många oskyldiga kvinnor sitter fängslade, dömda enligt de stränga hudood-lagarna. I vissa byar tvingas kvinnor att gifta sig med den heliga skriften, koranen.

Detta land Pakistan, där kvinnor berövats sina grundläggande mänskliga rättigheter och de förnekas rättvisa, har en härs-kare som nyligen i en intervju hävdade att när pakistanska kvinnor klagar över våldtäkter är det bara för att det skulle vara ett lätt sätt att tjäna pengar och kunna flytta utomlands.

Ondskefullt tänkande

"Ni måste förstå den pakistanska miljön", sade Musharraf. "Många människor säger att det har blivit ett inkomstbringande projekt, att enklaste sättet för den som vill flytta utomlands och få ett visum till Kanada eller ett nytt medborgarskap och bli miljonär, är att låta sig våldtas", sade Musharraf enligt citat i Washington Post. Musharraf var vid tillfället på besök i USA för att hålla ett tal inför FN:s generalförsamling.

Presidenten och generalen Musharraf kommenterar, som han hävdade ventilerade den pakistanska allmänhetens uppfattning, och inte hans egen privata åsikt, uttrycker helt klart det ondskefulla tänkande som finns i hans huvud.

Hur kan en sådan härs-kare tänkas ge skydd åt kvinnor i sitt land, och en miljö där kvinnor tillåts leva sina liv med värdighet och respekt?

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Överklassens liv i Pakistan mitt i prick

MOHSIN HAMID

Moth smoke

Farrar, Straus & Giroux, New York
1999

Detta är en verklighetsbild av Pakistan sett från ett utifrånperspektiv av en ung man vid namn Darasekoh Shezad, som kommer i kläm mellan de frestelser som erbjuds. **Mohsin Hamid** presenterar en bild av den pakistanska överklassen som har tillträde till det mesta. Darus misslyckande med jobbet leder honom till det mest fruktade, han tvingas välja den väg som blir hans slut. Kärleksdramat med sin bästa väns fru och knarkhandeln resulterar i att han ställs inför rätta.

Den starka bilden av eliten som redovisas är en relativt ond sanning. Författaren beskriver de starka kontrasterna i dagens Lahore, gamla och nya, konservativa och liberala och fattiga och rika.

Kapiteln är indelade i olika huvudpersoners perspektiv om Daru. Mumtaz (frun), Ozi (bästa vän), domaren och han själv beskriver avundsjuka, misslyckande och pressen att lyckas.

Handlingen är inte unik i sig, det som gör boken spännande är författarens skickliga kapitelindelning. Från olika håll ges bilder om Daru, som gör det spännande att klura ut vad för karaktär han egentligen är. Hela tiden nämns det olika frånskyllningar och misstag, vems fel var det att Daru och Mumtaz hamnade i ett kärleksdrama? Vems fel var det att Mumtaz var otrogen? Eller om Darus respektlöshet mot sin bästa vän. I inledning- en får man veta att Daru mördat en pojke och blir fälld. Men är domen rättvis eller är det ännu ett misstag?

Moth smoke är en bra bok som visar en ny bild av den pakistanska överklassen som vanligtvis inte beskrivs. Vardagens skildring av det dagliga livet där man möter rikedom och fattigdom sida vid sida, en häpnadsväckande berättelse.

Tina Durrani

Privat skolsatsning sprider sig i Pakistan

□ För nio år sedan stod här en boskapsfålla som i dag ersatts av en rosa skolbyggnad. Detta är en av de första 195 skolor som sedan 1995 byggts tack vare Medborgarstiftelsen, TCF, en försöksverksamhet som startades av fem rika affärsmän i Karachi och som nu förvandlats till en rörelse över hela Pakistan. För tio år sedan beslutade en grupp rika affärsmän att de fått nog av att bara prata om problemen i landet.

– Vi ville ge de sämre lottade chansen att studera. Utbildning ska inte vara en ensamrätt för de rika, berättar **Mushtaq**

Chhapra, en avTCF:s grundare.

Gruppen beslutade sig för att bygga skolor i eftersatta områden. TCF har desutom fördelen att ha en internationellt erkänd arkitekt i sin krets, och satsar på byggnader som är vackra men inte nödvändigtvis dyra.

TCF menar att man motbevisat flera myter genom sitt arbete. Bland annat att föräldrar inte vill skicka sina barn till skolan utan hellre försöker få dem i arbete, samt att döttrar aldrig skulle få gå i samma klasser som pojkar.

IPS

Utbildningens mål att vara statusbegränsande

Som pakistansare bosatt i Sverige har man sedan barndomen fått höra om betydelsen av utbildning och om hur viktigt det är att utbildas sig och få ett bra jobb. Det är en genombrorad tradition som lever i de flesta hjärtan.

En annan komplexitet är detta med engelskan. Talar du inte engelska anses du vara en nolla och det blir bara en revansch för dina pakistanska kusiner att visa sin överlägsenhet, eftersom de oftast

talat flytande engelska och här kommer jag med min urdu som inte har en chans.

Detta skulle jag förklara som en statusbegränsande fenomen. Talar du engelska tillhör du den gruppen som har bra med pengar för att satsa på sina barns skolgång. Då ska man gå i Kinnard, LUMS eller Atchinsons College i Lahore.

Kommer du från utlandet betraktas du vara en av dem och de förväntar sig att du har en likadan attityd som de själva har, vilket ofta inte stämmer. I Sverige har vi inga starka kontraster att jämföra vår status med, visst finns det fall men alla är välkomna att studera vad de vill.

Osynlig kamp vem som är bäst

En ständig press att lyckas, alla undrar vad grannens unge håller på med, en osynlig kamp om vems barn som är bäst. Det är mycket få människor som tar hänsyn till om man inte lyckas på grund av sjukdom eller någon annan sorts svårighet, det kommer inte på tal. I stället tar man det som en ursäkt. Men vart skall all denna stress leda? Många gillar att skryta och skylta med sina titlar och att de skickat sina barn utomlands för att plugga. Vad händer sen när de kommer tillbaka?

Föräldrarna har alltså en enorm press att barnen ska lyckas. *Parha likha* (utbildad eller bildad) har blivit en social term att beskriva folk på ett grymt sätt. Om du inte är så kallad *parha likha* klassas du som en idiot.

Själva strävan efter utbildning och att vara *parha likha* handlar för det mesta att uppnå en social grupp. De som vet allt kan

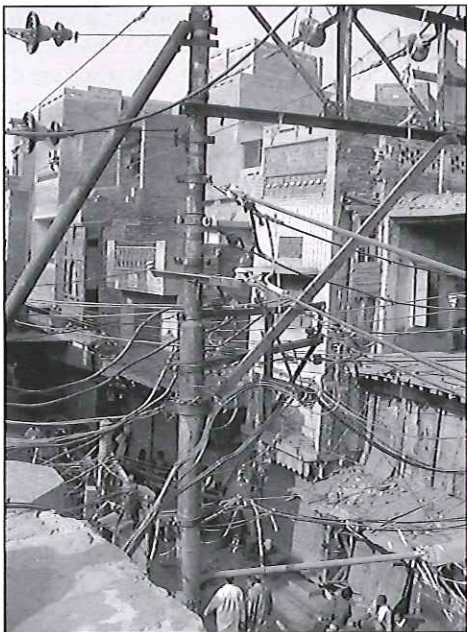

FOTO: LARS EKLUND

allt. I denna term ingår också hur man ska klä sig, klä dig som en *parha likha*, har man fått höra. Vad är det, frågar man sig, anständig eller?

Flickor utbildas, inte för att de ska jobba utan för att det visar familjens status och en möjlighet till en bra friare. De tjejer som jobbar menar att de gör det som hobby. De är oftast verksamma i modebranschen eller liknande.

Många pakistansare delar uppfattningen att man inte ska tala om något

som är dåligt, framför allt när det gäller sin ekonomi. Man vill visa sig som problemfri, annars får grannen möjligheten att ta ledningen.

Rätt att vara framfusig

Den pakistanska mentaliteten förklarar att en *parha likha* har rätt att vara framfusig och dominerande till attityden eftersom han är *parha likha*.

Skitsnack skulle jag säga. För mig är *parha likha* den person som fått möjligheten att utveckla sig, och ser andra med likvärdig respekt istället för att skapa en konservativ bild som ger distans till människor. I stället fastnar man i ett självkritiskt stadium.

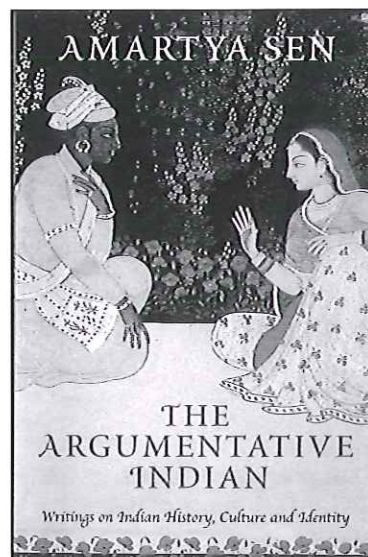
Orsakerna är många till detta tänkande, det har både en historisk koppling och en anknytning till hur man vill visa sig inför omvärlden. När något är sållsynt och dyrbart och man själv är den enda som äger det dyrbara känner man en överlägsenhet gentemot de andra.

Det skapar även ett vi och dom-perspektiv. De kristna som bor i Pakistan utgör endast fyra procent av Pakistans befolkning. De vet att man som minoritetsgrupp för att klara sig som en minoritetsgrupp måste satsa helhjärtat på utbildning. Kristna skolor står också för en stor del av den bästa utbildningen i landet.

Tina Durrani

Kulturvetarstudent vid Stockholms universitet som rest mycket i Pakistan, där hon också har sina rötter.

Kritiska debatter kännetecknet för indisk utveckling

AMARTYA SEN:

The argumentative Indian. Writings on Indian culture, history and politics

Allen Lane 2005

Indien har i västvärlden alltför länge skildrats antingen i direkt nedlåtande termer, eller tvärtom som ett land alltigenom präglad av religion och tidlös mystik. Och även i Indien har den senare bilden starkt framhävts på senare år, inte minst av den hindunationalistiska rörelsen och dess parti BJP som innehade regeringsmakten 1998-2004.

Amartya Sen, indisk/bengalisk Nobelpristagare i ekonomi, samhällsdebattör av rang och dessutom lysande skribent, bemöter dessa reduktionistiska uppfattningar, och visar i denna mycket läsvärda essäsamling i stället på hur indisk historia karaktäriserats av ett heterogent intellektuellt arv.

Ifrågasättande och kritiska debatter har varit legio från äldsta tider och ända fram till i dag (även i de religiösa urkunderna). Essäerna, varav några tidigare publicerats medan andra är helt nyskrivna, spänner över ett vitt spektrum. Lika kunnigt skriver han om buddhismens positiva roll i utvecklingen av Indien/Kina-relationer för 1 500 år sedan, som om de intressanta meningsutbytena mellan rationalisten och förnuftsmänniskan Rabindranath Tagore och idealisten Mahatma Gandhi på 1930-talet, eller om debatten kring den indiska atombomben på 1990-talet.

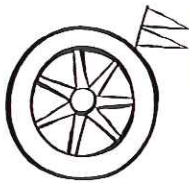
Amartya Sens övertygelse är sammantaget att Indien bär på en stark och rik rationalistisk idétradition ur vilken matematik, astronomi och vetenskap växt fram, och som även spelat stor roll för Indiens demokratiska utveckling.

Helt klart årets intressantaste bok om Indien.

Lars Eklund

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till
vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för
Sydasienstudier i Sverige

Staffan Lindberg
Lars Eklund

Bertil Falk och den vediska vetenskapens forskningsresultat

Replik på artikeln "Grumligt, min käre Johansson" i SYDASIEN 3/05.

Bertil Falk tycker att jag är "svävande" och ställer mig inför ett val: anser jag att de forskningsresultat han refererar till är fabricerade eller är det "bara" tolkningen som är skum.

Eftersom Falk talar om helt olika typer av "forskningsresultat" är det helt omöjligt att ge ett entydigt svar på denna fråga.

Det är en sak att särskilja data baserade på C14-prov och satellitbilder från tolkningen av desamma. Men skillnaden mellan forskningsresultat och tolkning är inte alltid lika tydlig.

När Falk okritiskt hänvisar till forskarna Feuerstein, Kak och Frawley och drar slutsatsen att myten om Saraswati sam-

manfaller med den moderna forskningens rön blir det problem. Som jag tidigare påpekat (SYDASIEN 2/05) företräder nämligen dessa forskare den "vediska vetenskapen", en mycket speciell sorts vetenskap, där såväl utgångspunkten som slutmålet med verksamheten är att få vetenskapliga fakta och mytologisk tolkning att flöda samman.

Efter att ha läst Falks ursprungliga artikel i Dagens Nyheter (041216) frågade jag mig om Falk inte kände till att Feuerstein, Kak och Frawley tydligt representerar en specifik ståndpunkt i ett kunskapssociologiskt och politiskt mycket kontroversiellt ämne. Med tanke på att artikeln i övrigt gav ett initierat intryck framstod detta som osannolikt. Att Falk skulle ha känt till detta, men inte ansett det relevantt för läsarna redogöra för den sociala och politiska kontext som ger inblick i forskningsresultatens ideologiska dimension, verkade också ytterst märkligt.

Denna fråga har nu fått ett svar. Av Falks replik på min artikel framgår att han faktiskt inte kände till forskarna Feuersteins, Kaks och Frawleys bakgrund. Men inte heller efter att fått upplysning om dessa forskares status verkar Falk särskilt intresserad av att diskutera deras agenda.

I likhet med Falk tycker jag för övrigt att det faktum att Saraswati via Yamuna kan sägas flyta samman med Ganga vid Tribeni är ett "ynkligt argument" för att den indo-europeiska civilisationen skulle ha uppstått i Indien snarare än någon annanstans. Men samtidigt är det ett faktum att många ynkliga argument ofta länkas till ett sammanhållet perspektiv eller en tolkningsram där nya data, eller "forskningsresultat", ges mening.

Jan Johansson

Indiska bönder vann seger mot genmodifierad bomull

Indiska bönder har vunnit en liten seger mot dem som marknadsför genmodifierade grödor i landet. Tre sorters genförändrat bomullsfrö tillverkat av det multinationella företaget Monsanto har förbjudits i landet. Beslutet fattades efter en envis kampanj av "Koalitionen till försvar för mångfalden", ett antal organisationer som studerat genmodifierade odlingar i Warangal-distriktet i Andhra Pradesh. Deras utvärdering visade att de tre genmanipulerade bomullssorterna gav mindre avkastning än traditionella, icke modifierade utsäden, skriver det internationella institutet för miljö och utveckling, IIED, som stödjer kampanjen mot genförändrad bomull.

IPS

0:-
kr/min
Dygnnet runt

Happy Days!

Med Teleman Happy Days ringer du gratis till alla svenska hemtelefoner dygnnet runt!
Det enda du behöver betala är 50 kr/månad samt startavgift som är 45 öre per samtal. Du måste vara förvalskund hos Teleman för att kunna använda tjänsten.

	Teleman	Telia	Tele2
Fri samtalstid	Dygnnet runt	Dygnnet runt	Dygnnet runt
Månadsavgift	50 kr	65 kr	58 kr
Öppningsavgift	45 öre/samtal	45 öre/samtal	45 öre/samtal
Gäller	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige	All fast telefoni inom Sverige

Teleman AB är en svensk teleoperatör som allt sedan starten 1996 erbjudit telefonitjänster till både företag och privatpersoner. Vi arbetar för hög kvalitet till märkbart låga priser och marknadsför telefonitjänster för Dig som konsument. Det finns inga fasta kostnader eller dolda avgifter. Du betalar endast för dina samtal, inget mer.

JA, jag vill ha förval med Teleman och erbjudandet Happy Days!

Personnummer: _____

Namn: _____

Adress: _____

Postadress: _____

Telefonnr: _____

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Datum: _____

Teleman
betalar
portot

TELE MAN

Svarspost
201 400 600
228 20 Lund

Fyll i och posta - portot är betalt

Kontakta vår kundtjänst: 020-140 00 46 / www.teleman.com

TELE MAN

the total telephone service

Sjunkande siffror över hiv-spridning ifrågasätts

Enligt Indiens hälsovårdsdepartement har antalet nyregistrerade fall av hiv sjunkit drastiskt i landet. Men uppgiften har väckt bestörtning bland frivilligorganisationer som menar att landets myndigheter agerar med förnekelse gentemot sjukdomsspridningen. Det var i maj som den statliga Nationella organisationen för kontroll av aids, NACO gick ut med uppgiften att bara 27 000 nya fall av hiv rapporterats under 2004, jämfört med 520 000

under 2003. NACO meddelade samtidigt att 1 114 människor avlidit i aids under 2004, jämfört med 1 514 under 2003. Men kritiken mot uppgifterna är hård från bland andra organisationen Naz (India) Foundation, som arbetar med att ge stöd åt hiv-smittade. **Irfan Khan** som arbetar för Naz menar att den snabba nedgången är högst osannolik.

– Vad är det för dramatisk intervention som kunnat få människor att förändra sina be-

teenden på det sättet?, kräver han att få veta.

Statistiken från NACO har varit omgärdad av förvirring ända sedan 1986 då det första fallet av hiv upptäcktes i landet. Den nu uppkomna diskussionen har blivit så het att landet hälsovårdsminister **Anbumani Ramadoss** nu planerar att bjuda in internationella experter till Indien för att kunna fastställa siffran en gång för alla.

Ranjit Devraj/IPS

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer:
Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 270 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 325 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 360 kr.

Lösnummerpris: 65 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i mars.
Manusstopp: 31 januari 2006

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Byt kultur varje månad.

Ge dig själv eller din arbetsplats en Kulturchock! En helt ny prenumerationsform med slumpvis utvalda svenska kulturtidskrifter en gång per kvartal. Du vet med andra ord aldrig hur kulturchockad du kommer att bli. Filosofi, lyrik och genusforskning? Kanske konst, social ekonomi och psykoanalys? Välj mellan en årsprenumeration med tre tidskrifter per kvartal för 795:- och fem tidskrifter per kvartal för 995:-. På www.kulturchock.nu hittar du alla titlar som ingår samt många andra kulturtidskrifter.

www.kulturchock.nu

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

**Avsändare:
SYDASIEN
RÅBYGATAN 5 A
223 61 LUND**

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Nu har folket gråtit tillräckligt

Livet går vidare trots allt. Så även på den här gatan i Weilgama i Sri Lanka.

På stora bilden spelar en av trumslagarna framför stadens tempel.

”Booom...Booom...
Booom...” Tio män
slår på stora trummor
i takt med varandra.
Långsamt.

Det är minnesdag för de omkomna i tsunamin. Den 26:e varje månad samlas folket i den lilla fiskarbyn Weligama vid det lokala templet strax efter midnatt.

Längst med en smal gång sitter ett hundratal människor. Vissa pratar med varandra. Andra mediterar. Omkring dem står pelare som håller upp det tak som är klätt i buddhistiska tyger. I slutet av gången står en vit upplyst byggnad. I den sitter tre bönestundshållare och sjunger buddhistiska psalmer. I luften sprider sig doften av rökelse.

Folket som samlats här tänker tillbaka på den fruktansvärda dag när deras hav vände sig emot dem och berövade dem deras släkt och vänner. Men de minns det inte längre med ilska och förtvivlan. Inte heller med sorg. Folk gråter inte. Vissa ler till och med.

De firar minnena av de omkomna i stället för att sörja dem.

Folket i Weligama, Hambantota, och de andra kuststäderna på Sri Lanka har gråtit tillräckligt.

Nu ler de i stället.

”Booom...Booom...Booom...”

John P.J Senewiratne,

text

Oscar Anderberg,

foto